

ናፋቶት ETHIOPIA

አውነትን ግዛት፤ አትሸጣት፤

ናፋቶት ኢትዮጵያ ወርሃዊ የቤተሰብ ምጽሕፈት ቅጥር ፳፩
NAFQOT Ethiopia Issue 61

ጥቅምት ፡ ንዳር ፪ ሺሄ ፡፻፲፱
November - December 2013

Editor in Chief:- Girma Zegeye

ዋና አዘጋጅ:- ግርማ ዘገየ
girmazegeye@yahoo.com
editor.nafqotethiopia@yahoo.com
773-746-9513, 773-253-5110

Associates:- Mekuria Negia
Kassahun Maru

አምደኞች:- ከንፈ ገበየሁ ዶ/ር
ዳንኤል ኩበረት ዲ/ን
ጎሊና በለጠ
ሠላዩ
አጩሌ
አርቲስት ማርታ ቀፀላ
ኑረዲን ኢሣ
መኩሪያ ነጊያ
ጠመኔው
አናንያ
አምሳለ ተስፋዬ

ጽሑፍ አስተዋፅኦ:- አስፋው ዘ. አልጊና
ቤተ መጻሕፍት
ፍስሐ ጋይሌ

ተባባሪ ሪፖርተር:- ፍቃዱ ማኅተመወርቅ አ/አ (ዕንቁ)

Cover Design:- Ezana Film and Music

Contact Information:- **Nafqot Ethiopia Magazine**
P.O. Box 409214
Chicago, IL 60640

D.M.V area:- 202 - 253 - 4414
703 - 628 - 5716

በዚህ ምጽሕፈት ላይ የወጡ ማናቸውም ጽሑፎች የአዘጋጁን ወይም የበርድ አባላትን አመለካከት አያንጸባርቁም፡፡ በምጽሕፍቱ ላይ የወጡትን ሥራዎች ያለአሳታሚው ፍቃድ መሉ በሙሉ ወይም በክፊል መልሶ ማሳተም በፍፁም ከልከል ነው፡፡

NAFQOT Ethiopia is an Independent Magazine published Monthly in Amharic and English. Views expressed do not necessarily reflect that its editors and advisors. Fully or partially copying of the articles is prohibited.

ምዕራባውያን እርስ በእርስ እንደሚያጣሉን ሁሉ ሰበስበው ያስታርቁናል፤ እንደሚያስሩን እና እንደሚያጋድሉን ሁሉ ስንሞት ደግሞ ተሰባስበው ይቀብሩናል፡፡ የእነሱ አፍሪካዊ ደንገጡሮቻቸውም አብረው ያላቅሱና ለአዲሱ ስልታቸው አዲስ መመሪያ ይቀበላሉ፡፡

ይኼ ስድ አደግ እናቱን ደፍሮበኝ ይሆን ወይ? ሁለቱ በሚያደርጉት ነገር ሁሉ ልቤ ከፉኛ ጠርጥሯልና አባክህ ይህንን መልዕክት አውጣልኝ፡፡ በተለይ አሱ የመጽሔታችሁ ደንበኛ ነውና ማንበቡ ስለማይቀር ምልክት ይሰጠኝ ይሆናል፡፡ እንዲያው ለነገሩ የጠረጠርኩት ነገር ተፈጽሞ ከሆነ ምን ማድረግ ይገባኝ ይሆን?

‘ፊያለ’ ማለት ‘ጻፈ’ ወይም ‘ፈጠረ’ ማለት ነው፡፡ ፊያል የሚለው ቃል ከዚህ የግእዝ ግስ የወጣ ነው፡፡ ‘ግእዝ’ የሚለውን ቃል ደግሞ ብዙዎች ‘ገእዝ’ ከሚለውና ‘ነፃ አወጣ’ ወይም ‘ነፃ ወጣ’ የሚል ትርጉም ካለው ግስ ጋር ያያይዙታል፡፡ የግእዝ ፊያል የቃላቱ ትርጉም አመጣጥ እንደተገለፀው ቢሆንም ‘የግእዝ ፊያል’ የሚለው ቃል ግን ለመረዳት በራሱ ግልጽ ነው፡፡

ጡት ማጥባት፤ አጥብቶ ማሳደግና መንከባከብ ከእግዚአብሔር ከተሰጡን የኖትና የቤተሰብነት ጸጋ አንዱ ነው፡፡ ለሰውም ሆነ ከሰው የተለዩ ለሚያጠቡ እንስሳትና አራዊት ጡታቸው ለሕጻኑና ለማልነሎች አመጋገብ ምቹ ሆኖ በሚቀርበበት የአካል ክፍል መቀመጡ የጡትን ተቀዳሚ እገልግሎት የሚያመለክት ነው፡፡

ተስፋዩ ገበሬ አብ «የስደተኛው ማስተዋኼ» የተሰኘ ምጽሐፍ ማውጣቱንና ባህበው መልካም እንደሆነ ገልጦ አንድ ወዳጄ «ስስ ቅጅውን» ከሀገረ አሜሪካ ላከልኝ፡፡ ከዚህ በፊት ሌሎች ምጽሐፍቱን አንብቦ የቸዋለሁ፤ በአጻጻፍ ችሎታው የምደሰተውን ያህል ሊያናጋቸው የሚፈልጋቸው ኢትዮጵያዊ አሌቶች ያሉ ስለሚመስለኝ፤ ተስፋዬ ለምን እንደዚህ ይጽፋል? እያልኩ የምጠይቃቸው ነገሮች ነበሩ፡፡

የማንዴላ እና የአፍሪካ መሪዎች ራዕይ ሲጣረስ

፪ ከች አፍሪካ የምትባለው አህጉር ቀንዷን አሹላ ጠላቷን ሳይሆን ራሷን በራሷ እየወጋች ስትኖር ይኼው ዓለም ከተፈጠረች ጀምሮ ያልታደለ ሕይወቷን እየገፋች ትኖራለች። ከቅኝ ገዢዎቿ ባለፈ በራሷ መሪዎች የሚደርስባት መሪር ጎርባጣ ሕይወት እስካሁን ከትከሻዋ አልወረደም። አሁንም ከማሕፀኗ በወጡ እና በተለያዩ አጋጣሚ ሥልጣን በጨበጡ ልጆቿ ትታመሳለች። ልጆቿም የተወለዱበትን ቀዬ፣ ያደጉበትን መንደር፣ የሚወዷትን አገራቸውን ወደኋላቸው እየገላመጡ ድንበር ጥሰው የሌላውን ጥገኝነት ሲሹ ዘመናት ተቆጠረ።

የምዕራባውያን ቅኝ ገዢነት በአፍሪካ ውስጥ መንሰራፋት ከመጀመሩ በፊት አፍሪካ በኃይማኖቷ፣ በማንበራዊ ሕግ፣ በሥነ-ልቦና መቀራረብ በኩል ባሕሷን እና ሃገር ወለድ ተሞክሮዋን በመጠበቅ ድንበር ሳትከልል፣ ጎሣ ስትመርጥ ልጆቿን በእኩልነት ታስተናግድ የነበረች የጥቁር ምድር ነበረች።

ምዕራባውያን ለዘመናት የነመዝገቡ ዓይናቸውን ጥለውባት፣ ስለታመን ከርሳቸውን ለመመላለት እና የበላይነታቸውን ለማሳወቅ ከዘመቱባት በኋላ ግን፣ የነበረው ባሕሌ ተሰብሮ፣ የተከበረው መሪቷ የሌላውን ፍላጎት ማሟያ ከሆነ በኋላ ግን፣ የነበረው መተሳለር ተፈትቶ፣ አንድ የነበረው ተከፋፍሎ፣ እርስ በእርስ እንዳይደማመጥ እና እንዳይስማማ፣ እንዲለያይ ተፈረደበት። ይኸ ድንበር ብቻ ሳይሆን አህጉር አቋርጦ አፍሪካ የገባው የምዕራባውያን ኃይል ለረዥም ጊዜ አፍሪካን ለመቆጣጠር ባለው ውስጣዊ ፍላጎት ለወደፊት ሊጠቀምበት የሚገባውን ዕቅድ ተግባራዊ ለማድረግ አፍሪካ ምድር ላይ ጦሩን ካሰፈረበት ቀን ጀምሮ ያልተነገረውን የአፍሪካን ሕዝቦች ዘር እና ነገድ መርምሮ እና ዘርዘሮ «ኦብሮ መኖር የማይችል ሕዝብ» በሚል አስመረበት። ዕቅዱም በአፍሪካ መሪዎች እስካሁን ለሥልጣን ማቆያ በመሥራት ላይ ይገኛል።

እነዚህ በምዕራባዊ ቅኝ ገዢዎች የሠለጠኑ እና በቅኝ ገዢዎች አምሳል የተቀረፁ መሪዎች አፍሪካን ለሥልጣናቸው ማራዘሚያ በሚሆን መልኩ ይቀጥታል። አሁንም አላቆሙም። ለወደፊቱም የሚቀጥል ይመስላል።

ከጥፋተኞች መሐል አንድ መልካም አይጠፋምና፣ የደቡብ አፍሪካው የነፃነት ተሟጋች እና ተጋዳይ ኔልሰን ማንዴላም የተፈጠረው በዚህች ኃጢአት በበዛባት አህጉር በመሆኑ የቅኝ ገዢዎች ሠለባ ከመሆን አልፎ አማካይ የጎልማሳነት ዕድሜውን በአስር ቤት አሳልፏል። ምንም እንኳን እስከ መሥራት በማይችልበት እና ዓለም ካለፈችበት ጉዞ በጣም ርቆ ቢኖርም አሻራውን ለመተው በዚያች ምዕራባውያን በገነኑበት ደቡብ አፍሪካ የመጀመሪያው ፕሬዚዳንት ለመሆን በቅቷል።

የማንዴላ የመጀመሪያው የደቡብ አፍሪካ ጥቁር ፕሬዚዳንት መሆኑ ለምናልባቱ አፍሪካውያንም ሆነ የዓለማው ደጋፊዎችን ሊያስደስት ይችላል ይሆናል። እኔ የተመለከትኩት ግን ለየት ባለ መልኩ ነው። ማንዴላ ለአፍሪካ መሪዎች ምን አስተምሮ አለፈ? ማንዴላ ስለ ይቅርታ እና አብሮ ስለመኖር ያለው እምነት ምን ነበር? ይኸን ነበር ማየት የፈለኩት።

በሰሜኑ የአፍሪካ ዓለም ጠርዝ ላይ የተደረደሩት አገሮች የዐረቡ ዓለም ተጽእኖ ስላለባቸው መሪዎቹ በመላኩ ኃይማኖትን እንደመሣሪያ ሲጠቀሙበት ኖረዋል፤ ድፍን ጥቁር የሆነው ሌላው የአፍሪካ ምድር ደግሞ በኃይማኖት ብቻ ሳይሆን ዋናውን የዘር ግንድ መሠረት ያደረገ የአገዛዝ ዘዴ ባለው መልኩ የተቀረፀ ነው። ለዚህም እንደ ምሳሌ ለመጥቀስ በሩዋንዳ የተፈፀመው በሚሊዮን የሚቆጠሩ የአፍሪካ ልጆች እልቂት በዘር ላይ ያተኮረ ነው፤ ቁጥራቸው በመረጃ ያልተደገፈ እና ትክክልኛውን ለመናገር የሚያስቸግረው የኢትዮጵያ ሕዝቦች ዕልቂት እና መፈናቀል መሠረቱ የዘር ቆጠራ ነው። በሺህ የሚቆጠሩ የሴኔጋል እና በላይቤሪያው ቻርልስ ቴይለር እልቂት እንደ ናሙና የሚጠቀሱ ሲሆኑ መላው የአፍሪካ አህጉር ከዘር እና ከኃይማኖት አስተዳደር የወጣ ያለመሆኑን እናያለን።

ምዕራባውያን እርስ በእርስ እንደሚያጣሉን ሁሉ ሰብስበው ያስታርቁናል፤ እንደሚያስሩን እና እንደሚያጋድሉን ሁሉ ስንሞት ደግሞ ተሰባስበው ይቀበሩናል። የእነሱ አፍሪካዊ ደንገጦርቻቸውም አብረው ያላቅሱና ለአዲሱ ስልታቸው አዲስ መመሪያ ይቀበላሉ።

በማንዴላ ላይም የሆነው ይኼው ነው። ለነፃነት ሲታገል አሳደዱት፣ አልበገር ሲላቸው አሰሩት፣ ሲሞትም ተሰባስበው ቀበሩት። ከቀበር መልስም እንደሱ ዓይነት ግትር የነፃነት ታጋይ በአፍሪካ እንዳይፈጠር ፀልየው ወደየመጡበት ተለዩዋል።

ማንዴላ ግን ቂም ሳይዝ፣ ቁስሉ ሳይመው፣ የአንድ አገር ሕዝቦች በጋራ ከመኖር አልፈው «በዓለም ላይ የሚኖሩ የአዳም ልጆች ሁሉ በቀለም ልዩነት ሳይለያዩ አብረው መኖር እንደሚችሉ አጥብቆ ሰበከ» በተወገረበት መሬት የወገሩትን ቅኝ ገዢዎች ሥራቸውን አውግዞ ይቅርታ አደረገላቸው። ሁሉም ይኸን ካላደረጉ ግን እንዲሁ አጥፊ ሌላው ጠፈ እየሆነ ትውልድ የሚያስቆጠር ጥፋት እና የማያቋርጥ ቅብብሎሽ እንደሚሆን አጥብቆ እንደመከረ ወደማይመለስበት ዓለም በክብር ተሰናበተ።

የአፍሪካ መሪዎች ደንጋይ ጭንቅላት ግን ከማንዴላ የሚማር አይመስልም፤ እንዲያውም «በዙ ሌቦች መሐል አንድ ገጽሐ ሌባ ነውና» የእሱ መወገድ ለእኩይ ሥራቸው ጥርጊያውን የሚያመቻች የመሰላቸው መሪዎችም አይጠፉም።

በቀብሩ ላይ ሁሉም የአፍሪካ መሪዎች በቢታቸው በሕዝባቸው ላይ የሚፈጽሙትን ግፍ ሸፍነው ይኸን ታላቅ ሰው ሸኝተው ተመልሰዋል፤ በእሱ እና በእነሱ መካከል ያለውን የብስለት ልዩነት ሲመዝኑ ግን በሚፈጽሙት ሥራ ሕሊናቸው ይወቅሳቸው ይሆን? ወይስ የእሱን ዓርማ ለማንሳት እና ለልጆቹ የሚቆረቆር መሪ ለመሆን ቃል ይገቡ ይሆን? አይመስለኝም።

ስለ ማዳባ ወደፊት በሰፊው የምለው ይኖረኛል። ፈጣሪ ነፍሱን በገነት ያጥርልን!!!

ወርሃዊነቷ ይቀጥል

ናፍቆቻች! እንኳን ለ ፪ሺሕ፻ ዓ.ም. አዲስ ዓመት በሠላም አደረሳችሁ። አዲሱ ዓመት የሠላም፣ የበልፅግና የፍቅር እና የለውጥ መገኛ ይሁንላችሁ። በማለት የመልካም ምኞት መልዕክቱን ለዝግጅቱ ከፍሎ ጀባ አላለሁ።

በመቀጠል ደግሞ የማሳሰበው ይኸች ተነባቢ እና ተፈቃሪ መጽሔት ለምን በየወሩ መውጣቷን ተወች? ሌላው በልዩ ዕትም የመስከረም እና ጥቅምት ዕትማችሁ በውስጥ ይዛ ለንባብ ያቀረቡት የተለያዩ አምዶች ተነባቢነታቸው የጎላ ሆኖ አግኝቼዋለሁ።

መፅሔቷ ለሌላም ጊዜ ቢሆን ወቅታዊ እና ተነባቢ ጽሑፎችን ታስብበን አላለሁ።
አፍቃሪያችሁ በድሉ አስጠሩኝ / ኮሚራላንድ/

አባካችሁ አመስግኑልን

የናፍቆት መደበኛ አምደኞች ሥራ እንዳችሁ ሳላስቀር ከሚያነቡት አንዱ ነኝ። ሁሉም አስተማሪ ሃሳቦችን የያዙ ናቸው። በተለይ በንግዱ ዓለም ያለማቋረጥ ምክር የሚለግሱት እና መደበኛው አምደኞችሁ የአቶ መኩሪያ ምክር ሁሉንም ተመልክቻቸዋለሁ። ከመመልከት ባለፈው እኔ እና ባለቤቴ በቅርቡ ልንሰራ ያሰብነውን የንግድ ሥራ ትልቅ ድጋፍ እና ጉልበት ሰጪ ሆኖ አግኝቼዋለሁ። እኛ ባለፈው ሕይወታችን ምንም ዓይነት የንግድ ሥራ ልምድ እና ዕውቀትም አልነበረንም።

ፍላጎቱ እና ምኞቱ ግን ስላለን ለረዥም ጊዜ በዚሁ ጉዳይ ላይ ስንነጋገር ቆይተናል። የናፍቆት ኢትዮጵያ መጽሔት ላይ ቋሚ የምክር ጽሑፍ እንደሚወጣ ከምናውቀው ሰው በተነገረን መሠረት መጽሔቷን አፈላልገን ቋሚ እንባቢ ከሆነን በኋላ ግን ይኸን የቢዝነስ ሥራ ከመጀመር በፊት ስለሚደረግ ቅድመ ዝግጅት መሠረታዊ ምክር በማግኘታችን፣ ቸኩሎ ከመጀመር ይልቅ ምን ማደረግ እንደሚገባን መረዳት በመቻላችን አባካችሁ አቶ መኩሪያን ከልብ አመስግኑልን።

ይታይሽ እና ንጋቱ /ኮሚራላንድ/

ሰላዩ እና አጩሌ

ለረዥም ጊዜ በጥምዝ መልእክቱ ሲያስተምረን እና ሲያዝናን ከነበረው ሰላዩ ከተባለው ገፅ ላይ በቅርቡ ደግሞ አጩሌ በሚል መጠሪያ ቀልብ የሚሰርቅ ፅሑፉ «በሽገር ወጎች» ላይ የሚያስነበበን አምደኞች ሥራ በጣም ያስደስተናል። መጀመሪያም የምናነበው እነሱት ነው። ዛሬ ደግሞ ምን ብለው ይሆን ብለን እናስባለን። ሥራቸውንም እናደንቃለንና አባካችሁ በአንባቢዎች ሥም አመስግኑልን። ለመሆኑ የት የሚኖሩ ናቸው? ሰላዩንም ስለላሆነ አታቋርጥ፤ አጩሌንም ሽሙጥህን አታቁም በሉልን።

ታቲ እና ዓቢይ ሣህሌ / ከሲያትል

የምንወደው ወይም የምንፈጥረው የማዕረግ ስማችን

የሃገራችን ዕጣ ፋንታ ሆኖ የስብዓዊ መብት የሚጠበቅባት አገር አልታደልንም። በዚህ ምክንያት ከተራው ገበሬ ጀምሮ ሰራ አጥ እና የተደላደለ ኑሮ ያለውም ሁሉ ስደትን መመኘት ከጀመረ እነሆ ብዙ ብዙ ዓመታት ተቆጠሩ። ግን እንደ የሚገርመኝ ነገር አለ። ለመሆኑ ስደተኛው ከሃገሩ ሲወጣ በነበረው የማዕረግ ስም መጠራት እንዳለበት ምናልባት ላምን አቸል ይሆናል። የኛ አገር ስደተኞች ግን ትንሽ ግራ የሚያጋባ ነው።

ለምሳሌ ያኽል አንድ ወጥ ቤት (ሼፍ) በሃገሩ ውስጥ እያለ በሼፍነት ቢጠራ እና እዚህ መጥቶ ይኸንን ሥራውን እርግፍ አድርጎ በመተው ኢንጅነር ቢሆን በመደበኛ ስሙ ብቻ ለመጠራት ይገደዳል። የዚህ አገር መንጃ ፍቃድ እና መታወቂያ ላይ ምንም የሚሰፍር የማዕረግ ስም የለም። ሁሉም በስሙ ይጠራል። የማዕረግ ስም የሚያስፈልገው በተጠየቁ እና የሥራ ማመልከቻ ሲሞላ ብቻ ነው። ግልጽ ለማድረግ አንድ ዶክተር በሥራው ላይ እንጂ በሌላ በታ በዶክተርነቱ አይታወቅም። ራሱንም ሲያስተዋውቅ አገሉ ነኝ ብሎ ስሙን ይገልጻል እንጂ ዶክተር አገሉ ሲል አይሰማም። የእኛ ግን ትንሽ የሚገርም ሆኑብኝ። አገር ቤት አንድ አምድ በጋዜጣ ወይም በመጽሔት ላይ የፃፈ ሁሉ አሜሪካ ሲደርስ «ጋዜጠኛ» የሚል የማዕረግ ሥም ይመረቅለታል። መሽታ ቤት የፈረሰ ጭራ እየገዘዘ በማሲንቆ ሲያዘምር የነበረው ሁሉ ባሕር ሲሻገር «አርቲስት» የሚል ስም ይደረብለታል። ጋዜጠኛ የሆነ ሰው ከሃገሩ ሲወጣ ወደ ተቃዋሚዎች ጎራ በቀጥታ ይገባል ታዲያ ተቃዋሚ ወይ እክስ ጋዜጠኛ መባል ሲገባው ሁሉ ጋዜጠኛ ይባላል ይኬ ትርጉም ልክ ነው ወይ?

ለማመን የሚያስቸግር ተደራሲ ስም እያየሁ ከባለማዕረጉ ጋር ሳገናኘው ደግሞ አልጣጣም እያለን ታዛቢ ከሆንኩ በጣም ቆየሁ። ይኸንንም የላኩላችሁ ትክክለኛ መሆኑን ለማረጋገጥ ነው። ለምሳሌ አንድ ኢንጅነር ሥራው ትቶ ሱቅ ቢከፍት «ጎጋዴ ወይም ባለሱቅ አገሉ» ሲባል ይቸላል ወይ? የማየው ከዚህ የሚል አይደለም።

ሠላማዊት - ከቨርጂያ

የሽፋን ገፃችሁ

በተለይ ከተወሰነ ጊዜ በኋላ የምታወጧቸው የመጽሔት ሽፋኖች ትርጉም ያለቸው እና ስሜት የሚሰጡ ናቸው። በተለይ ያለፈውን አትም ሽፋን ገና ስመለከት ሳቅም አግርሞትም ያዘኝ። ደንቅ ፈጠራ ነው። የሽፋን ገጹን የሰራው በእጅጉ የሚመስገን ነው። አመስግኑልኝ።

ሙላት - ከሰላትን

የታይፑ ነገር

ናፍቆት መጽሔትን በመደበኛነት ከሚያነቡት አንዱ ነኝ። ቅር የማይላችሁ ከሆነ አንድ ነገር ማለት አፈልጋለሁ። ለምናልባቱ በጣም ተጠንቅቄ እና በጥልቀት ስለማነብ ነው መሰለኝ። በመጽሔቷ ላይ አንዳንድ የቃላት ግድፈት አያለሁ። አንዳንዴ በጣም ጥቂት እና ለትችትም የማይበቃ ሲሆን በሌላ ጊዜ ደግሞ በዛ ያሉ የቃላት ግድፈቶች አያለሁ። ስለዚህ አባካችሁ ታይፕ የምታደርግላችሁን ልጅ ተጠንቅቄ በሏት። አለበለዚያ ብዙ የተለፋበት ነገር ዋጋ የጣል። ከይቅርታ ጋር። በተረፈ ግን ሥራችሁ ደንቅ ነው በርቱ!

ቋሚ አንባቢችሁ / ደምስ - ከዳላስ

<<እውነት መንግስት ለዜጎቹ ግድ የለውም?>> ለአረቡ ዓለም ግፍስ መፍትሄው ዝምታ?

አናንያ - ከአዲስ አበባ

በሞንፍው አሳዛኝ እና አንጀታችን ያከማተረ ዜና የተፈጠረው ከሳውዲ አረቢያ ነበር። አሳዛኝ እና አሳፋሪ በሆነ መልኩ ኢትዮጵያውያን «በህገ-ወጥ መንገድ ነው የምትኖሩት» በማለት እየተደበደቡ... ከዚያም አልፎ «ለማምለጥ ሞከረዋል» እየተባለ በጥይት እየተገደሉ፤ እህቶቻችን ወገን እንደሌለው በጋራ እየተደፈሩ... መደፈራቸውም ሳያንስ ቤንዚል እየተርከፈከፈባቸው በቁማቸው «ወገኔ... ህዝቤ... ሐገሬ...» እያሉ የሰቆቃ ጨካኝታቸውን አያሰሙ እንደጧፍ ሲነዱ... በስቃይ ተጉዘው... መልካም ነገርን ሲያልሙ በየሚዳው ደማቸው ፊሶ ለዘለዓለሙ አያለፉ ነው።

በሳውዲ አረቢያ በተለይ «ማንፋሃ» በተሰኘው ቦታ ላይ በርካታ ኢትዮጵያውያን በፀጥታ ኃይሎች ሳይሆን በሳውዲ ዜጎች ከመኖሪያ ቤታቸው እየተጉተቱ የውሻ ሞት እንዲሞቱ ተደርገዋል። የውዲቷ ሐገራቸውን ባንዲራ እንደለበሱ የነዳጅ ገንዘብ እና ሀሺሽ ባደነዘባቸው አረቦች በዱላ እንደ አባብ ሲቀጠቀጡ ተመልክተናል።

ዜጎቻችን አስቃቂ በሆነ ሁኔታ ረግፈዋል። በሳውዲ አረቢያ፣ በቤይሩት፣ በዩናይትድ አረብ ኤሚሬትስ ግዛቶች እየተፈፀሙ ያሉ ኢ-ሰብአዊ ድርጊቶችን እያዩ በአቅራቢያው ያሉ የኢትዮጵያ መንግስት ተወካይ የሆኑት ኤምባሲ ወይም ቆንሰላ ጄኔራል ጽ/ቤት ኃላፊዎች እንዴት እጃቸውን አጣጥፈው ይቀመጣሉ? ከደሃው ህዝብ ጉሮሮ ላይ ተነጥቆ የሚከፈላቸው እና በምቹ ቢሯቸው እና ተሽከርካሪ ወንበራቸው ላይ ቁጭ ብለው የሚዝቁት ዶላርስ ይሄንን ሁሉ የስቃይ ድምፅ እያዳመጡ እንዴት ይዋጥላቸው ይሆን?

ከዓመት በፊት «ዓለም ደቻላ» የተባለች አንዲት ኢትዮጵያዊት በቤይሩት የኢትዮጵያ ኤምባሲ ደጃፍ በር ላይ፤ በኢትዮጵያ ባንዲራ ፊት ለፊት ግፈኛ በሆኑ ግለሰቦች ስትደበብ የኢትዮጵያ ኤምባሲ እውነት አያውቅም ነበር? ከዚያ በኋላ «አራቧን አንቃ ገደለች» ማለት ምን የሚሉት ተረት ነው?

በማህበራዊ ድህረ-ገጾች እና በተለያዩ መገናኛ ብዙኃን በተለቀቀው ሺዲዮ ላይ እንደዛ መሬት ለመሬት ሲገቡት የነበረው አሠሪዋ ግለሰብ ከዓለም መሞት በኋላ በሐገሬው የቴሌቪዥን ጣቢያ ቀርቦ የተናገረው ነገር ደግሞ እጅግ አሳዛኝ እና የማንንም ልብ የሚሰብር ነበር። ቃል በቃል ማስታወስ ቢከብድም ግለሰቡ የተናገረው እንዲህ የሚል ነበር «የኢትዮጵያ ኤምባሲ ሠራተኞች እና አምባሳደሩ በረንዳው ላይ ቆመው ያዩኝ ነበር። አንድ ሌላ ሰው ደግሞ በሺዲዮ ሲቀርፀኝ ነበር። ኑና አግባቡን እሷ ቋንቋ አትችልም ብላቸው ምላሽ ከመስጠት ይልቅ ቆመው ይመለከቱ ነበር።» የሚል አንደኛው ያለው ነበር።

ወገኖቹ «በስደት ያልፍልኛል... ነገ የተሻለ ቀን ይመጣል... ሁለት ህፃናት ልጆቼን በዛሬ ላቤና ደሜ ነገ የተሻለ ቀን አሳዩቸዋለሁ... አስተምራ ለወግ ማዕረግ አብቅቼ እፎይ እላለሁ...» በማለት ሐገር አቋርጣ የተሰደደችው ያቺ ምስኪን ኢትዮጵያዊት እናት አለም ደቻላ በገዛ ሐገሯ ኤምባሲ ደጃፍ እንደውሻ እየተጉተተች ለሞት ተዳረገች። በፍፁም ባናምንም የሞቷ ምክንያት ራሷን በራሷ አጥፍታ እንደሆነ ነገሩን።

የጉዳዩን መከሰት ተከትሎ የኢትዮጵያ መንግስት «አዝናለሁ» ጉዳዩንም አጣራለሁ ሲል ይፋ መግለጫም ሰጥቶ ነበር። ይኸው ያቺ ምስኪን እናት ልጆቿን በትና ከሙታን መንደር ከተቀላቀለች ከአንድ አመት በላይ ቢያልፋትም የሞቷ ትክክለኛ ምክንያትም ሆነ የጉዳዩን ተጠያቂነት የነገረን አንድም የመንግስት አካል የለም «ቄሱም ዝም መፅሐፉም ዝም» እንዲል መፅሐፉ።

የዚህችን ኢትዮጵያዊት ሞት ተከትሎ ልባቸው የደማው በስደት ቤይሩት የሚገኙ ዜጎቻችን ዓለም ደቻላን በፀሎት ፕሮግራም ለማሠብ ባዘጋጁት ፕሮግራም ላይ የተለያዩ ሐገር አምባሳደሮች፤ የውጭ ሐገር ተቋማት፤ መገናኛ ብዙኃን በቦታው ለተገኙት ሐዘንተኛ ኢትዮጵያውያን «ሐዘናችሁ ሐዘናችን ነው» በማለት የሐዘን መልዕክታቸውን ሲያስተላልፉ ከነዚህ ሁሉ ተቋማት እና ግለሰብ በቦታው ሰው ያላከው አንድ ተቋም ቢኖር የሐገሪቱ መንግስት ከመሠላችሁ ተሳስታችኋል።

በቦታው ያልተገኙት በቤይሩት የኢትዮጵያ አምባሳደር የነበሩት ግለሰብ እና የኤምባሲው አባላት ነበሩ ተብሎ በመገናኛ ብዙኃን ሲገለፅ አንድ ጥያቄ በውስጣችን ያጭራል። እውነት መንግስት ለዜጎቹ ግድ የለውም? ለዓረቡ ዓለም ግፍስ መፍትሄው ዝምታ ነው? የሚል ጥያቄያችንን ለሚመለከተው የመንግስት አካል ልንወረውር ግድ ይለናል። ይህም ብቻ ሳይሆን በስደቱ ዓለም ያሉ ዜጎቻችን «ስደተኛውንና እና መንግስትን ሆድና ጀርባ አደረጉ» እያሉ የሚከሷቸው እና የሚያለቅሱባቸውን ግለሰቦች በኤምባሲ ውስጥ ፈላጭ ቆራጭ አድርጎ መሾምስ የሚበጀው ለማን ይሆን? ለመንግስት ወይስ ለስደተኛው? ይሄን ውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር የሚመልሰው መልስ ይመስለኛል። አሁንም በሳውዲ አረቢያ ወገኖቻችን በግፍ እየወደቁ ነው። ህይወታቸው በጥይት እና ኢ-ሰብአዊ በሆነ ሁኔታ በዱላ እየተደበደቡ ህይወታቸው ካለፈው ውጪ በርካቶች ለማምለጥ በሚያደርጉት ጥረት በመኪና አደጋ ህይወታቸው እያለፈ አንዳለ በማህበራዊ ድረ-ገጾች እየተመለከትን ነው።

በእነዚህ ምስሎችና ሺዲዮዎች እንደተመለከትነው ከአስሳው አስከፊነት የተነሳ የተለያዩ ዜጎች ራሳቸውን ለማዳን በአነስተኛ የልብስ ሻንጣዎች ሳይቀር አስከመደበቅ መድረሳቸው አሳዛኝ ነው። የተለያዩ ሚቶችን እና በአስር ላይ ያሉ፤ ደማቸው እየፈሰሰ በየመንገዱ የወደቁ፤ በሐገሪቱ ፖሊሶች ከብረ-ነክ በሆነ ሁኔታ እንደበግ እየተጉተቱ የሚወሰዱ ዜጎችን የሚያሳዩ አሳዛኝና ጨካኝ የተባለን ሰው ሳይቀር ሆኖ የሚያባብ እና የሚረብሽ ምስሎች ተለቀዋል። የሳውዲ የፀጥታ ኃይሎች በጅምላ እርምጃ እየወሰዱ ነው። ይህ ሁሉ ዜጎቻችን ዛሬም በዚህች ደቂቃ በምን ዓይነት ሰቆቃ ውስጥ እንዳሉ አመላካችና አስረጂ ነው።

<<መንግስት እውነት ለዜጎቹ ግድ የለውም?>> የሚል በተለያዩ አረብ አገራት በስደት ከሚገኙ ኢትዮጵያውያን ዘንድ የሚደመጥ የዘወትር ቃል ከሆነ የሰነባበተም ይመስላል።

የንፁሐኑ ኢትዮጵያውያን እንባ በሳውዲ ዐረቢያ

ኅሊና በሰጠ

በሰደት ወደ ሳውዲ አረቢያ ተጉዘው የነበሩ ኢትዮጵያውያን ወገኖቻችን ላይ ደርሶ የነበረው መከራ በሀገር ውስጥም ሆነ በውጪ መገናኛ ብዙኃን ዘንድ መነጋገሪያ ርዕሰ ጉዳይ ሆኖ ከርሟል። የሀገር ውስጥ መገናኛ ብዙኃን በየሀገሪቱ መታቸውና ስርጭታቸው ጉዳዩን እየዘገቡ ሲሆን በተለይ የግል ሚዲያው የመንግሥትን ቸልተኝነት በከፍተኛ ሁኔታ ወቅሷል። አንዳንዶቹም መንግሥትን ከሕዝቡ ይልቅ የሳውዲን መንግሥት እንደፈራ በመጠቀም “ግዴለሽነቱን” ተችተዋል። በተቃራኒው የኢትዮጵያ ቴሌቪዥንና ሌሎች የመንግሥት ሚዲያዎች መንግሥት ቁርጠኛ እንደነበርና ዜጎችን እንደታደገ የሚገልጹ ዘገባዎችን ሠርተዋል። የሀገር ውስጥ ሚዲያዎች በጉዳዩ ዙሪያ የዘገቡትን በተለይም አዲስ ጉዳይ መጽሐት በቅጽ 7 በቁጥር 191 ላይ ያስነበበው መረጃ እንደሚከተለው አጠናክረንዋል።

ወደ ሀገር ውስጥ ይገባሉ ተብለው ከተመዘገቡትና በሳውዲ አስር ቤቶች በቁጥጥር ስር ውለው ወደቀደቸው የሚመለሱበትን ጊዜ ከሚጠበቁት 28 ሺህ ኢትዮጵያውያን መካከል ከስምንት ሺህ በላይ ዜጎች ወደ ሃገራቸው ጉብተዋል። የሳውዲ አረቢያ አየር መንገድ በቀን ስድስት ያህል በረራዎችን እያካሄደ ኢትዮጵያውያኑን ከሃገር የማስወጣት ሥራ ከጀመረ የሰነበተ ሲሆን የኢትዮጵያ አየር መንገድም ሥራውን ተቀላቅሏል። የኢትዮጵያ መንግስት የተጓዙትን የትኬት ወጪ እየሸፈነ ሲሆን ለነዚህ ወገኖች መቋቋሚያ 50 ሚሊዮን ብር መመደቡን ተናግሯል።

እንደ ሊባኖስ ያሉ የአረብ ሃገራትን ጨምሮ በመላው ዓለም የሚገኙ ኢትዮጵያውያን በሳውዲ አረቢያ የሚገኙ ወገኖቻቸውን ሰብዓዊ መብት መጣስና መገደል እንዲሁም ድብደባና አስር በመቃወም በየሚኖሩበት ሃገር ወዳለው ሳውዲ አረቢያ አምባሊ በር ድረስ በመጓዝ የተቃውሞ ድምጻቸውን አስምተዋል። ከኢትዮጵያ በስተቀር ይህ ሰላማዊ የተቃውሞ ሰልፍ በየትኛውም ሃገር አልተከለከለም።

በሰማያዊ ፓርቲ ጠሪነት በአዲስ አበባ የሚኖሩ ኢትዮጵያውያን ተመሳሳይ ሰልፍ ለማካሄድ ሞክረው በፖሊስ እስርና ድብደባ ተፈጽመዋቸው ወደየመጡበት እንዲመለሱ ተደርገዋል።

መድረክ የጠራውን ሰላማዊ ሰልፍ ደግሞ መንግሥት የተለያዩ ምክንያቶችን በመፍጠር እንዲስተጓጎል አድርጎታል ብሏል ፓርቲው። ከሁሉም የተቃውሞ ሰልፎች ግን በአሜሪካ ዋሽንግተን ዲሲ የተካሄደው ሰልፍ ቁጥሩ የበዛ ሕዝብ የተገኘበትና በዚያ ሀገር ተቀማጭ የሆኑት የሳውዲ አረቢያ አምባሳደርም ምላሽ የሰጡበት ነበር። በእንግሊዝ ሎንዶን የተካሄደው የተቃውሞ ሰልፍ በቢቢሲ ሽፋን አማኝቷል። ሰልፉ በርምና ሚላኖ፣ በካናዳ አታዋ፣ ኤድመንተንና ቶሮንቶ እንዲሁም በአስራኤል ቴልአቪቭ፣ በኖርዌይና በመሳሰሉት የአውሮፓ፣ የሰሜን አሜሪካ፣ የስካንዴኔቪያንና የመካከለኛው ምስራቅ ሀገራት ተካሂዷል። አንዳንድ የውጭ ሀገራት ድረገጾች እንደዘገቡት የሳውዲ አረቢያ መንግሥት በየሃገሩ ይህን ያህል ጠንካራ የሆነ ተቃውሞ ገጥሞት አያውቅም። ይህ ጉዳይም የንጉሣዊውን አስተዳደር በጉዳዩ ላይ እንዲያስብበትና እርምጃ እንዲወስድም አድርጎታል ይላሉ። በተለይም ሳውዲ አረቢያ በሃገሯ የተፈጸመውንና ዓለም በማጎበራዊ ድረገጾች በኢትዮጵያውያን ላይ ሲካሄድ ያስተዋለው ይህ ኢ-ሰብዓዊ ድርጊት በዓለም አቀፍ መገናኛ ሳይቀር መራገቡ ያስደነግጣት ይመስላል። ከዚህ በተጨማሪ ዘግይቶም ቢሆን የኢትዮጵያ መንግሥት በዜጎች ላይ እየተፈጸመ ሰላላው ማዋከብና ሰብዓዊ መብት ጥሰት ሳውዲ አረቢያ ማብራሪያ ትስጠኝ ብሎ ጠይቋል። አምባሳደሯም ጠርቶ አነጋግሯል። በተጨማሪም አንድ የልዑካን ቡድን ወደሰፍው የላከ ሲሆን በአካባቢው የሚገኙ የኢትዮጵያ ዲፕሎማቶችንም የሰው ኃይል አጥረት እንዳለበት ወደሚነገረው ወደሳውዲ አረቢያ የኢትዮጵያ ቆንሰላ ጽህፈት ቤት ልኳል።

የዓለም አቀፉን የኢትዮጵያውያን ተቃውሞ ሰልፍ እና ይህንን ተከትሎ ሚዲያዎች የሰጡትን ሽፋን ተከትሎ የሳውዲ ባለሥልጣናት ከ20 ሺህ በላይ ይሆናሉ ተብለው የሚገመቱት ኢትዮጵያውያን የታሰሩባቸውን ማህረያ ቤቶች ተዘዋውረው ንብኝተዋል።

በዚያ ጉብኝታቸውም ኢትዮጵያውያኑ በተቻለ ፍጥነት ወደሃገራቸው እንዲመለሱ እንደሚደረግና ለዚሁም አስፈላጊው ሁሉ እንደሚመቻቸላቸው ቃል ገብተዋል። አንዳንዶቻችንም በማነጋገር በአስር ላይ ያሉት ኢትዮጵያውያን አለብን የሚሉት ቸግር እንዲፈታላቸው አስቸኳይ ትዕዛዝ ሰጥተዋል። ያም ሆኖ አሁንም በማጎበራዊ ድረገጾች የሚሰሙት ዜናዎች በአስር ላይ ያሉት ኢትዮጵያውያን ላይ ግፍ እየተሰራ እንደሆነና ሁለት ሰዎችም አስር ቤት እንዳሉ መምታቸውን ይፋ የሚያደርግ ነው። የሳውዲ መንግሥት ይህንን የመለሳለስ እርምጃ መውሰድ የጀመረው በሃገሪቱ ስደተኛ ዜጎች ላይ የተወሰደው ሕግን መሠረት ያላደረገና ሰብዓዊ መብትን የሚጥስ እርምጃ አግባብ አለመሆኑን በማመኑ ይመስላል። በተለይም በቅርቡ ሳውዲ አረቢያ ከሌሎች ሀገራት ጋር የተባበሩት መንግሥታት የሰብዓዊ መብቶች ካውንስል የበላይ ጠባቂ ተደርጋ መመረጧ በሃገሯ ውስጥ ከሚካሄደው የሰብዓዊ መብት ጥሰት ጋር ሲተያይ የሚያጋልጣት ሆኖ ስለተገኘ ባለሥልጣናቱ በአስቸኳይ ይህንን ምስል ለማጥፋት እንዲሯሯው አድርጓቸዋል የሚሉም ጥቂት አይደሉም።

የኢትዮጵያ መንግሥት በጉዳዩ ላይ እርምጃ መውሰድ የጀመረው ዘግይቶ መሆኑን ብዙዎች ይስማሙበታል። በርግጥም በሳውዲ ያሉ ኢትዮጵያውያን በየሜዳው በጥይት ሲገደሉና ምክንያቱ ያልታወቀ በቀል ይዘው በተነሱ የሃገሪቱ ዜጎች ሲሳደዱ እንዲሁም ሲደበደቡ ማጎበራዊ ሚዲያውን መጠቀም የቻሉ በዚያ ሃገር የሚኖሩ ኢትዮጵያውያን ድርጊቱን በማሳወቅ ጩኸታቸውን አስምተዋል። ይህም ዓለም ጀሮ ደርሶ መነጋገሪያ ሆኗል። በሃገር ውስጥ ያሉ ዜጎች ጭንቀትና ለቅሶ ላይ ከርመዋል። ልጆቻቸውና ሌሎች ቤተሰቦቻቸው እዚያ ሃገር ያሉ ኢትዮጵያውያን እንቅልፍ አጥተው በጭንቀት ከርመዋል።

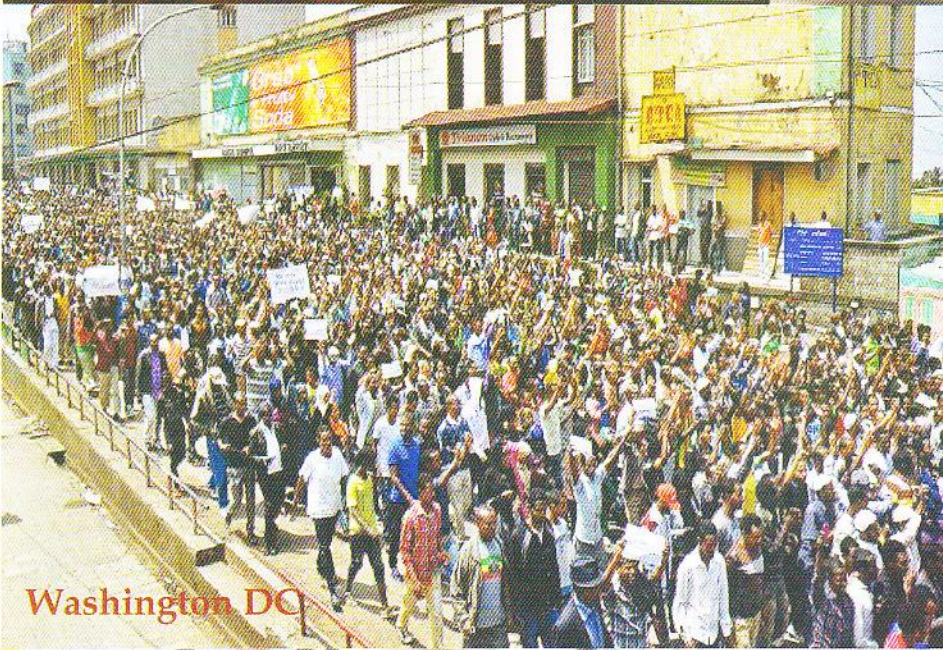
የወገን ቁጣ

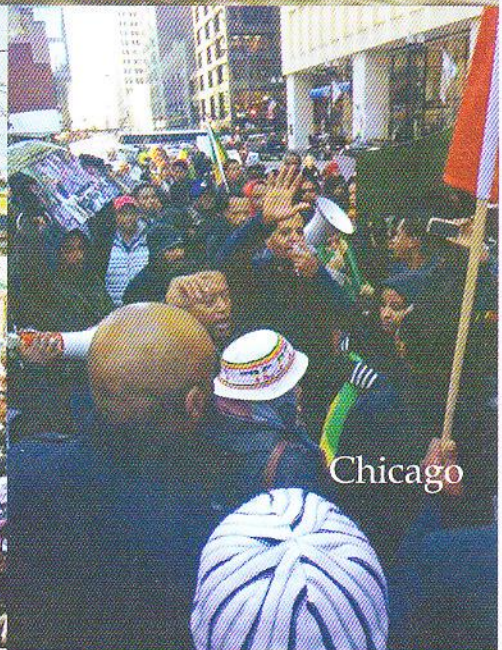
Australia

Atlanta

Washington DC

Chicago

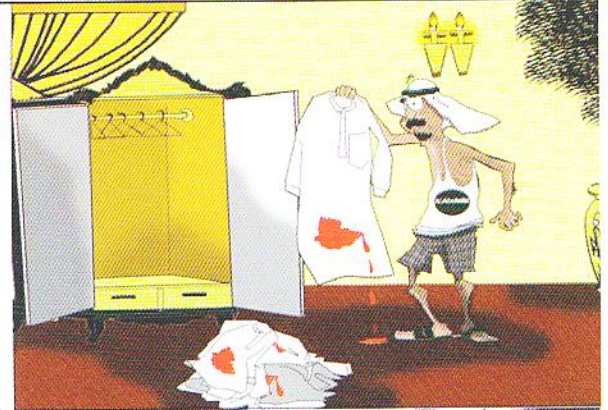

Vienna

Telavive

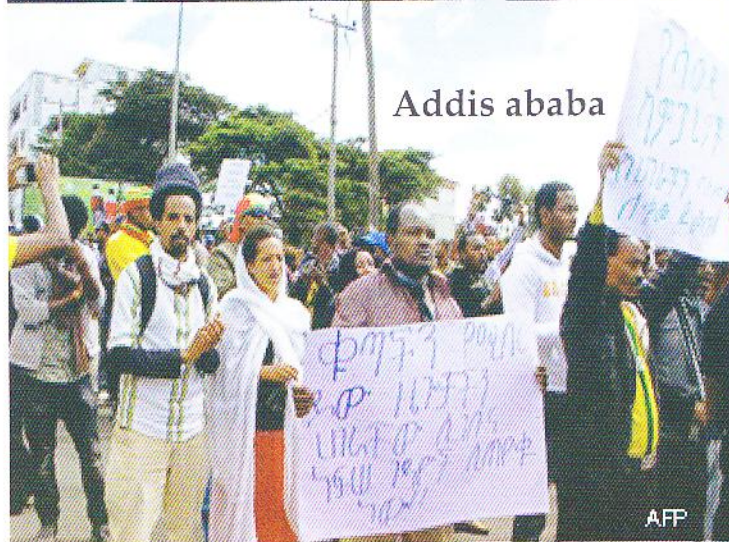
በዓለም ዙሪያ

Seattle

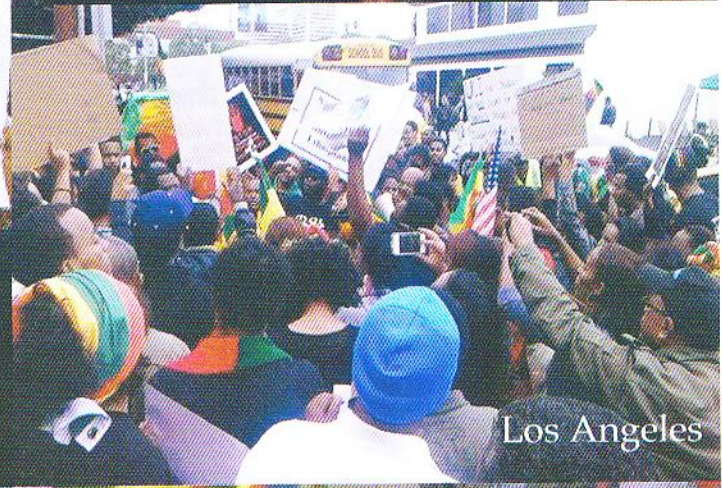

London

Addis ababa

AFP

Los Angeles

Canada

London

ባንዲራ የአንዲት ሀገር የነፃነት ምልክት ነው።

አብደላህ ነኝ። አብዱ ማለት ባሪያ ማለት ነውና የሰሜ ትርጉም የአላህ ባሪያ ማለት ይሆናል። በቀን 17 ጊዜ ፈጣሪዬን “ ... ኢሺዲነ ሲራጧል ሙስተፂል” (በቀጥተኛው መንገድ ምራኝ) እያልኩ ለአምላኬ በመስገድ በስም ብቻ ሳይሆን በድርጊትም የአላህ ባሪያ ለመሆን ፈጣሪዬን ተማኝ ነኝ። እናትና አባቴ፣ አያቴና ቅም አያቴ፣ ሽማግሌና ምንጅላቸዬ በመሉ ዕትብታቸውን ከቀበሩበት አፈር ላይ የተፈጠርሁ ኢትዮጵያዊ ነኝ።

ገዢዎች ራሳቸውን ስዩመ አግዚያብሔር ብለው ከሚጠሩበት ዘመን ጀምሮ፣ ዛሬ ለኢትዮጵያዊነቴ ማረጋገጫ እስከሚጠይቀኝ መንግሥት ድረስ አሳልፌአለሁ። የኔ ኢትዮጵያዊነት ግን በነሱ የሚመዘን አይደለም።

በቅርቡ በሳዑዲ በተፈጠረው አሳዛኝ ሁኔታ አንደተቀጠቀጠ ገላ፣ አንደተሳረተ በዱላ፣ በሰለት አንደተወጋ አካል አምኛል። ይህ ሁኔታ ከሳዑዲ መንግሥት ጎን የምቆምበት ወቅት አይደለም። ኢትዮጵያውያኖቹ ልክ ናቸው አይደሉምም ብዬ የምወያይበት ሁኔታም አይደለም። ምክንያቱም ቤት ሲቃጠል፣ መጀመሪያ አሳቱ መጥፋት አለበት። ከዛ በኋላ ነው ስለ አሳቱ መንገዱ የምነጋገረው።

የዚህ ፅሁፍ ዓላማ 28 ሚሊዮን የሳዑዲ ዜጋ መውቀስ አይደለም፤ በአንፃሩ ይህንን ድርጊት በግልፅ ላለ መቃወም ለሚሞክሩ ኢትዮጵያውያን፣ በተለይ ሙስሊም ወንድሞቼ በእንደዚህ አይነት ሁኔታ የእስልምናን አቋም ለማሳየት ነው።

በመጀመሪያ የሳዑዲና የኢትዮጵያ ግንኙነት 1400 ዓመት የሞላው ነው የሚለው ፅንሰ ኃሳብ ከየት አንደመጣ ማወቅ አላውቅም። እኔ የማውቀው፦

በ614 ዓመተ ልደት ነቢዩ መሐመድ (ሰ.ዓ.ወ.) (በባልደረባቸው ላይ የሚፈፀመውን በደል በመመልከትና ከዚህ ጭቆናም ሊገላግሉባቸው አንደማይችሉ ሲገነዘቡ “ ወደ ሐበሻ ተሰደዱ፤ በእርሷ አንድ ንጉሥ አለ። እርሱ ራት ማንም ተበዳይ አይሆንም።

(ሐበሻ) የእውነት ምድር ነች። አላህ ካላችሁበት ሁኔታ አውጥቶ ድል እስከንጎናፀፍባት ድረስ” ያሉት የሳዑዲ ዐረብና የኢትዮጵያ ግንኙነትን መልካምነት ለመግለፅ አይደለም።

ወደ ሐበሻ ተሰደዱ፤ በእርሷ አንድ ንጉሥ አለ። እርሱ ራት ማንም ተበዳይ አይሆንም። (ሐበሻ) የእውነት ምድር ነች። አላህ ካላችሁበት ሁኔታ አውጥቶ ድል እስከንጎናፀፍባት ድረስ”

ያከብሩት ወደ ሀበሻ ምድር የተሰደዱት ዐረቦች አልነበሩም። ንጉሥ ነጃሺም የተቀበለው ሳዑዲዎችን ሳይሆን በእምነታቸው ምክንያት የተሰደዱ ሙስሊሞችን ነው። ምክንያቱም ቀሪደሾች ንጉሡ ድረስ ተከትለው መጥተው በእምነታቸው ከስ አቅርበውባቸው በጃዕፈር አፈ ጉባኤ ወይም ጠበቃነት ጉዳያቸውን አሰምተው፤ ንጉሱም ከሁለቱም ወገን አድምጦ፤ ሙስሊሞቹ በሰላም እንዲኖሩ ፈቃድ የሰጠው በእምነታቸው ምክንያት እንጂ አረብ በመሆናቸው አይደለም። ከሰደተኞቹ መሀል፣ የነቢዩ ሚስት፣ ልጅ፣ አማች፣ ወዳጆቻቸው ይገኙበታል።

የዛሬ 1400 ዓመት በዛሬዋ የአረቢያ ምድር የነበሩት የእስልምና ጠላት ነበሩ። የዚህ ጥቃት የመጀመሪያው ገፈት ቀማሽ ኢትዮጵያዊው ቢላል አልሀበሺ ነው። ቢላል ቋጥኝ ድንጋይ ተጭኖበት በሚያቃጥለው የአረቢያ ምድረበዳ ራቁትን አሸዋ ላይ ተኝቶ የተገረፈው በዛ ወቅት በአረቢያ ምድር በነበሩት ሰዎች ነው። የዛሬ 1400 ዓመት ሳዑዲና ኢትዮጵያ የሚባል ዝምድና የለም።

የሳዑዲ ባንዲራ በመቃጠሉ ሙስሊም ወንድሞቼ ተቆጡ አሉ። ለምን? የሳዑዲ ባንዲራ እንደማንኛውም ሀገር ባንዲራ የነፃነት ምልክት እንጂ የእስልምና መለያ አይደለም።

የኛ ባንዲራ ቀለማት ከቀስተደመና ስለተወሰደ ቀስተደመና የኛ ነው ማለት አይደለም። የስዊዘርላንድ ባንዲራ መስቀል ስላለው የክርስትና መለያ ነው ማለት አይደለም።

የሳዑዲ ባንዲራ የተመረጠው ነቢዩ (ሰ.ዓ.ወ.) ከሞቱ ከ700 ዓመታት በኋላ ነው። ቀለሙ ነቢዩ የሚወዱት ነው ተብሎ፤ ፅሁፉ ከመሀመድ አብዱል ዋሃብ ባንዲራ፣ ጎራዴው ደግሞ በ1902 በሳዑዲ አረቢያ ግዛት መሥራች በአብዱላዚዝ መሀመድ ሳዑድ የተጨመረ ነው። እስልምና የሚከተለው ነቢዩ ያደረጉትና ያዘዙት ብቻ ነው። ከነቢዩ ትዕዛዝ አንዲት ቅንጣት የጨመረ ቢዳክ (ፈጠራ) አድርጎአልና ከእስልምና ወጥቷል። ስለዚህ ነቢዩ ይህ የእስልምና መለያ ነው ያላሉት በጭራሽ የእስልምና መለያ አይሆንም።

የሳዑዲን ባንዲራ ምናልባት ሸአዳ “ላ አላህ ኢላላህ መሀመድን ረሰለላህ” (አምልኮ የሚገባው ማንም የለም ከአላህ በቀር፤ መሐመድ የአላህ መልዕክተኛ ነው) የሚለው ስለተፃፈበት ልዩ ያደርገዋል?

በመጀመሪያ በነቢዩ ዘመን የተደረገውን አንመልክት። ነቢዩና ተከታዮቻቸው በተሳተፉበት ጦርነት ሁሉ ይዘውት የሚሄዱት ምንም ያልተፃፈበት ነጭ ጨርቅ ብቻ ነበር። ከዚህ ውጭ ያደረገ በእስልምና ላይ ወንጀል እየሰራ ነው። ሸዓዳን ባንዲራ ላይ ማድረግ ቢያስፈልግ ኖሮ እሳቸው ያዙና ያስደርጉ ነበር። ይህ ማለት ሸዓዳ በጨርቅ ላይ አይፃፍም ሳይሆን፣ የሸዓዳ ባንዲራ ላይ መፃፍ ባንዲራውን የእስልምና ምልክት እያደርገውም ነው አሳባሌ።

የኛ ባንዲራ ቀለማት ከቀስተደመና ስለተወሰደ፣ ቀስተደመና የኛ ነው ማለት አይደለም። የስዊዘርላንድ ባንዲራ መስቀል ስላለው፣ የክርስትና መለያ ነው ማለት አይደለም።

ምሳሌ : ግንባሩ ላይ ሽዱን የተነቀሰ ከኔ የበለጠ ሙስሊም ሊባል ነው? ባንዲራ የሚመረጠው በሀገሩ መንግሥት ነውና ያ ባንዲራ ከሀገሩ ሕዝብና መንግሥት በቀር ማንንም አይወክልም። እኛን ሙስሊሞችን የሚወክልን ዲናችን (እስልምና) ብቻ ነው።

ምሳሌ : ግንባሩ ላይ ሽዱን የተነቀሰ ከኔ የበለጠ ሙስሊም ሊባል ነው? ባንዲራ የሚመረጠው በሀገሩ መንግሥት ነውና ያ ባንዲራ ከሀገሩ ሕዝብና መንግሥት በቀር ማንንም አይወክልም። እኛን ሙስሊሞችን የሚወክልን ዲናችን (እስልምና) ብቻ ነው።

አንደኔ አሳቢ የማንም ባንዲራ መቃጠል የለበትም። ምክንያቱም የሕዝብ ሉዓላዊነት ምልክት ነውና የአንድን ሀገር ባንዲራ ማቃጠል፣ ሕዝቡን መናቅ ነው። ከዚህ አንፃር ብቻ የሳዑዲ ባንዲራ መቃጠሉን አልደግፍም። የሳዑዲ ባንዲራ ሽዱ ስላለው ከመቃጠል ተከላክሎት የሚል ሐዲስም የለም።

እርግጥ ነው የአላህ ስም የተፃፈበትን ነገር ቆሻሻ ውስጥ ወይም አልባሌ ቦታ መጣል ከልክል ነው። ግን ቁራኦንን እንኳን ማስወገድ ሲያስፈልግ ዑለማዎች(እስላማዊ ምሁራን) የሚሰማሙበት፣ ሁለት መንገዶች ናቸው። ማቃጠል ወይም መቅበር።

አንደተባለው የሳዑዲ ባንዲራ የእስልምና ምልክት ቢሆንኳ ማስወገድ ሲያስፈልግ በአሳት ይቃጠላል። ለዚህም የሰይፍና ዑስማን ድርጊት ግልፅ ምሳሌ ነው። በሰይፍና ዑስማን በካሊፋትነት ዘመን፣ ቁርዓን ሲፃፍ ሱረቱ ኢምራን 85ኛው ላይ ላይ አንዲት ቃል በአንድ አይሁዳዊ ተንኮል ሆነ ብላ በመመሳሰቷ ምክንያት፣ ተሰራጭቶ የነበረው ቁራኦን በጠቅላላ ተሰብስቦ እንዲቃጠል አድርጓል። ሰይፍና ዑስማን (ረ.ዐ)በነቢዩ መሀመድ (ሰ.ዐ.ወ.)ተወዳጅ ጓደኛ ተብሎ የተወሳ ሰው ነው።

የኢትዮጵያና የሳዑዲ ባንዲራ ወድቆ ባገኝ፣ የሳዑዲ ባንዲራ የአላህ ስም ስላለበት ብቻ ትቼው አልሄድም። ወይ አቃጥለዋለሁ ወይ አቀብረዋለሁ ወይም አግር የማይደርስበት ሥፍራ አኖረዋለሁ። የኢትዮጵያን ባንዲራ ግን የኔ የሉዓላዊነት መለያ ነውና ከፍ አድርጌ እያውለበለብኩ አቀጥላለሁ። ተቃውሞዬን ለመግለፅ የማንም ሀገር ባንዲራ መቃጠልን ግን አልደግፍም።

የሳዑዲ ባንዲራ ሽዱ ስላለው ከመቃጠል ተከላክሎት የሚል ሐዲስም የለም።

ፀደይ አበባ ግሮሰሪ

TSEDEY ABEBA GROCERY

- ማንኛውም የአበባ ቅመማ ቅመሞች
- ፕሬ ሥጋ ሰቁርጥ እና ስከትፎ
- Ethiopian Spices & Blend

672 South Pickett Street
Alexandria, VA 22304
Tel: 703-461-9420

- Ethiopian Coffee
- Deli
- ቡና የተፈጠ፣ ያልተፈጠና ፕሬ
- እንጀራ /ከተሰያዩ አከፋፋዮች

To Listen by phone
Call 712-432-0075
Access code 850575#

202-664-9991

202-329-7709

www.radioabsinia.com

ለገጠመዎች ጥር መፍትሄ ሲፈልጉ ይፃፉልን ወይም ይደውሉልን።
በእኛ አቅም መፍትሄ የሚሆን ምክር ካጣን ባለሙያ አገጋግረን መፍትሄ ይዘን
ለመቅረብ አንሞክራለን። <<አባል ቡና>> እያዘናናች የምታስተምር አምድ ናት።

.....

አንተ ስድ አደግ ባለጌ የገዛ እናቴን!

ከሃገር ቤት ከመጣሁበት ከዛሬ 11 ዓመት ጀምሮ እንደቅርብ ዘመዴ የማየውና አብሮኝ የሚኖረውን ጓደኛዬን በጣም እወደዋለሁ፤ አክብረዋለሁ። ሁለታችንም ገና በሊጋ እድሜያችን ወደዚህ አገር ስለመጣን አሁን እድሜያችን ከሃያ ሁለት ዓመት ብዙም አይርቅ።

ታዲያ በቅርቡ እናቴን ለማምጣት ስል የዜግነት መብት ወሰጄ ከጥቂት ጊዜ ጥበቃ በኋላ እናቴን ወደዚህ አገር አስመጥኜ አብራኝ ለመኖር ታድያለሁ። እናቴ እኔን የወለደችው በወላጆቿ ቤት እያለችና በጣም ልጅ ሆና በሙሉ እኔን ራሴን የምትበልጠኝ በ 14 ዓመት ብቻ ነው።

ታዲያ በአሁኑ ጊዜ በተለይ እዚህ አገር ከመጣች በኋላ አንድ ታዲያም እንደወጣችም ሊያደርጋት ይፈልጋል። እኔ ደግሞ ሁኔታው ስለሚያሳፍረኝ አልወድድኩትም። ከረዥም ቀሚስ ይልቅ በጣም አጭር ሚኒስትር፤ ከሙሉ ጄኔሪ ይልቅ በጣም ያጠረ ቁምጣ ሱሪ ማዘውተር ትወዳለች። <<አትዬ! አባክሽ እንደዚህ አትልበሽ>> ብላት ጭራሽ አንድ አንዴ ታኮርፈኛለች። ይኼንን ጉዳይ በተመለከተ አንድ እናትና ልጅ ሳይሆን አንድ ከሳሽና ተከሳሽ ሆነን ብዙ ጊዜ ተከራክረንበታል። እስካሁን የኔ ፍላጎት በሷ በኩል ተቀባይነት ባለማግኘቴ <<ቀን ይፍታው፤ ሌሎች ሲተርጓሙ ትተዋለች>> በማለት ለጊዜው ተወት ባደረኩት ሰሞን ሌላ ያላሰበኩት ከባድ ነገር በቤታችን ተከሰተ።

ይኼውም እንደወንድም የምወደው በደባልነት አብሮኝ የሚኖረው ጓደኛዬ ሰፊ ጊዜውን ከእኔ እናት ጋር ማሳለፉን አላወድድኩትም። ሲኒማ ይዟት ይገባል፤ ሆቴል ወስዶ ይጋብዛታል። እኔን ደግሞ እንደ በፊት የጓደኛነቴ ጊዜ ሳይሆን የሚያየኝ እንደ ትንሽ ልጅ ይመለከተኝ ጀምሯል። ይኼ አልበቃ ብሎ ባለፈው ሳምንት አምሸኜ ከሥራ ስገባ ሁለቱም እሱ መኝታ ቤት ሆነው <<አሷ የሱን ጀርባ በቅባት ታሸዋለች (መሳጅ)፤ እሷም ከላይ የለበሰችው ሚጢጢ ጡት መያዣ እና ከታች ደግሞ የለበሰችው ጄኔሪ ሱሪ ብቻ ነው።

እንዲያው ልቤ ከፋ ጠረጠረ ወይስ ይኼ ስድ አደግ እናቴን ደፍሮብኝ ይሆን ወይ? ሁለቱ በሚያደርጉት ነገር ሁሉ ልቤ ከፋኛ ጠርጥሯልና አባክህ ይህንን መልዕክት አውጣልኝ። በተለይ እሱ የመጽሐፍታችሁ ደንበኛ ነውና ማንበብ ስለማይቀር ምልክት ይሰጠኝ ይሆናል። እንዲያው ለነገሩ የጠረጠርኩት ነገር ተፈጽሞ ከሆነ ምን ማድረግ ይሻለኝ ይሆን?

ጠርጥር — ከ.....

ደብዳቤህ ሳያስገርመኝ አልቀረም። ለምን ብትል ጽሑፍህ በእናትህ ላይ መቅናትህን ብቻ ሳይሆን በምትወደው ጓደኛህ መደፈርህ ሁሉ ከፍተኛ ቁጭት ውስጥ እንደከተተህ ያስረዳል። ምንው እናቴን ባላስመጣኋት የሚልም መልእክት አለው። ደብዳቤህ ስለወላጅ አባትህ ምንም ፍንጭ አይሰጥም። አባትህ ሀገር ቤት ወይም የሆነ ቦታ አየኖሩ እናትህ እሳቸውን ጥላ መጥታት ይኸ ነገር ቢከሰት በእርግጥ አንተን ብቻ ሳይሆን ታዛቢን ሁሉ ቅር የሚያሰኝ ው። ነገር ግን የአንተ አባት ወይም የእናትህ ባል በአንተ ወይም በእናትህ ሕይወት ውስጥ ከሌሉ ወላጅ እናትህን ይህን አድርጌ ይህን አታድርጌ ብሎ መቆጣጠሩ <<በእግር ራሱን ማከክ>> ይሆናል። በሌላ በኩል ደግሞ የቅርብና እንደወንድም የምታየው ጓደኛህ እናትህን የደፈረብህ መስሎሃል። እንደውነቴ ከሆነ እነዚህ ሁለት ነፍሶች (እናትህ እና ጓደኛህ) እንደቤተሰብ በመተያየት ወይም አሱንም ልክ እንደአንተው አንድዬ ልጄ በማየት ቁርጥማት ሲይዘው ያመመው አካሉን በማሸነፍ ብቸኛ ሲሆን አብራው በመሆን ልትታደገው ከመፈለግ አኳያ ሊሆን ስለሚችል ቸኩለህ ጓደኛህንም እንዳታጣ፤ እናትህንም እንዳታስቀይም።

ማድረግ ያለብህ እናትህንም ሆነ ጓደኛህን በግልፅ ጠይቃቸው። ጥርጣሬህ ትክክለኛ ከሆነም ከተሳሰተክም ይነግሩሃል። ለመሆኑ ጓደኛህ አንድ ቀን በጠዋት ተነስቶ አንተ መኝታ ቤት በመምጣት <<ካሁን ጀምሮ እኔ ያንተ እንጀራ አባት እንጂ ጓደኛህ መሆን አልፈልግም ቢልህ ምን ትሆናለህ?>> እናትህም <<እንግዲህ ከዛሬ ጀምሮ እሱ ፍቅረኛዬና የአንተ እንጀራ አባት (የእንጀራ ጓደኛ) ነው ብትልህ ምን ይውጥሃል? ለሁሉም ከወዲሁ ጓዥህን ጠቅለህ ለመውጣት ወይም የትላንቱን ጓደኛህን <<አባዬ>> እያልክ ተሰማምተህ ለመኖር መዘጋጀት የሚኖርብህ ይመስለኛል።

ከዚህ ባለፈ ግን አንተም የጓደኛህ እንጀራ ልጅ ላለመሆን እሱም የእንጀራ አባት እንጂ ጓደኛ ላለመሆን መብታችሁ የተጠበቀ ነው። ነገር ግን የዚህ ሁሉ ዝብርቅርቆሽ መስተካከል በወጣቷ እናትህ ትከሻ ላይ የወደቀ ነው። ከማፈር ያድንህ። ከአሸሚጣጭ እፍ ያውጣህ። የኛ ሰው እንኳን ይህንን አግኝቶ ለፈጠራም አይመለስ። ለዚህም ስንል ከፖስታው ላይ ያገኘውን ስቴት ስም አልጠቀስነውም።

ስለ ሆሊውድ ምን ያህል ያውቃሉ?

በዓለማችን ግዙፉ የፊልም ማምረቻ «ሆሊውድ» በሎስ አንጀለስ አውራጃ የሚታወቀው የፊልም መንደር መግቢያ ላይ HOLLYWOOD የሚለው ግዙፍ የፅሁፍ ሠሌዳ ጎልቶ ያታያል። ይህን የጽሁፍ ሠሌዳ በ1923 ዓ.ም. በዚህ ቦታ ያስተክለው የመኖሪያ ቤቶች ግንባታን በአካባቢው በማስፋፋት ላይ የነበረው ሄሪ ቻንድለር የተባለው ሰው ድርጅቱን ለማስተዋወቅ ነበር ሠሌዳውን በትልቁ አሰርቶ ያቆመው።

ይህንን ሠሌዳ ለማሰራት በወቅቱ 21 ሺህ ዶላር ወጪ ያደረገ ሲሆን፤ በዚያው አካባቢ በሥራ ለመቆየት ፍላጎትም ነበረው። ሄሪ ቻንድለር የጀመረው የግንባታ ሥራ እንዲህ እንዳሁኑ ገዢ ታሪካዊ ሊሆን ይችላል የሚል ግምት ጨርሶ አልነበረውም። በተራራው ላይ የተሰቀለው HOLLYWOOD የሚለው ማስታወቂያ ከ85 ዓመታት በላይ አስቆጥሯል። መጀመሪያ ላይ «ሆሊውድ መሬት» HOLLYWOOD LAND የሚል ነበር። በ1949 ዓ.ም. «LAND» የሚለው ቃል ተነሳና «HOLLYWOOD» የሚለው ብቻ ቀረ።

ስለ ሆሊውድ አንድ እንጨምርላቸው። ሊሊያን ሚልስንት የተባለች ሴት ወደ ሆሊውድ ታመራና ሥራ ማፈላለግ ትጀምራለች፤ ሆኖም ጥረቷ ሳይሳካላት ይቀርና ሊሊያን ተስፋ ትቆርጣለች። በዚህ ሁኔታ ተስፋ የቀረጠችው ሴት የተሟጠጠውን ጥረቷን እንደያዘች ወደመጣችበት አልተመለሰችም። ሴፕቴምበር 18/ 1932 ከማስታወቂያ ሰሌዳው በተለይም H ከሚለው ፊደል ላይ ከተራራው ጫፍ ላይ ዘላ ተፈጠፈጠች። ተመልሶ አልተነሳችም፤ እዚያው ፊደል ላይ አካሏ እንደተዘረጋ እስከመጨረሻው አሸለበች። ሊሊያን በዚያን ወቅት የነበራት ዕድሜ 24 ዓመት ነበር።

መልካም አባባሎች

- «ቅናት ያለ ፍሬ ተፀንሶ ያለ ማህፀን የሚወለድ ጭራቅ ነው።»
ፀጋዬ ገ/መ
- «ሕይወት በሁለት ጨለማዎች መካከል የምትታይ ቅፅበታዊ የብርሃን ብልጭታ ናት።»
- «የረጋ አእምሮ ባለቤት መሆን ማለት የሕይወታችንን ስንክሳር እንዳመጣጡ መቀበል ማለት ነው።»
- «ገንዘብ ጥሩ እገልጋይ እና መጥፎ አታላይ ነው።»
- «መቆጠብ ማለት የተገኘውን ሁሉ ማስቀመጥ ማለት ሳይሆን፤ ከገቢያችን በታች ማውጣት ማለት ነው።»
- «ከጥቃቅን ወጪዎች ተጠንቀቅ፤ ምክንያቱም ትንሽ ፍሳሽ መርከብን ያክል ትልቅ ነገር ታስጥማለችና።» አልፍኝ
ቤንጃሚን ፍራንክሊን

ሽቦት

ሽቦት አስከብሮ
ዕድሜ ካልዘከረ
ጭንን አስመኝቶ
አልጋን ካዘመረ
መሸቦት <<መሻገት>>
መሆኑ መቼ ቀረ?

ፀጋዬ ከገፈ

ጉሮሮዎን በታመሙ

ጊዜ

- በርካታ ፈሳሽ ይጠጡ።
- የሚያጨሱ ከሆነ፤ ማጨስ ያቁሙ።
- ለረዥም ሰዓት እየጮኹ ማውራት ያቁሙ።
- ጉሮሮን ሊያደርቁ ከሚችሉ የአልኮል እና የካፊን ይዘት ካላቸው መጠጦች ይራቁ።
- ጉሮሮዎ እርጥበት እንዲኖረው ማስተካ ያኝኩ፤ አሊያም በጨው በተቀመመ ለብ ያለው ሃ አ ፍ ዎ ት ን ይጉመጉሙ።

የተስፋ ባሕር

ሩቅ ሩቅ ... አልም ብላኝ
እሩቅ ... እሩቅ አለምኩላት
ያለምኩላት ሩቅ ሃሳብ
ተስፋ አርግዞ ወለደላት፤
ይኼው ተስፋ ልጄ ሊሆን
በልቤ ቃል አጫወትኩት
በጎሊናዬ አሳደኩት።

ያደግማ ትልቅ ሊሆን...
ይሆን የለ የራስ ወገን?!

ሩቅ ሀሳብ ... ሩቅ ተስፋ ...
ትልቅ ምኞት፤
‘ንደሚሆን ... በቃ! ስኬት፤
እያወቀኝ፤
ከጠገቤ አሷ ጠፍታ
የሕይወቴ ዋና ብርታት
እንዳልሆነች።

ጥልቅ ይሁን ሃሳብህ

.... “ብላ” የምትለኝ፤

የምበላው ተስፋ

ባሕር ሆኖ አሰመጠኝ።

የ«ቻዎ»ዘመን

የዛሬ ልጆች ላጤናቸው
መለያየት አይከብዳቸው
ወላ ስደት ወላ ፍቺ አይከብዳቸው
ምን ያድረጉ፡-
«ቻዎ» አይደል አፍ መፍቻቸው።

ተስፋዬ ድረሴ - የዕድሜ አሰባሰብ

ፍስጋ ኃይሉ

ለናፍቆት ኢትዮጵያ መጽሔት
ከሲያተል

አስገራሚው ስያሜ

ዌልስ የዩናይትድ ኪንግደም (ኢንግላንድ) አንድ አካል ናት። በዚህች ሀገር ውስጥ ስሙ እጅግ የረዘመና ለመጥራትም የሚዳግት 58 ቃላት ያሉት መንደር ይገኛል። የመንደሪቱ ሥም ይኼውላችሁ። እናንተው እንደተመቻችሁ አንብቡት።

Lianfairpwllgwyngyllgogerychwyrndrobwlllantysiliogogoch”

የዚህ መንደር ሥም በወደእንግሊዝኛ ሲተረጎም ደግሞ እንዲህ ይነበባል። “Saint Mary’s Church in the Hollow of white hazel near a rapid Whirlpool and the Church of Saint Tysilio near the Red Cave”

ታዲያ ይህንን መንደር ምን ብለን በአማርኛ እንተርጉምላችሁ? እንዲው ዝም ነው እንጂ። በዓለማችን በድረ-ገፅ የአድራሻ ስም ረዥሙ የዚህች መንደር ነው። ሃምሳ ስምንተኛ ፊደል ከደረደሩ በኋላ ዶት ካም ብላችሁ ነው ወደ ድረ-ገጹ የምትገቡት።

Lianfairpwllgwyngyllgogerychwyrndrobwlllantysiliogogoch.com አይገርምም?

ለመሆኑ በኛስ ሀገር ረዥም መጠሪያ ያለው ከ/ሀገር፤ መንደር ወይም ሌላ ነገር ምንድነው? የሚያውቁት ካለ እስከ ያካፍሉን።

እንዲያው ለነገሩ እስከ ከላይ ባለው ድረገፅ አረጋግጡና የምታገኙትን ያጋሩን።

ኢህአዴግን መቃወም ሌላ!... ሽብርተኝነት ሌላ!

ከፍል ፪

በናፍቆት መፅሄት መስከረም ወር እትም ላይ «ኢህአዴግን መቃወም ሌላ! ሽብርተኝነት ሌላ!» በሚል ርዕስ በሐገራችን በአስጊ ሁኔታ እየተሰፋፋ እና ከጊዜ ወደ ጊዜ አሳሳቢ እየሆነ ስለመጣው የሽብር ሥጋት እና የአንዳንድ ሃይማኖቶች እንቅስቃሴና የፖለቲካ ፓርቲዎች የማራገብ ሂደት እኔ በመጠነኛ አውቀቴ ካየሁት፤ ከሰማሁት፤ ካነበብኩት ብቻ ሳይሆን በተወሰነ መልኩ ካደረግኩት ጥናት የተሰማኝን ብዬ ነበር።

ይሁ ፅሁፍ ሲወጣ በርካታ የተቃውሞ አስተያየቶች ሲጉርፍ እንደነበር በቀጣዩ የጥቅምት ወር እትም ላይ ለማንበብ ችያለሁ። አብዛኞቹ አስተያየቶች በጭፍን እና እኔ እንዳልኩት «የጠላቴ ጠላት ወዳጄ ነው!» በሚል አስተሳሰብ የታወሩ ናቸው። ይህን ያልኩበትን እንዳስረዳ ፍቀዱልኝ (መቼም የሠለጠነው ዓለም እያላችሁ፤ ሃሳብን በነፃነት መግለፅ እንደልብ ሞልቷል በሚባልባት ምድር እየኖራችሁ ሃሳቤን በመግለጄ በትር እንደማትመኙልኝ ልመን እና ልቀጥል... አልያም በራሳችሁ ቋንቋ <This is Not Africa go a head> እንዳላችሁኝ ላሰብ)

እስልምና በሐገራችን «ቀዳሚ» ከሚባሉት ሃይማኖቶች መሐከል አንዱ እንደሆነ ለሁላችንም ግልፅ እና የሚያግባባ ነው። ለእስልምና እምነት ተከታዮችም በግሌ ትልቅ ክብር እና ፍቅር አላችን። ከመሳሰሉም ቤተሰቦች የተወለዱት ባልሆነም በጉራቢቶቹ የእምነቱ ተከታዮች ቤት በዓል ሲከበር እኛ ቤት በዓል ያለ አስኪመስለን አዲስ ባይዝልንም ያለንን የታጠበ ልብስ አድርገን አምረንና ተውበን የአነሱን በዓል የምናከብርበት የልጅነት ጊዜያችን ማናችንም ብንሆን እንረሳውም።

ታዲያ ስለምን ሲባል በመላው እስልምና ላይ ጥላቻን ያዘለ ፅሁፍ ነው የቀረበው የሚል ደምዳሜ እንደተወሰደ አልገባኝም። አሁንም ደግሜ የምለው ቢኖር በየትኛውም ሃይማኖት ውስጥ ተከልሎ ሽብር የሚያሰብ ካለ አሱ ሃይማኖተኛ ሳይሆን እደግመዋለሁ አሸባሪ ነው። የካቶሊዝም፣ የኦርቶዶክስም፣ የፕሮቴስታንት ወይም የእስልምና ሃይማኖትን ሽፋን በማድረግ ንፁሃን በወጡበት በሮንብ የሚበጣጠስ፤ በአሳት የሚያጋይ እሱ አሸባሪ ነው። ይህ አቋሜ በምንም ሆነ በምንም የማይታወጥ ነው።

ለዚህም ማሳያ በእስልምና ውስጥ ተሸሽገው ሽብርን የሚፈፅሙ የወሃቢያ ቡድኖች «እኛ ያልነውን ካልተቀበልክ «ሙናፊቱ» ነህ» የሚሉ፤ «ሴት ከአጮኛዋ ጋር ስልክ መነጋገር የለባትም» የሚሉ፤ «ሪዝን መላጩት ከነብዩ መሐመድ (ሰ.ዐ.ወ) ትምህርት ጋር ይጋጫል» ባዮችን... «መዚቃ፣ ዳንሰ፣ ቴአትር ከልከል ነው» እና ወዚህ ባዮችን ታዲያ እውነት ከእናት ከአባቶቻችን የወረሰነው የኢስላም ትምህርት አስተማሪዎች ወይስ ሽብርተኛ እንበላቸው? ይሄን ሁሉም ሰው ሊመልሰው የሚገባ ጥያቄ ነው።

«ኢ-ስላም ሠላም እንጂ ሽብር አይደለም» በጣም አድርጌ የምደግፈው እና የምስማማበት ሃቅ ነው። እኔ እያልኩ ያለሁት ይህንን እምነት ሽፋን አድርገው ህዝብ የሚጨርሱትን ነው?

እስቲ ወደኋላ መለስ ብለን እ.ኤ.አ 2002 ዓ.ም ማርች ኢጋማሽ ላይ የሳዑዲ ጋዜጦች ነብዩ ሙሐመድ (ሰዐወ) በተወለዱበት መካ ውስጥ ስለተፈፀመ አንድ አሳዛኝ ከስተት የዘገቡት እንመልከት። ህጋዊና ይፋ በሆነው በዚህ ዘገባ (ሪፖርት) መሠረት በአንድ የህዝብ በሆነ የሴቶች ት/ቤት ውስጥ በደረሰ ድንገተኛ የአሳት አደጋ ተቃጥለውና በጭስ ታፍነው 14 ልጃገረዶች መሞታቸው ታውቋል። የልጃገረዶቹ ቤተሰቦች በቃጠሉው ስፍራ ሲደርሱ እጅግ የሚያስደነግጥ ነገር ተመለከቱ። የት/ቤቱ በር ከውጭ በኩል ተቆልፏል። የወሃቢ የሃይማኖት ፖሊሶች (ሙጠዋኡን) እየተቃጠለ ካለው ት/ቤት ልጃገረዶቹ እንዳይወጡ በኃይል ጭምር ተጠቅመው ከልከለዋቸዋል።

የአሳት አደጋ ሠራተኞቹ ወደ ት/ቤቱ ገብተው ሴቶቹን እንዳይታደጉና እሳቱንም እንዳያጠፉ፤ የሃይማኖት ፖሊሶቹ ከልከለዋል። ሴቶቹን በመደብደብ ወደመውጫው በር እንዳይጠጉም አድርገዋል። የሲቪል መከላከል አሳላት ልጆቹን ለማዳንና ይዘው ለመውጣት የፖሊሶቹን ፍቃድ ማግኘት አልቻሉም። የልጃገረዶቹ ቤተሰቦች፤ በስፍራው ፈጥነው የደረሱ የአሳት አደጋ ሠራተኞችና የሲቪል መከላከል አሳላት በሰጡት ምስክርነት ልጃገረዶቹ ነፍሳቸውን እንዲያተርፉም ሆነ በሌሎች እርዳታ ከአደጋው እንዲያመልጡ የሃይማኖት ፖሊሶ የሚባሉት «ሙጠዋዎች» ሊፈቅዱላቸው አልቻሉም።

አናንያ - ከአዲስ አበባ

መጠዋዎቹ ልጃገረዶቹ እንዳይወጡ የከለከሉት «በየሃቢ አስተምህሮት መሠረት ፊታቸውን አልተሸፈኑም» በሚል ሠብብ መሆኑም ተረጋግጧል። «ሳይሸፋፈኑ ከወጡ ወሲባዊ ውስወሳን ይቀሰቅሳሉ» በሚል ልጃገረዶቹ ከሲቪል መከላከል አሳላት ጋር አካላዊ ንክኪ እንዲኖራቸው ፖሊሶቹ አልፈለጉም።

ማንም ህሊና ያለው ሰብአዊ ፍጡር የሆናችሁ ሁሉ አስበት! በዚያ ቀውጢ በሆነ የአሳት ቃጠሎ አደጋ ውስጥ «ወሲብ ትቀሰቅላለች» ብሎ ማሠብ ምን ማለት እንደሆነ ይታያችሁ! «በተገቢው ሁኔታ አልተሸፋፈኑም (not properly covered) ማለት ልጃገረዶቹ ፊታቸውን የሚሸፋፍኑበት ጨርቅ (ኒቃብ) ወይም ሠውነታቸውን የሚሸፍኑበትን የላይ ልብስ (ጋምን- አባያ) ከፍላቸው ውስጥ በድንጋጤ ጥለው ወጥተዋል ማለት ነው።

ሃይማኖታዊ ፖሊሶችን (ሙጠዋኡን) የማስተዳደር ኃላፊነት ያለበት መንግስታዊ አካል (CPV PV-committee for the promotion of Virtue and prevention of Vice) እንደማንኛውም የሳዑዲ ተቋም በወሃቢ አስተምህሮት የሚመራ በመሆኑ «ሃይማኖታዊ ፖሊሶቻችን ልጃገረዶቹንም ሆነ የሲቪል መከላከል ሠራተኞችን አልደበደቡም። የጠላት ወሬ ነው... የፀረ-መንግስት ኃይሎች ድራማ ነው... ወዘተ» ሲል ካደ። የልጃገረዶቹንም ሞት ምክንያት ከፖሊሶቹ ትከሻ ላይ አውርዶ በሌሎች ላይ ለማላከክ ሞከረ። በስፍራው የነበሩ የአይን ምስክሮችና ከሞት የተረፉት ተማሪዎች ያረጋገጡት እውነታ ከፍተኛ ተቃውሞ በአለም ዙሪያ ሁሉ ስለቀሰቀሰበት ከመካድ የተሻለ ዘዴ ሊያገኝ አልቻለም። ይህንኑ አደረገ።

ይሁን እንጂ እንኳን የልጆቹ ቤተሰቦች ቀርቶ ማንኛውንም ተራ ሰው ሊያሳምንለት አልቻለም። ጋዜጦች ባገኙት ኢጋማሚ ሁሉ ተጠቅመው «የሃይማኖት ፖሊሶች» በሚባሉት ላይ ትችታቸውን ማውረድ ቀጠሉ። ተቃውሞው በየጊዜው እየጨመረ ሲመጣ በዚያን ጊዜ አልጋ ወራሽ የነበረው ልዑል አብደላ ማንኛውም ማዲያ በዚህ የቃጠሎ ጉዳይ ላይ አንዲት መስመር እንኳ እንዳይጽፉ፤ ትንፋሽም እንዳይሉ እንዲሁም በዚህ ጉዳይ ላይ የፃፉ ጋዜጦችና መጽሔቶች ወደ ሳዑዲ እንዳይገቡ ቀጭን ትዕዛዝ ሰጠ።

ቀረ! ቀረ! እስከዛሬም ድረስ ለልጃገረዶቹ በእሳት ቃጠሎ ተጠያቂ የተደረገ ፖሊስ (መጠቀሚያ) የለም። የምዕራቡ አለም ሲራ እንደሆነ ተወርቆ ቀረ።

ይህ የወሃቢን አከራሪ መመሪያዎች ለማስከበር ሲባል የተከፈለ የንፁታን መስዋዕትነት ነው። በእስልምና እምነት ውስጥ የሰው ልጆች ህይወት ከማንኛውም ነገር በላይ ቅድሚያ ያለውና የማይጣስ ቅድስና ያለው ነው። ቁርአን አል-ከሪም በማያሻማ ቋንቋ በግልጽ እንዳስቀመጠው አንድን ሰው የበደለ ሁሉንም የሰው ልጆች እንደበደለ ያህል ነው። ቁርአን ሱረተል ማሊዳ (5)፡32 <... መንቀተለ ነፍሳ በገደሪ ነፍሲን አው ፈሳዲ ፊል አርዲ ፈከአንማቀተለል ናሠ ጀማአን...> የሚለውን ይመልከቱ። የጽንፈኞች ዋንኛ ችግር ለህይወት ቅድሚያ አለመስጠታቸው ነው። የሚፈጽሙትን ግድያም በህዝቡ ስነ-ልቦና ውስጥ ሽብር ለመንዛት ይጠቀሙበታል።

በአንድ ወቅት ስለፅንፈኞች የተፃፈ ፅሁፍ ሁለት መሠረታዊ የፅንፈኛ መለያዎች ሲል ካካተታቸው በርካታ አበይት ጉዳዮች ሁለቱ ግንዛቤ ይሰጣሉ ስል ቃል በቃል እንዲህ አስቀምጫቸዋለሁ።

<<ጽንፈኞች የሌሎችን ሙስሊሞችና ሙስሊም ያልሆኑ ህዝቦችን ሃሳብና ፍላጎት አያስተናግዱም። እነሱ የሚፈልጉት የራሳቸውን ሃሳብ ብቻ ሌሎች ላይ ለመጫን ነው። ቢነሽጥህም፣ ባይነሽጥህም እነሱ የሚያወርዱልህን ቅርፋዳ ዜማ እየተቀበልክ <<የ-ሆ>> ማለትን ይጠብቁብሃል። የእነሱ ድምጽ እንዲሰማላቸው መፈለጋቸው አግባብ ሊሆን ይችላል። ከእነሱ የተለየ ሃሳብ ያላቸው የእነ ሼክ ኑር ኢማም ሙሐመድ (በደሴ በፅንፈኞች የተገደሉ) ድምጽም መስማት አለበት። በአስቃቂ ሁኔታና በጥይት ድምፃቸውን ማፈን ተገቢም፣ ፍትሃዊም አይደለም። <<ለራስህ እንዲደረግልህ የምትፈልገውን ያህል ለወንድምህም እንዲሁ አድርግ>> ይላልና መጽሐፉ፤ ቢታላቸው በፖለቲካና በማስፈራራት፣ ባይታላቸው በግድያ ተቃዋሚዎቻቸውን ፀጥ ለማሰኘት መፈለግ ሽንፈት ነው። አብዛኛው አለም ሙስሊሙም ሆነ ሙስሊም ያልሆነው ህዝብ የጽንፈኞችን አቋም ፈጽሞና ፈጽሞ አይደግፍም።

<<ወሃቢያ>> የሚባል አስተምህሮት ወደሐገራቸው እንዳይገባ በጥብቅ የሚከለክሉ የሙስሊም አገራት ብዙ ናቸው። ከግብጽ ጀምሮ ሶርያና ቱርክን ይዞ እስከ ኢንዶኔዥያ ድረስ ይህን አስተምህሮት በጭራሽ አይፈልጉም። ከጽንፈኞች ጋርም አይሰማሙም።

ይህ አስተምህሮት በሳውዲ አረቢያ የተፈለፈለና መንግስታዊ ድጋፍ አግኝቶ ማለቂያ የሌለው ገንዘብ በእጁ አስገብቶ ወደሌሎች አገራት ለመንሰራፋት የሚያደርገው ጥረት በአቋሙ ጎጂነት የተነሳ ተቀባይነትን አላገኘም።

እነዚህ የጽንፈኝነት አራማጆች 95 በመቶ ያህሉ በሊጋ የወጣትነት አድማሴ ላይ የሚገኙ ናቸው። በመደበኛ ትምህርታቸውም ሆነ በቁርአን እውቀታቸው ዝቅተኛ ደረጃ ላይ ያሉ ናቸው። በተለይ ቁርአን አል-ከሪምን በተመለከተ ፈጽሞ ምንም አያውቁም ማለት ይቻላል። እጅግ በጣም አብዛኞቹ ቁርአን ማንበብ (መቅራት) አይችሉም። ማንበብ ከሚችሉት ጥቂቶች መካከልም አሁንም አብዛኞቹ ትርጉሙን (ተፍሲር) አያውቁም። ምን ማለት እንደሆነ እንኳ አይገባቸውም። ከቁርአን ቀጥሎ ሁለተኛ ደረጃ ላይ የሚገኘውን የሃዲስ መጽሐፍት ቢያንስ የስድስቱን እውነተኛ የሃዲስ አጠናቃሪዎች (ሷሂህ ሲታኦ) ድርሳናትን ሌላው ቀርቶ በትክክለኛነቱና በምርጥነቱ መላው የሙስሊም ሊቃውንት የመስከፍላትን የቡኻሪን ሃዲስ (ሳሂህ አል-ቡኻሪ) ያነበበ ሰው መሃከላቸው መገኘቱ አጠራጣሪ መሆኑን በዚህ ረገድ ሰፊ ጥናት ያደረጉ ምሁራን ይናገራሉ።

በእስልምና የረጅም ዘመን ስልጣኔ ውስጥ በየዘመኑ የተነሱ የሰነ ህግ (Jurisprudence) አዋቂዎች በእያንዳንዱ የህይወት ዘርፍ ላይ የሰጡትን የፍርድ (ፈትዋ) ሰነዶች አግኝቶ ለመመርመርና ለመረዳት ማፈጽሞ የማይታሰብ ነው። በአጭሩ ስለራሳቸው ሃይማኖት ምንም የማያውቁና በስሜት እየተነዱ የአመራሮቻቸውን ሃሳብ ለመፈፀምና ለማስፈፀም የሚጠራው የሙስሊም ወጣት ሊግ (አል-ሻባቢያ) አባላት በየአገሩ ሞልተዋል። ትልቁ ችግራቸው የእነሱ አለማወቅ አይደለም። የእውቀት ባለቤት የሆኑ አሊሞችን <<ምንም አያውቁም>> ማለታቸው ነው።

የእነሱን የጽንፈኝነት አላማ የተቃወመ አሊም በሙሉ <<ስለእስልምና አያውቅም>> ተብሎ ይፈረጃል። ጭራሹንም እንደጠላት ይቆጠራል። ከዛቻና ማስፈራሪያ አልፎ በግድያም ጭምር እንዲወገድ ያደርጉታል። በእርግጥ እስልምና በጣም ሰፊና ጥልቅ ሃሳብ ያዘለ ሃይማኖት በመሆኑ እንዲህ በቀላሉ ታውቆ የሚያበቃ ዘርፍ አይደለም። ዕድሜ ልክ ቢያጠኑት፣ በየኒቨርስቲ ደረጃ ቢማሩትና የዶክትሬት ዲግሪ ቢይዙበት እንኳ <<አውቃለሁ>> ብለው አፍን ሞልተው የሚናገሩበት ጉዳይ አይደለም።

ነገር ግን ቁርአን ሰንት ክፍል (ጃዝ)፣ ሰንት ምዕራፍ (ሱራ)፣ ሰንት መልዕክት (አያ) እንዳለውና በቀን ውስጥ በተደጋጋሚ የሚጠቀሰውን ፋቲሃ በቃል እንጂ በንባብ አለማወቅና ፍቺውን ለመረዳት ሳይችሉ መፋቂያ (ሲዋክ) አፍ ውስጥ ሽጉጦ መንገዳለል ተቀባይነት ሊኖረው አይችልም። ከአሥር ሶላት (ከአሥር ሰዓት ሶላት) በኋላ እስከ መግረብ ድረስ ባለችው ትንሽ ሰዓት እስከ ስዓት ስር፣ ተኮልኩሎ ሃዲስ ሚዳመጥ ጥሩ ቢሆንም ሃዲስ የቁርአን ማገገፍ፣ የአተገባበር አካሄድ ተምሳሌት እንጂ በራሱ የቁርአን እኩያ ስላልሆነ ቁርአኑ ላይ መበርታት ያስፈልጋል።

አረብኛ ተናጋሪ ያልሆኑ ህዝቦች ቋንቋውን መማር አለባቸው። ምክንያቱም ቁርአኑ የተወረደው ግልጽ በሆነው አረብኛ ነው። ቁርአን በአረብኛ ስለመውረዱ የሱፍ (12)፣2፣ ሯድ(13)፣37፣ ፋሲላት(41)፣44፣ ሹራ(42)፣7 ዙሽናፍ (43)፣3፣ ነህል (16)፣ 103፣ ጠሃ (20)፣ 113፣ ሹአራ (26)፣ 195፣ ዙሙር (39)፣ 28፣ ዱኻን (44)፣ 58፣ አህቃፍ (46)፣ 12 ይመልከቱ። ስለዚህ አረብኛ አለማወቅ ቁርአኑን ለመረዳት ችግር መፍጠሩ ሳይታለም የተፈታ ነው። ሳታወቁ <<እናውቃለን>> እያላችሁ አትታቡ፣ <<እኔ ነኝ አዋቂ የሚል ሁሉ ደንቅር ነው>> ይላልና ሃዲሱ። መንቃለ እነ አሊም ፈቃጃሂ!

ሙስሊም ያልሆኑ ህዝቦችን በሚመለከት ያላቸው ያለመቻቻል አቋም፣ በዴሞክራሲና በሰብአዊ መብት ጉዳዮች ላይ ያላቸው ተቀባይነት የሌለው አቋም፣ ስለጅሃድ ያላቸው የተዛባ ግንዛቤ፣ ስለእስላማዊ መንግስትና ሽሪአ የሚያራምዱት አቋም፣ ስለሴቶች ተፈጥሮና ሚና ያላቸው ኢ-ፍትሃዊ አረዳድ፣ ህግና ግብረ - ገብነትን በተመለከቱ ጉዳዮች ላይ ያላቸው አቋም... በአከራሪዎች አዕምሮ ውስጥ በሽታ (መሪድ) እንዳለ የሚያሳዩ ምልክቶች (Symptoms) ናቸው። ምልክት የታየባቸውን በሽታኞች ቶሎ ማከም ያስፈልጋል። አለዚያ በሽታው ስር ይሰድና በህክምና መዳን የማይችልበት ደረጃ ላይ ይደርሳል።

እንደሰለጠነ ሰው <<ተሳስተሃል፣ ላርምህ!>> የሚል ካለ በደስታና በአክብሮት አቀባለሁ። ስለ ዋሃቢ እና ሰለፊያ ግንኙነትም በቀጣይ በጥናት የተደገፈ ፅሁፌን ጀባ እላችኋለሁ አይ... <<የጠላቱ ጠላት ወዳጄ ነው!>> አልያም <<ኢህአዴግን ለመቃወም ሽብርተኝነትን መደገፍ ግድ ነው!>> ብላችሁ ከሞገታችሁኝ እንድ ጥያቄ ብቻ ልወርውርላችሁ <<አውነት ኢትዮጵያውን ናችሁ?>> አበቃሁ።

አያ ወተቱ

ኑሪዲን ዒሣ / ሳንዝዝ ካሊፎርኒያ/

ልጆች ሆነን ከምንጫወታቸው ጨዋታዎች መካከል «ሞላች...ጎደለች» አንዱ የጨዋታ ዓይነት ነበር። በሰፈራችን መኪናዎች ሲያልፉ የሰሌዳውን የመጨረሻ ቁጥር ነቅሰን በመለየት ሙሉ ወይም ጎደሎ ቁጥር እያልን እንወራረድ ነበር።

ገና ከሩቅ መኪና ሲመጣ ሰናይ ሞላች ጎደለች እያለን በሸሚዝ ቁልፍ፣ በብይ ወይም በቆርቂ ይህ ከሊሊ ደግሞ አናቶችን ለመከሰስ በሚሠጡን ንፍር ወይም ቆሎ እንወራረድ ነበር። ብዙ ጊዜ ይህንን ጨዋታ የምንጫወተው ከአያ ወተቱ ሰቅ ፊት ለፊት ነው። ያረጀች የድርጅት ማግ መሸጫ።

አያ ወተቱ ገራም ሰው ነበር። እንደሌሎች ባለሰቆች “ወግዱ! እዚህ እየተባላችሁ ገበያየን አትዘጉ።” ብሎ በአስከባ እንዳይጥ እየጨፈጨፈ አይባርረንም ። ወይም እንደ ከደር ሲባግ አባት “እናንተ ያቢናዝ ልጆች!” ብሎ ቆሊያችን አይገፈውም ነበር። (አሁን ድረስ አቢናዝ ምን እንደሆነ አላውቅም። ብቻ ስጠረጥር የጄኒ ዝረያ ይመስለኛል።)

ደሞ የአራጋው ሃሚድ ሚስት ነበረች፤ ሁል ጊዜ ዝናብ የሚታት የምትመስል፤ ኮሳሳ ቅቢ ሻጭ። አቤት ...ምላሷ !! “ወዲህ ዘረጥ ወዲያ ዘረጥ እያላችሁ ሰጉራ አሳስኑ!” ትልና ለስታ ቅቢ ያጠለለችበትን አግቢ በላያችን ላይ ትረጨዋለች።

‘ወዲህ ዘረጥ ወዲያ ዘረጥ’ ማለት እንደማውደልደል ያለ ድርጊት እንደሆነ ይገባኛል። ሰጉራ ማስነሳት ግን ምን ማለት እንደሆነ አላውቅም። ያው አባራ አታስነሱ ልትል ፈልጋል ይሆናል እንግዲህ።

ምስኪን አያ ወተቱ ግን ከፉ አይናገር፤ አይሰፈራራ፤ አቤት እንዴት ገራም ሰው ነበር መሰላችሁ። ልጅ ሲወድ አንደኛ ነው። የቱንም ያክል ብንረብሸው አይቆጣም። ግፉ ቢል የሱቁን ደጅ ዘግተን ስንጫጫ፤ ድንገት ደምበኛ የመጣ እንሆነ፤ “አረ በሩን ልቀቁ ልጆች! ገባዎትኛ ይግባ እንጅ” ይልና ቀስ ብሎ፤ “ተአብ እኩ ነው እናንተ !” ይላል።

እኔ ደግሞ መጽም ጥጋቤ.... “ተአብ ምንድነው አያ ወተቱ ?” አለዋለሁ። ሲሰርቅ እንደተያዘ ህፃን ድንግጥ ብሎ “አረ እናንተንም አይደል ልጄ።” ይለኛል። “እናሳ ማንን ነው?” ስለው “እዚህ ያሉ አይሞችን ነው፤ ዘሃው አይቀራቸው ጥለቱ ሲያሻምዱት ያድራሉ። እናንተማ ምን አድረጋችሁኝ ልጄ...በሉ ፈቀቅ በሉና ተጫውቱ” ይልና በገዛ ቤቱ እያባከለ ይለምነናል። ላመል ያክል ትንሽ ራቅ እንልና እንደገና ተመልሰን መጥተን መንጫጫት እንጀምራለን።

አንድ ቀን ሞላች ጎደለች ስንጫወት የአስር ሶሳት ሊሰግድ የዑዱ ጠላውን (አንገታም ቅል) እንጠልጥሎ ከሱቁ ወጣና ጥቁር ዲንጋይ ላይ ቁጢጥ ብሎ ተቀመጠ።

እኛ ሞላች ጎደለች እያልን እንጮሃለን። ‘ሞላች ..... ሞላች ..... ሞላች .....’ ‘ጎደለች.....ጎደለች.....ጎደለች.....’ አያ ወተቱ ዑዶ ለመሙላት እጅጌውን እየሰበሰበ ሲያስተውለን ቆየና ፈገግ ብሎ፤ “ምኗ ናት እምሞላ?” አለና ጠየቀ። ሃሃሃሃሃሃሃሃሃ.....ሃሃሃሃሃሃሃሃሃሃ ሃሃ..... ጨዋታችንን አቋርጠን መሳቅ ጀመርን። ሃሃሃሃሃሃሃ.....ሃሃሃሃሃሃሃሃሃሃ.....

አያ ወተቱ እንኳን እንዲህ ያለ አስቂኝ ጥያቄ አምጥቶልን ይቅርና እንዲሁም አይተነው ምክንያት ፈልገን እንስቃለን። ታዲያ እሱ አብሮን ከመሳቅ ወይ ደግሞ “ውሪ ሁላ! ማላገጫ አርጋችሁኝ?” ከማለት ውጭ ሌላ ክፉ ነገር አይወጣውም። እና ያኔም አብሮን ሲስቅ ቆየና “ውሪ ሁላ! ማላገጫ አርጋችሁኝ” አለና እንደገና “እናሳ ምኑን ነው እሚገለው በል?” ብሎ ጠየቀን። ከታች የሚመጡ መኪኖችን እያሳየን፤ የጨዋታውን ሕግ አብራራለን።

እሱ የተቀመጠበት ቦታና መኪኖች የሚያልፉበት መንገድ በግምት ከአንድ ሜትር ተኩል አይበልጥም።

“አራ!” አለና በግርምት አስተዋለን። አያ ወተቱ እንዲህ ነው። የሚገርመው ነገር ሲያጋጥመው “አራ!” ብሎ ነው የሚጀምረው። “እና ተዚህ ሆናችሁ ነው ቁጥሩን ያምትለዩት?” እየተደነቀ ጠየቀን። “አዎና” “ተዚህ ሁናችሁ?” “አንክት” “አራ! እንዴው አንድኛውን የንስሩን አይን ገጥሞላችኋል እንጅ !” “አንተ አታይም?” “ተዚህ ሁኑ ?” “አዎአ...” “አረ እኔ እንጃ ልጄ.....” “እስቲ ሞክር”

በቃ እንደ ጓደኛ ስለምናየው እንዲህ ነበር አብረን የምንጫወተው። “ያች የመጨረሻቸው ቁጥር ስንት ናት?” መንገድ ዳር ተበላሽታ የቆመች ዚታ እየጠቆምነው። “ያች ?” “አዎ ያኛ” ዐይኑን አንድ ሁለቱ በግ እልም በግ ሲያደርድ ቆየና “ስምንት ናት?” አለ። ዋኢ.....ብለን ሳቅንበት። እሱም አብሮን ሳቅ። “እንደገና እንደገና ሞክር”

“ውሪ ሁላ ..... ዜሮ ናት ?” አለ። እንደገና ሌላ ሁከታ። አሁንም አብሮን ይስቃል። ሁከታው ጋብ ሲል “እስኪ አንዱን አይንህን ጨፍነህ በአንዱ አይንህ ብቻ ለማየት ሞክር። እንደዚያ ስታደርግ በደንብ ይገላልሃል ።” አልነው።

“ውሪ ሁላ !” አለና አንድ አይኑን በጋቢው ሸፍኖ በቀኝ አይኑ ለማየት ሞክረ። አሁንም አልቻለም ።

ደገመና “ውሪ ሁላ! እኩ ስምንት አይደለች እንዴ?” አለ። ይበልጥ ሳቅን። እሱም አብሮን ተንከተከተ። ከገራም ራቱ ላይ ይፈልቅ የነበረው ሣቁ አሁን ድረስ ትዝ ይለኛል። ደግሞ ይስቅ ይስቅና በየማሃሉ “ውሪ ሁላ! ማላገጫ አርጋችሁኝ” ይላል።

“ደሞ እስከ በዚያኛው አይንህ! ማላገጫ ሞከር” አልነው።

“ውራ ሁሉ ማላገጫ አርጋችሁኝ” አለና፤ የቀኝ ዐይኑን በጋቢው ጫፍ ሸፍኖ፤ የግራ ዐይኑን በግ አልም በግ አልም ማድረግ ሲጀምር ለመሣቅ አቀበቀበን።

አያ ወተቱ ከበፊቱ ይበልጥ ግራ አይኑን በግ አልም በግ አልም እያደረግ ብዙ ቆዩ። ድንገት ያ ሁሉ ፈገግታው ከፊቱ ላይ ባንዴ አረገፈ።

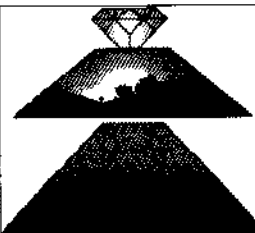
የታችኛው ከንፈሩ ይንቀጠቀጣል።

ደንገጥን። በዚህ ሁኔታ ለማየት ብዙ ሙከራ ሲያደርግ ቆየና

“አሃ...ለወረጃው ...መኪናዋ... የታለች?” ሲል ሁሉም ልጆች ሣቁ። አኔ ግን አልሣቅኩም። የሱን አለመሣቅ አይተው ዝም ይላሉ ብዬ ነበር። ቀጠሉ። ሃሃሃሃሃሃሃሃሃሃ.....

...በሁካታቸው መሃል ፣ በተሰበረ ድምፅ አንዲህ ሲል ሰማሁት።

“ይሄ የዝሃ ሰበኸት ለካ ሳለውቀው ዐይኔን አጥፍቶት ኖሯልና”

**ETHIOPIAN
DIAMOND
RESTAURANT & BAR**

Authentic Meat and Vegan Dishes

6120 N Broadway St Chicago, IL 60660 (773) 333-6100
7537 N Clark St Chicago, IL 60626 (773) 764-2200
www.ethiopiandiamondcuisine.com

JoAnna Mason
Vice President, Store Manager
NAMES 108 898242

TD Bank
America's Most Convenient Bank®
557 South Van Dorn Street
Alexandria, VA 22304
T 703 370 3159
F 703 370 3561
C 571 215 2614
joanna.mason@td.com

Alem Raya
General Manager

For all professional cleaning needs

Zenash Beyene, Chef

RAS DASHEN

Ethiopian Restaurant
comfort food from the mountains of Ethiopia

5846 N Broadway Chicago 60660

773.506.9601 www.rasdashenchicago.com

Amanuel Yitagesu
President

**SERVICE
TAXI ASSOCIATION INC.**

1210 W. Granville
Suite 107 West
Chicago, IL 60660

Email: yitagesu@sbcglobal.net

Tel (773) 262-2211
Fax: (773) 262-2221
Dispatch: (773) 262-2163
Cell: (312) 953-6989

SELAM MARKET

PRIME MEAT
BEEF and LAMB

Sunday 10:30-6:30
Monday 10:30-8:00
Tuesday 10:30-8:00
Wednesday Closed
Thursday 10:30-8:00
Friday 10:30-8:00
Saturday 10:30-8:00

Natural Chicken and Veggies

5012 N. Sheridan Rd.
Chicago, IL 60640
Call: 773-879-1385
Store: 773-271-4300

Dining & Carryout

We Carry Ethiopian Coffee Beans, Teff Flour, Spices and Others
www.selam99.com

*Start your morning
right!*

Enjoy delicious espresso based
drinks, fresh sandwiches and
smoothies as well as traditional
Ethiopian breakfast.

Mani's Cafe & Market

5320 Georgia Ave NW
Washington, DC 20011
(202) 291-2167

ባለፈው ወር ሠንጠረዥ ጨዋታ ላይ በእኛ በኩል ሁለት ስህተቶች ተፈፅመዋል። ብቃት እና ዘበኛ የሚሉት ቃሎች ስህተት አለባቸው። ከእነሱ በስተቀር ሌሎችን መልሰው ለላኩልን መፅሔቱን እየላከን ለተፈፀመው ስህተት ይቅርታ እንጠይቃለን።

መልሱን ያገኙ
 ስንታየሁ ጋራማ - ሽርጂኒያ
 አርአያ ተከለከቢብ - ሽርጂያ
 ካሣ ድረስ - ዲሲ
 ሐኖክ ጣሰው - ኦሐዮ
 ሐሰን ሸፋ - ሎስ አንጀለስ
 ታምራት ደቡ - ሳን ሆዜ
 ለሊ ስብሐት - ዴቫር
 ሕይወት ያለው - ሲያትል
 ሌሎችም ሊደራገፍውን ብቻ አንጀ
 ሰማቸውን ያልገለፁልን እንባቢዎች
 መልሱን ልከውልናል። ለምናልባቱ
 ቆሟ አንባቢዎች እና ዓመታዊ
 ደንበኞች ነሆኑ ስለሚችሉ ሊሆን
 ይችላል ብለን ገምተናል።

ሰባዔ
 አማኑኤል
 አፍሪካ
 ወይይት
 ነገረኛ
 ብቃት
 ግጭት
 ምስሰኔ
 ዑመር ሠመተር
 ምስራብ
 ዘመናዊ
 ማህበረሰብ
 አብዲሣ አጋ
 እንቁላል
 መስኪድ

ት	ሪ	ኛ	ፕ	ላ	ዘ	መ	ዊ	ማ	ሸ	ታ	ወ	ን	ካ	ሸ	ሱ
መ	ታ	መ	ን	ሬ	ፕ	ና	ፈ	ዕ	በ	ሪ	ባ	ሪ	ል	ባ	ት
ዓ								ረ	ገ	ከ	ፍ		ዔ	ዑ	ን
መ	ነ	ሪ	ፈ	ዘ	አ	ድ	ፍ	ግ	ኩ	አ	ት		ኑ	ዋ	ዳ
ፕ	ታ	ኪ	ዳ	ን					ብ	ዘ	በ		ማ	ና	ዚ
ሬ	ዘ	ፈ	ቁ	ግ	ቅ	ዔ	ባ	ዲ	አ	ላ			አ	ተ	ሬ
ሱ	መ	ላ	አ	ሥ	ኩ	ለ	ሣ	ነ	ይ			ነ	ገ	ረ	ኛ
ነ	ል	አ	ፍ	ት	ት	አ	መ	ዘ		ቃ	ም	ማ	ው	ቃ	ብ
ጀ	አ	ፍ	ሪ	ሣ	ጋ		ለ		አ	ለ			ህ	አ	ት
ኔ	መ	ከ	ው	ባ		ቀ	ህ	ጭ	ግ	አ			በ	ኩ	ጭ
ለ	አ	ብ	ዲ		ዘ		ሪ	ጨ	ም	ሥ			ረ	ጨ	ግ
ስ	አ	ቁ		ብ		ላ	መ	ስ	ይ	ወ	ት	ስ	ቀ	ን	ከ
ም	ማ	ታ	ም		ዓ	ለ	ማ	ች	ን	ት	ቃ	ብ	ሪ	ኩ	ም

ሸማግሌ
 ወጋገን
 ንግሥት ሣባ
 በላይ ዘለቀ
 መፈንቅለ
 መንግሥት
 ትኩረት
 ካባ
 ዋናተኛ
 ይስመላ
 ዘበኛ
 ማዕረግ
 አለቃ
 ዓመት
 ኪዳን
 ታሪክ

የወሩ አትማችን የሠንጠረዥ ጨዋታ ለየት ባለ መልኩ ቀርቧል። ይኸ ሠንጠረዥ አግረመንዳን ጠቅላላ ዕውቀትን የያዘ ሲሆን እርስዎም በተሳትፎዎ ምን ያኽል እንደሚያውቁ የሚመዝን ነው። ይኸንን የሠንጠረዥ መተራ የላከልን የመጽሔታችን ብርቱ ወዳጅ የካናዳው ልዑል ዳዊት ነው። እኛም ይልመድብህ እያልን ስለ መልካም ፈጠራው በዝግጅት እና በአንባቢያን ሥም ከፍ ያለ ምሥጋና አናቀርባለን። ሠንጠረዥን በትክክል ሞልተው ለሚልኩልንም ከነፃ መጽሔት ባሻገር ልዩ ሽልማት አዘጋጅተናል። ይሳተፉ።

1				2			3		4		5
						6					
			7	8		9					
10		11				12					13
14							15			16	
			17								
							20				
			21	22		23					
		24					25		26	27	
28						29					
ወደ ጎን ሲነበብ						ወደ ታች ሲነበብ					
1. የሸፋል ፀጉር						1. የጥራ ጥሬ ዐይነት					
3. የደሴ ጥንታዊ ስም						2. በቃላቶች መሐል ያለ ከፍተኛ					
7. የሚፈናጠር አሳት						4. የ አፍንጫ መጥረጊያ					
10. ራስ ተፈሪያን						5. ዋ!					
12. እግዚአብሔርን አመሰግኑ በግዕዝ						6. ምሽት					
14. የኔ ቢጤ						8. ታቱ					
15. ባሪያ መሆን ከቀኝ ወደግራ						9. የፊት ክፍል					
16. የዶረ ማደሪያ						11. የመድረክ አስተዋዋቂ					
17. የፀሐይ ወቅት						13. የጆንያ መስፈያ					
20. የ አገራዊ ልውድን አባት						14. ባቡር ጣቢያ					
21. ተጎስመ						15. በገንዘብ የተሸጠ ሰው					
26. የኮ ኑ ድምፅ						16. የበቆሎ አገዳ					
27. መ ባቢያችን						22. ዜና አቀራቢ					
28. ክርስቶስ የተሰቀለበት ቦታ						23. የፍራፍሬ አይነት					
						26. sample					

CLASSIC NURSES

We offer:

- * Nurse Aide Course
- * Medication Aide Course
- * Personal Care Aide &
- * AHA Healthcare Providers CPR Certification courses.

የተሻለ ሥራ የሚያገኙበት አጭር ስልጠና ይዩ

Address:
 85 S. Bragg St. #103 Alexandria VA 22304
 703 658 9575

Mekuria Negia
Alexandria, VA

ታክስ ለመክፈል ወይም የታክስ ተመላሽዎን የሚያዘጋጅልዎ ባለሙያ ሲመርጡ ሊጠቀሙባቸው የሚገቡ መመዘኛዎች

1. በቂ የሆነ የታክስ ሥራ አውቀት ያለውና ባዘጋጀው የታክስ ፎርም ላይ የIRS (አገር ውስጥ ገቢ) የሙሉ ሥልጣን የምዝገባ ቁጥር ያለውና ሊመጣ የሚችለውን ኃላፊነት የሚጋራ፤
  2. ሙያውን እና ተጠቃሚውን የሚያከብር፤ በፈለጉት ጊዜ የሚያገኙትና በስልክም ሆነ በአካል ለሚቀርብለት ታክስ ነክ የሆኑ ጥያቄዎች መልስ የሚሰጥና ቢሮው ዓመቱን ሙሉ ለደንበኞቹ ክፍት የሆነ፤
  3. ለታክስ ማሰሪያውን የአገልግሎት ወይም የሙያ ክፍያ ከሚያገኙት የታክስ ተመላሽ ጋር በጥርሰንት ወይም በኋላ ችግር ውስጥ የሚከት ጊዜያዊ ተስፋ በመስጠት የማይገባዎትን የታክስ ተመላሽ አስገኝልዎታለሁ ይኸን ያህል ይክፈሉ ከሚሉ እና በቂ አውቀት ሳይኖራቸው የአገልግሎት ክፍያው ከሚጠይቀው ቢታች ከሚጠይቁ በጣም መጠንቀቅ ያስፈልጋል። እንደዚህ ዓይነቶቹ ቢታክስ ወቅት እንደአሸን የሚፈሉ ጊዜያዊ የታክስ ሰራተኞች የታክስ ሰነድምን ሊያበላሹብዎት እና በIRS ቢታክስ አጭብርባሪነትም ጥቁር ነጥብ መዝገብ ውስጥ ሊያስገብዎት መቻላቸውን አይዘግቡ።
  4. በማንኛውም ወቅት ከIRS ሊመጣ የሚችለውን ጥያቄ መልስ ሊሰጡ የሚችሉና ለዚህም አገልግሎት ምንም ዓይነት ተጨማሪ ክፍያ የማይጠይቁ መሆናቸውን ያረጋግጡ፤
  5. በመግቢያዬ የጠቀስኳቸውን ሰነዶች እና የተለያዩ መረጃዎችን አሟልቶ ያቀረበ ታክስ የሚያሰራ ደምበኛ፤ ከታክስ ሠራተኛው የሚጠብቀው ባቀረበው መረጃ መሠረት ሁሉንም ተመላሽ የሚያስገኝለት የታክስ ባለሙያ መሆኑን በቅድሚያ ማረጋገጥ፤
  6. ያልተሟላ እና ባዶ ፎርም ላይ ይፈርሙና ሌላውን እኔ እጨርሰዋለሁ ከሚል የታክስ አዘጋጅ በእጅጉ መራቅ፤
  7. ከመፈረም በፊት የተሞላውን ፎርም ከመጀመሪያው እስከመፈረሚያው ድረስ በትክክል ለመሞላቱ ደጋግሞ በማጣራት ማረጋገጥ በአይዘግቡ፤
  8. ታክስዎ የተዘጋጀበትን ክፍያ ከመፈፀም በፊት፤ የታክስ አዘጋጁ ሕጋዊ የአዘጋጅነት መታወቂያ ቁጥር፤ የቢሮ አድራሻና ስልክ ቁጥር በፎርሙ ላይ መስፈሩን እና ኮፒውን በእጅዎ ማስገባትዎን ማረጋገጥ፤
  9. የታክስ ሰነዶችን የምናሰራው በዓመት እንደ ጊዜ በመሆኑና ይህም የታክስ ሰነድ በማናቸውም ጊዜ ለቤት ግንር እና ለመኪና የባንክ ብድር ጥያቄ ወቅት በብዙዎች የሚቀርብ በመሆኑ በጥንቃቄ መሰራትና መዘጋጀት ያለበት ከፍተኛ ሰነድ ነው። ስለዚህ ለዚህ ፍፁም የግል ሚስጥራዊ ለሆነ ሰነድ የሚመርጡት የታክስ አዘጋጅ ሕጋዊና እነዚህን የግል ሰነዶች በሚስጥራዊነት የሚጠብቅ መሆኑን አርግጠኛ መሆን ሲገባ ለዚህም የታክስ አገልግሎት ተመጣጣኝ ክፍያ ለመክፈል ራሳችን ማዘጋጀት ይጠበቃል።
- ከላይ የተጠቀሱትን ምክሮች እንደሚጠቀሙበት ተስፋ በማድረግ በዚህ ላይ ያልተጠቀሱ፤ ነገር ግን ሊያውቁትና ሊብራራልዎት የሚፈልጉት ተጨማሪ ጥያቄ ካለ በቢሮ ስልክ ቁጥር 703-256-9113 እና 202-541-7979 ወይም በእጅ የስልክ ቁጥር 202-253-4414 በመደወል የበለጠ ማብራሪያ ሊያገኙ ይችላሉ።
- መልካም የምዕራባውያን ገና እና
አዲስ ዓመት ይሁንላችሁ!!!**

የዚህ ምክር አቅራቢ አቶ መኩሪያ ነገያ የንግድ ሥራን በተመለከተ የተሳካ የንግድ ሥራ እንዲሰሩ በመምከር ማሳበረሰቡ በተሰማራበት የንግድ ዘርፍ አትራፊ እንዲሆን የሚረዳ ነው።

የሰሞኑ ሸገር ወጎች

“ዱሮም ቢሆን አረብ እና ዳኛ አይወጣልንም”

አጩሌ / ከሸገር/

የዛሬው ወጋችንን በሰሞንኛዋ የሸገር ትኩሳት እንጀምራትማ... መቼም የሳውዲያንን ሁኔታ በየድረ-ገፁ ያየ «በሐገሬ ሳውዲያንን አያሳየኝ» ብሎ ቢመል ቢገዝት አይፈረድበትም። ፌዴራል ፖሊስ በበኩሉ «ሳውዲ ኤምባሲ ጋር ሃበሻ አያሳየኝ!» ብሎ መማል... መግዘት ሳይሆን ቢዝት መብቱ ነው! እያሉ የእኛ ሰፈር ሠዎች ሲፈትሉ ነው የሰነደቱት። ምን መዛት ብቻ ፒፕሉን በቆመጥ ዱቄት አደረጉት እኮ! አንድ እናት ልጃቸው «አረብ ሀገር ካልሄድኩ» እያለች ብታሰጩንቃቸው «ምን አረብ... አረብ ሐገር ትልብኛለች? ለዱሳው እና ለመፈንከቱ ከሆነ ሳውዲ ድረስ ምን እስኪደሽ አይት የቀላ ፌዴራል እዚህ ኤምባሲው ጋር እያለልሽ» ብለው አረፉ።

በፊት- በፊት እኚያ ከስማቸው በፊት «ቆራጡ፣ የኢሠጋኦክ ሊቀመንበር፣ የጊዜያዊ... ምናምን? ጌቀመንበር፣ የኢሠድራ... ምናምን ዋና ፀሐፊ» የሚባሉላቸው ሰውዬ በገሩበት ዘመን ነው አሉ እንዲያውም ትክክለኛው ጊዜ በ1970 ዓ.ም. አካባቢ ነው የሳውዲ አረቢያ ከፍተኛ ባለስልጣናት ወደ ሐገር ቤት መተው ተረጎሟ መንግስቱን ለማገገጥ ይጠይቃሉ። ተረጎሟም «አኛ ለሐገራችን... ለወገናችን... በዚህ በሰላሌ... ለሚ... ጅሁር...» ምናምን ብለው ካቅራሩ በኋላ የሳውዲን ባለስልጣናት ለማገገጥ ይመጣሉ። ታዲያ ዲፕሎማቶች ጋር ሲደርሱ የጠበቁት በወታደራዊ ልብስ የነበረ ቢሆንም ልዑካኖቹ ያደረጉትን የሐገራቸውን ቀሚስ መሰል ልብስ ለብሰው ሲያያቸው፡- «እነዚህንም አላናግርም» ብሎ ተመልሶ ይሄዳል። በሱ ምትከም ጠቅላይ ሚኒስትሩ እና የውጭ ጉዳይ ሚኒስትሩን «አናግራቸው» ብሎ ሽንጡን እየደባበሰ አልም።

እነዛ የፈረደባቸው ሚኒስትሮች የቆራጡን መሪ ቁጣ ዋጥ አድርገው የሳውዲን ባለስልጣናት ምን እንደሚፈልጉ ቢጠይቃቸው «ከሀገራችሁ የሰው ኃይል ፈልገን ነው» ሲሉ ይመልሳሉ። ግራ የገባቸው ሚኒስትሮችም «ምን የሚሆን የሰው ኃይል?» በማለት ቢጠይቁ በነዳጃቸው የሚተማመኑት አረቦችም «የጉልበት ሥራ የሚሠራልን» ብሎ «ቆይ ዳድ መንግስቱን አነጋግረን ውጤቱን እናሳውቃችኋለን» በማለት ልዑካኑን ከሸኙ በኋላ ለመንገድ ያሉትን ቢነግሩት አራስ ነበር ሆኖ እንዲህ አለ አሉ፡- «ይሁኑ ኩል ቀረሽ ወይዘሮ ሁላ! የሰው ኃይል ይለኛል አንዴ? እኔ ለእናት ሐገር ጥሪ የሰው ኃይል አልፈጋለሁ። እጥፍ እከፍላለሁ ከእናንተ የሰው ኃይል ላኩልኝ በሏቸው!» ወዳጄ መት ከዛስ? ብለህ አትጠይቃችኋል አቀደሽ ወይም ፀሐፊዎች ቀጥሎ ያለውን ስላልየፉልን ወይም ስላልነገሩን አንተርከም ግን... ግን... ስንገምት «ቂጥ ቁጣቸውን በሳንጃ እየወጋችሁ ሳውዲ አረቢያ ድረስ አሯሩጡልኝ» ብሎ አዘዘ ልንል አንችላለን።

ወዳጄ መት ነው የምልህ እነዚህ ዜጎቻችንን እያንገላቱ የሚገኙ ሐገራት ምክንያታቸው ሁሉ «ለምን ሃበሻ ሆንክ?» አይነት ቢያስመስልባቸው እነዚህ ሠዎች ችግራቸው ከእኛ ነው ወይስ ልምድ ሆኖባቸው «አባብና ሃበሻን ብታገኝ...» ከሚሉት ዘረኛ አስተሳሰባቸው የተነሳ ነው? ብለን መጠየቅ ሁሉ እየዳዳን እኮ ነው። እዚህም ሂድ እዛ አረብ ሐገር ከሆነ ሃበሻ ላይ ጭቅጭቁ፣ ዱሳው፣ ስቃይ የሚበዛው ሸረ ለምን ይሆን? ያለምክንያት ነገር ሃበሻ ላይ የሚበዛው «ያማችን መራራ» ስለሆነው አንዳትለኝ ብቻ ጭቅጭቅን ሳንሳ የሁለት ወዳጆች ወግ ትዝ አለቺኝማ ንዱ ጠያቂ፣ ሌላው መላሽ መሆናቸው ነው

እንግዲህ፡-
«ምነው አንተዬ ሁልጊዜ ከባለቤትህ ጋር ትጨቃጩቃለህሳ?»
«ምን ላድርግ ብለህ ነው ሴትዮዋ ሲበዛ ቢጣም ትቀናለች?»
«አትለኝም?! ይሄን ያህል?!»
«ወዳጄ እየነገርኩህ... በቀደም የኪስ ካላንደሬን ስታገላብጥ ከጥቅምት በፊት መስከረም የሚለውን ወር ብታይ «ለመሆኑ ይቺ መስከረም ደግሞ የትኛዋ ነች» አትለኝ መሰለህ?!» እርፍ! አሉ ሴትዮዋ በቃ።

ወዳጄ መት «ደመ መራራ ነን» ያልከኝ እውነትህን ነው ማለት ነው። ለነገሩ ተወው የመቼ ስለቱን እግር ኳስ ያዩት አትዬ አለሚቱ የተናገሩትን ስምተኸልኛል? ምን ቢሉ ደስ ይልሃል «ድሮም አረብና ዳኛ አይወጣልንም?!» ድንቅ አባባል አይደለች ወዳጄ?

ለነገሩ ሃቅ ሃቅን ... እውነት እውነቷን እናውራ ከተባለ የእኛው ልጆች ጋርም ችግር አይጠፋም። ማለት የሆነች ከጋሽ ስብሃት የተበደርናት ለመላከቱ ከገፍ ሲታይል «ከገፍ የታደልን ሀዘብች ነን» አይነት ሽውዴ ነገር መሆኗን አንካካድ። ማን ይመት አሁን የፍሪጅ እና የሶፋ ልዩነትን የማያውቁ፣ የሊፍት እና የአውሮፕላንን ልዩነት ሸገር ሲደርሱ ያወቁ ሳይሆን የለዩ ተአምረኛ ኢትዮጵያውያንን «ወሺንግ ማሽን የምትችል፣ የፈረንጅ ምግብ በመስራት የሽራተንን ሼፎች ያስከነዳች፣ ቋንቋዎ ተወዳዳሪ የሌለት ኮሌጅ የበጠሰች» እያሉ የሚልኩትን ኤጀንሲዎችስ ማን ሃይ አላቸው? አጠጠርኩት እንዴ ወዳጄ? የምሬን እኮ ነው አንኳን የፈረንጅ ምግብ መስራት ልትችል ፈረንጅ አይታ የማታውቅ፣ ሽሪ አንዲያውም «ዶሮ ወጥ ላይ ጤና አዳም ይገባል አንዴ?» ብለው የሚጠይቁ በዚህ በአጠገባችን ወደ ባሌ ሲያመሩ አለየንም አንዴ? አ... ይ... ተ...ና... ል!! ግጥም አድርገን።

«የታገለ ቢሮ ይገባል ... የተማረ ኮብል ስቶን ይጠርባል» ብለን ተረትንባቸው እነሱም በተራቸው፡-

«ጠሳ ተራራ ላይ ይበቅላል አንባይ ትምህርት አያዋጣም መሄድ ነው ዱባይ»
ብለው በአዘማራ ሁሉ አስገጥመውበትን አብስ አላሉም እንዴ ወዳጄ? እንዲህም ሆኖ «አረብና ስስ ፌስታልን ማመን አያስፈልግም» ከፈለክ አረብና ዳኛ ሳይሆን ፌዴራል ፖሊስም አይወጣልንም በል! እውነቱን እኮ ነው እዛ አረቦቹ ፍሬንዶቻችንን ዱቄት ያደረጉት አንሶ እዚህ ፌዴራል ፖሊስ «ለምን ኤምባሲው ላይ ትጫሃላችሁ?... ኤምባሲውስ ካለእኛ ማን አለው?» ብሎ በፍልጥ ዱላ ሲያገላብጥ መሞሉ ማርያምን ሼም ነው! እንዴ ቆይ ያለነው ሐገር ቤት ነው ሳውዲ? ወይስ እነዚህ ፖሊሶች ዜግነት ቀየሩ? ብለህ መጠየቅ ሁሉ ያምርሃል! 13 አረብ በ1 ኢትዮጵያዊ የሚመነዘርበት ዘመን አልፎ ይሄው በነፃም ኢታዋጥንም ብለው... ቢናገሩት ሆድ ባዶ ይቀራል አሉ ጋሽ አማረ። እንዲህም ሆኖ ወዳጄ እስቲ አንድ ጥያቄ ልጠይቅህ፡- «እነዚህ ሸርጣም ኩል ቀረሽ ወይዘሮ ሁላ!» ማን ቢኖር ኖሮ እንዲህ አይደፍሩንም ነበር? ሀ. አፄ ቴዎድሮስ ለ. አፄ ኃ/ስላሴ ሐ. መንጌ መ. መለስ ሠ. ኃ/ማርያም (ይቺ እንኳን ቀልድ ነች) ዳሹ ላይ ደስ ያለህን..... አስገባ። እኔ የምለው ኮ/ል መንግስቱ «የሐገሬ ሀዘብ ሆይ ልምጣ አንዴ?» ብለው ጠየቁ የተባለው እውነት ነው አንዴ? እስቲ ከሰማህ ሹክ በላኝ።

እግዚአብሔር ኢትዮጵያን ይባርክ!

ክፍል

የሌላውን ፍለጋ

ዘፈ/ገ ጽንሐል ከብረት

† ስፋዩ ገብረ አብ «የስደተኛው ማስተዋሻ» የተሰኘ መጽሐፍ ማውጣቱንና ባነበው መልካም አንደሆነ ገልጦ አንድ ወዳጄ «ስለ ቅጅውን» ከሀገረ አሜሪካ ላከልኝ። ከዚህ በፊት ሌሎች መጻሕፍቱን እንብቢያቸዋለሁ፤ በአጻጻፍ ቸሎታው የምደሰተውን ያህል እንደ አበሻ መድኃኒት ነገሩን ሁሉ አርሱ ብቻ የሚያውቀው ምስጢር ስለሚያደርገው፤ በአንዳንድ ጉዳዮችም ሆን ብሎም ሊያናጋቸው የሚፈልግ ኢትዮጵያዊ እሴቶች ያሉ ስለሚመስለኝ፤ ተስፋዬ ለምን እንደዚህ ይጻፋል? እያልኩ የምጠይቃቸው ነገሮች ነበሩ።

በዚህ መጽሐፍ ውስጥም ያንን ጥርጣሬያን አጉልቶ ሥጋ ነጥቶ አንዳየው የሚያደርገኝ ነገር ገጠመኝ። ተስፋዩ በገጽ 306 ላይ «የፍስሐ ጽዮን ፖለቲካ» በሚል ርዕስ ስለ አቡነ ተክለ ሃይማኖት የማያውቀውን ነገር ጽፏል። ስለማያውቀው ነገር የጻፈው ባለማወቁ ብቻ አይመስለኝም። አንድም ለማወቅ ባለመፈለግ፤ አለምም ሆን ብሎ የማፍረስ ዓላማ ይዞ ይመስለኛል።

ይህን የምለው በሁለት ምክንያት ነው። ተስፋዬ ስለ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ለመጻፍ ሲፈልግ ሊያነባቸው የሚችላቸው መጻሕፍት በምድረ አውሮፓ እንደ ማክዶናልያ በገተው ሞልተው ይገኛሉ። አብዛኞቹ ደግሞ ኢትዮጵያውያን ባልሆኑ ሰዎች የተጻፉ ናቸው።

ሌላው ቢቀር ኤንሬኮ ቼፋሊ የደብረ ሊባኖስ አብ ምኒቶች ታሪክ (Gli Abbati di Dabra Libanos, 1945)፤

ኮንቲ ሮሲኒ ከሐተታ ጋር ያሳተመውን ገድለ አቡነ ተክለ ሃይማኖት፤ በዋልደባ ቅጅ (Il Gadla Takla Haimanot secondo la redazione Waldebbana, 1896)፤

የዊልያም ቦጅን የአቡነ ተክለ ሃይማኖት ሕይወትና ተአምር (The Life and Miracles of Takla Haymanot, 1906)።

ከኢትዮጵያውያን ጸሐፍትም ውስጥ የታደሰ ታምራትን Church and State in Ethiopia, ማንበብ በተገባው ነበር።

የአቡነ ተክለ ሃይማኖት ሥዕል (እስከንድርያ ተክለ ሃይማኖት ቤተ ክርስቲያን - ግብጽ)

ከዚህም ዘልሎ ጥልቅ ጥናት አድርጌ ደረቴን ነፍቼ እናገራለሁ ለሚል ደግሞ እንግሊዝ ምቹ ናትና ሎንዶን ወደሚገኘው ብሪቲሽ መዝየም ሄዶ በማይከር ፊልም የተነሡትንም ሆነ በአካል ያሉትን ብራናዎች ማየት ነው።

እዚያም የማያደርሰው ከሆነ በዋና ከተማው በሆላንድ ዩኒቨርሲቲዎች የሚገኙትን፡-

የኔታቸው ኃይሌን THE MONASTIC GENEALOGY OF THE LINE OF TAKLĀ HAYMANOT OF SHOA, (Rassegna di Studi Etiopici, Vol. 29 (1982-1983), pp. 7-38)፤

የተስፋዬ ገብረ ማርያምን A Structural Analysis of Gädlä Tāklā Haymanot (African Languages and Cultures, Vol. 10, No. 2 (1997), pp. 181-198)፤

የሐንቲንግ ፎርድን (G.W.B. Huntingford, "The Lives of Saint Takla Haymanot," Journal of Ethiopian Studies, 4(1966), 34-35.)

የአሉላ ፓንክረስትን Dabra Libanos Pilgrimage Past and Present, The Mytery of the Bones and the Legend of Saint Takla Haymanot, (the sociology ethnology Bulletin) 1,3 (1994), P. 14-26 ጥናቶችን ማየት ይቻል ነበር።

ያም ካልሆነ ወደ ቤልጅየም ሄዶ ፒተርስ አሳታሚ ከጥልቅ ጥናት ጋር የሚያሳትማቸውን የኢትዮጵያ ጥንታዊ መዝግብት ጎትመቶች ማገለባጥ ይቻል ነበር።

የገረመኝ ገድለ ተክለ ሃይማኖትን ያህል በኢትዮጵያ ታሪክ (History)ና የታሪክ አጻጻፍ (Historiography) ታላቅ ቦታ ያለው፤ በኢትዮጵያ ገድላት ጥናት (Hagiography) ቀዳሚ የሆነና በብዙ አጥኝዎች የተጠና ጉዳይ ያለ ምንም በቂ ማስረጃ አፈርሳለሁ ብሎ መነጣቱ ነው። ይኼ ደግሞ ከማይወጣበት የክርክር አዘቅት ውስጥ እንዲወደቅ አድርጎታል።

ተስፋዬ ጽሑፉን የጀመረው በስድብ ነው። ኤርትራዊት እናቱ «ይዘምሩት ነበር» ብሎ ያቀረበው ጽሑፍ የራሱን ስድብ በእናቱ ያሳበበበት ነው። የኤርትራን ቤተ ክርስቲያንና ኤርትራውያን ክርስቲያን እናቶችን ከእርሱ በላይ አውቃቸዋለሁ። ተሰድደው በየሀገሩ ከተበተኑት ጋር አብረን ቋንቋና ድንበር ሳያግድን አገልግለናል። እሥመራ ከተማ ከሚገኙት ታላላቅ አድባራት አንዱም የአቡነ ተክለ ሃይማኖት ቤተ ክርስቲያን ነው። በምንም መልኩ አንዲት ኤርትራዊት እናት ተስፋዬ በአቡነ ተክለ ሃይማኖት ላይ የተሳለቀውን «መዝሙር» አትዘምርም፤ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ደማቸው የፈሰሰው ሰባት ዓመት ሙሉ ለጸሎት የቆሙበት እግራቸው በጸሎት ብዛት በመቆረጡ እንጂ ሰይጣን «ፈንግሏቸው» አለመሆኑን ኤርትራውያን እናቶች በሚገባ ያውቁታል።

የሚገርመው ነገር ተስፋዬ በጀርጦር ጠገብ የሆነ ቦታ የሰማውን መዝሙር አጣምቶት እንጂ መዝሙሩ እንዲህ አይደለም።

ተከለ ሃይማኖት የዓለም ብርሃን ናቸው፤ ይኼው ለዘላለም ያበራል ገድላቸው። ነው የሚለው።

ተስፋዬ አቡነ ተከለ ሃይማኖትን በተመለከተ አነበብኳቸው የሚለን አምስት መጻሕፍትን ነው። የአባ ዮሐንስ ከማ፡ የኪዳነ ወልድ ክፍሌ፡ የጽጌ ስጦታው፡ የዳኛቸው ወርቁና የኢረይን ሙራይ። አባ ዮሐንስ ከማን እንደማያውቃቸው፡ የጻፉትንም ገድል እንዳላነበበ የሚያሳብቅበት <ደብተራ> ሲላቸው ነው። አባ ዮሐንስ ከማ ሰባተኛው የደብረ ሊባኖስ እጩ እንጂ ደብተራ አልነበሩም። በዚያ ዘመን <ደብተራ> ማለት የንጉሡን ደብረ (ድንኳን) የሚያገለግሉት ካህናት ናቸው። አባ ዮሐንስ ከማ በዐፄ ይስሐቅ (1407-1423) ዘመንና በዐፄ ዘርዐ ያዕቆብ(1437-1461) የመጀመሪያዎቹ ዓመታት የነበሩ ደብረ ሊባኖስን እንደገና ያሳነጹ ገድለ ተከለ ሃይማኖትንም ያስጻፉ አባት ናቸው።

ተስፋዬ አባ ዮሐንስ ከማ ከ200 ዓመታት ቆይታ በኋላ ስለ ጻፉ ተሳስተዋል ይላል። ባታውቀው ነው እንጂ ሙሴ አሪትን የጻፈው ዓለም ከተፈጠረ ከሺዎች ዓመታት በኋላ ነው። በቤተ ክርስቲያን ገድሎች ዘግይተው የሚጻፉት የእንድን ቅዱስ ቅድስና ለመመስከር ካረፈ ቢያንስ ግማሽ ምእተ ዓመት ስለሚያስፈልገው ነው። በመቃብሩ ላይ የሚሠሩት ተአምራት፡ በአማላጅነቱ የሚሠራቸው ተአምራትና ሌሎችም መታየት አለባቸው።

ተስፋዬ አለዋቂነቱን እንደ ዕውቀት ስለወሰደው እንጂ የአቡነ ዮሐንስ ከማ ገድል የመጀመሪያው የአቡነ ተከለ ሃይማኖት ገድል አይደለም።

በነገራችን ላይ ስለ አቡነ ተከለ ሃይማኖት አራት ቀደምት ሰዎች ጽፈዋል።

- 1) በስንክሳር ተጽፎ የሚገኘው (በተለይም በፓሪስ ስንክሳር) አጭር የአቡነ ተከለ ሃይማኖት ታሪክ፤
- 2) የትግራይ ተወላጅ በሆነው በተከለ ጽዮን የተጻፈው የዋልድባው ገድለ ተከለ ሃይማኖት [አቡነ ሳሙኤል ዘዋልድባ የአቡነ ተከለ ሃይማኖት (በቁብ) የልጅ ልጅ ናቸው። አቡነ ተከለ ሃይማኖት አቡነ መድኃኒን እግዚአን ሲያመክሱ አቡነ መድኃኒን እግዚአን ደግሞ ሰባቱ ከዋክብት የተባሉትንና በጣና ዙሪያ የሰበኩትን (አቡነ ዮሐንስ ዘቁየጸ፤ አቡነ ሳሙኤል ዘግሬጣ፤ አቡነ ያሳይ ዘማንዳባ፤ አቡነ ሳሙኤል ዘዋልድባ፤ አቡነ ዮሐንስ ዘጉራንቋ፤ አቡነ ታዴዎስ ዘጣልተዋርና አቡነ ያፍቅረን እግዚአን ዘጉቤን) ሲያመክሱ ነው ምንክስናን ተቀብለው ለተልዕኮ የተሰማሩት። ለዚህም ነው የአቡነ ተከለ ሃይማኖትን ገድል ዋልድባዎች የጻፉት።]

3) ያልታወቀ ጸሐፊ አጭሩንና የሐይቅ እስጢፋኖስ ቅጅ የሚባለውን ጽፏል። ይኼኛው ገድል ቀዳሚ ሳይሆን አይቀርም፤ እንደኛ የተጻፈው ከሌሎች ቅዱሳን ገድሎች ጋር አስትግቦአ ሆኖ በስንክሳር መልክ ነው።

ሁለተኛ የተጠቀማቸው አማርኛዎች በአሁኑ ጊዜ ጥቅም ላይ የሌሉ ዓይነት ናቸው። 4) አቡነ ዮሐንስ ከማ የጻፈው የደብረ ሊባኖስ ቅጅ ናቸው።

ይህ የአቡነ ዮሐንስ ከማ ገድል ምናልባት ከ1418-19 ዓም ባለው ጊዜ ውስጥ በዐፄ ይስሐቅ ዘመን የተጻፈ መሆኑ ይገመታል (Encyclopedia Aethiopica, Vol. IV, P. 832) በግብጽ ቤተ ክርስቲያን የሚገኘው ዐረብኛው ገድል በዐፄ ገላውዴዎስ ዘመን (1533-1551) የተጻፈ ይመስላል (Encyclopedia Aethiopica, Vol. IV, P. 832)።

አቡነ ተከለ ሃይማኖትና አቡነ ኢዎስጣኑዎስ (ጎርጎራ፡ ደብረ ሲና ማርያም)

ያልተመዘገቡ አያሌ ገድላት በየገዳማቱ መኖራቸው እንደተጠበቀ ሆኖ 22 የብራና ገድሎች በአውሮፓ፤ 20 በኢትዮጵያ የማክሰከራጥ ቤተ መጻፍት (EMML)፤ 3 በኢየሩሳሌም የኢትዮጵያ ገዳማት፤ 5 በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የኢትዮጵያ ጥናት ተቋም የአቡነ ተከለ ሃይማኖት ገድሎች ይገኛሉ። በአንድ ቅዱስ ላይ የተለያዩ ቅጂዎች መገኘታቸው መረጃዎችን ያሰፋቸዋል እንጂ ጉዳት የለውም። ስለ አንድ ክርስቶስ አራት ዓይነት ወንጌሎች መጻፋቸውን ማስታወስ ይበቃል።

አለቃ ኪዳነ ወልድ ክፍሌ በብዙ ሥራዎቻቸው የተከበሩና የተመሰገኑ ሊቅ ናቸው። አቡነ ተከለ ሃይማኖትን በተመለከተ ላነሡት ሃሳብ ግን ያቀረቡት ማስረጃ የላቸውም። ከኢትዮጵያ ገድሎች ሁሉ የአቡነ ተከለ ሃይማኖትን ገድል ያህል የሚታወቅና የተጠና የለም።

ከሌሎች ጋር እየተነጻጸረም ሆነ በራሱ (Textual analysis) ገድለ ተከለ ሃይማኖት በአውሮፓውያንም ሆነ በኢትዮጵያውያን ሊቃውንት ተጠንቷል። እስካሁን ግን አለቃ ኪዳነ ወልድ ክፍሌም ሆኑ ሌሎች የሚሉት <ሌላ ገድል> አልተገኘም። አለቃም ያነበቡት ከሆነ ያነበቡትን፤ ያገኙት ከሆነም ያገኙበትን አልነገሩንም። ምንጭ የላቸውምና ለታሪክ ክርክር ሊጠቀሱ አይችሉም።

ጽጌ ስጦታውም ቢሆን ምናቡንና አለቃ ኪዳነ ወልድ ክፍሌን ጠቀሰ እንጂ አለ የሚለውን <የዚያኛውን ተከለ ሃይማኖት> ገድል ሊያመጣልን አልቻለም። ዳኛቸው ወርቁ የጻፈው ልቦለድ እንጂ ታሪካዊ ዋጋ ያለው ነገር ስላልሆነ ለክርክር የሚቀርብ አይደለም። ይባስ ብሎ ተስፋዬ አላይን ሙራይ ለልጆች ብላ የጻፈችውን ተረት ጠቅሷልናል። ይህ ነገር የቡና ሜዳን ክርክር ነው ያስታወሰኝ።

በቡና ሜዳ ክርክር <ላኢየሱስ ክርስቶስ ሁለት ልደት አለው> የሚሉና <ሦስት ልደት አለው> የሚሉ ሊቃውንት ተከራክረው ነበር። በዚህ ክርክር የሁለት ልደትን ወክለው ከተከራከሩት መካከል የነበሩት መልክአ ብርሃን ወልድ ዮሐንስ <እምን ከልኤተ ልደታት> የሚል ንባብ ከሊቃውንት መጽሐፍ ጠቅሰው ተከራከሩ። ዐፄ ዮሐንስም የሦስት ልደቶችን ተከራካሪ አለቃ ሥነ ጊዮርጊስን <በል አንተም እንደ እርሱ ከሊቃውንት መጽሐፍ ሦስት ልደት የሚል ንባብ አምጣ> አሉት በዚህ ጊዜ አለቃ ሥነ ጊዮርጊስ በደብረ ብርሃን ተአምረ ማርያም ይገኛል። አሉ።

በዚህ ጊዜ ንጉሡ <ከምታስተምረው ከአራቱ ጉባኤ አጣህና ነው ከተአምረ ማርያም ትጠቅሳለህ> ቢሏቸው <ከጉባኤው መጽሐፍስ የለም> አሉ ይባላል።

የተስፋዬ አጠቃቀስ ከዚህም የወረደ ነው። አለቃ ሥነ ጊዮርጊስ የተወቀሱት ለእምነት ክርክር የማይጠቀሱ የተአምረ መጽሐፍ በመጥቀሳቸው ነው። ተስፋዬም ከዚያ ወርዶ ወርዶ ለታሪክ ክርክር የማይጠቀስ የተረትና የልቦለድ መጽሐፍ ሲጠቀስ ይገኛል።

ተስፋዬ ወግዳ የተሸገ ለሕዝብ የማይቀርብ ገድለ ተከለ ሃይማኖት አለ ይላል።

በሀገራችን ጠንቋይ እንዳይጋለጥ ሲፈልግ የሌለ ነገር ያዘዛል ይባላል። ተስፋዬም ወግዳ የተደበቀ ገድል አለ አለ። ወግዳ በሰሜን ሸዋ በደብረ ብርሃን ዙሪያ ወረዳ ሥር የሚገኝ ቦታ ነው። የኢትዮጵያ የብራና መጻሕፍት በ1964 ዓም ማይክሮ ፊልም መካካት ሲጀምሩ ከሰሜን ሸዋ ነበር የተጀመረው። እነ ሥርግው ሐብለ ሥላሴ (አጥንታቸውን ያለምልመው አንጂ) አያንዳንደን ወረዳ ለቅመው አንሥተውታል። እንኳን በገዳማት አድባራት የሚገኙት በግለሰቦች እጅ የሚገኙትም አልቀሯቸውም።

አንኳን የቤተ ክርስቲያን መጽሐፍ የሕንድ፣ የግሪክ መጽሐፍት አልቀሯቸውም፤ አንኳን ገድልና ተአምር የቤተ ክርስቲያንን እምነት የሚቃረኑ መጻሕፍት በክብር ተጠብቀው ነው የተገኙት። ተስፋዬ ወግዳ የማይደረስበት መስሎት መደበቂያ ዋሻ አለ ይላል። ወግዳኮ ከአዲስ አበባ የ120 ኪሎ ሜትር ጉዳይ ነው።

በማይክሮ ፊልም ቀረጸው ወቅት በሥራ ላይ የተሠማሩት የሀገሬው ተወላጆች ነበሩና ያስቸገራቸው ነገር አልነበረም። በዚህ ጉዞ ውስጥ ይህ «ወግዳ ገድል» ይገኝ ነበር። ግን የለምና አልተገኘም። ይህ ዓይነት ፕሮፓጋንዳ ዛሬ አልተጀመረም። በትግራይ፣ በወሎ፣ በጎጃም በተከለ ሃይማኖት ስም ስለሚጠሩ ሌሎች ቅዱሳን የተጻፉ ገድሎች አሉ እየተባለ አንዲሁ በአፍ ታሪክ ይነገራል። አስካሁን ግን ማስረጃ አምጥቶ ያረጋገጠ አልተገኘም።

የትግራይ ገዳማት የብራና መጻሕፍት በቅርቡ ዲጂታላይዝ ተደርገዋል። ግን የተባለው አልተገኘም። በመካከለኛው ዘመን ሌላው ቀርቶ ከማዕከላዊው መንግሥት ተጋጭተው ርቀው በነበሩት የደቂቀ አስጢፋኖሳውያን ገዳም በጉንዳ ጉንዲ አንኳን የደብረ ሊባኖሱን ገድል የመሰለ ቅጅ ነው የተገኘው።

ማንኛውም ክርክር ሲቀርብ ለክርክሩ ብቁ የሆነ ማስረጃ መቅረብ አለበት። ልቦለዱንም፣ ቀልዱንም ለታሪክ ማስረጃ መጥቀስ ያልቻለ አንጂ ቁም ነገር አይሆንም።

ተስፋዬ ስለ አቡነ ተክለ ሃይማኖት የሚባለውን የታወቀ ታሪክ (official history) ለመቀበል አልፈለገም። ያ በራሱ ችግር አይደለም። አዲስ ማስረጃ አምጥቶ ወይም ነባሩን ማስረጃ በክርክር አፍርሶ ያላየውን ካሳየን እናመሰግነው ነበር። እርሱ ግን ወይ የታወቀውን አልተቀበለ፣ አለያም አዲስ ማስረጃ አላመጣ፣ ከሁለት የወጣ ጎመን ሆነብን።

ሮማውያን የሕግ ሊቃውንት Argumentum ad Contrario የሚል መርሕ ነበራቸው። «አንድን ነገር የታመነውንና የታወቀውን ትተህ በተቃራኒው ያለውን አረጋግጥ» ማለት ነው። ለምሳሌ አቡነ ተክለ ሃይማኖትን በተመለከተ የሚባለውንና የሚታመነውን ተወውና ተቃራኒውን በማስረጃ፣ በተጠየቅና በትንታኔ አረጋግጥ ማለት ነው። ተስፋዬ ይህንን ለማረጋገጥ ዐቅም አላገኘም። እንዲሁ ቧልቁን ብቻ ነገረን።

ተስፋዬ የታሪክ ስሕተቱን የሚጀምረው በሰባተኛው መካከ ዐፄ ዳዊት የሚባሉ ንጉሥ ኢትዮጵያ ውስጥ ነበሩ ሲለን ነው። ተስፋዬ በቀላሉ የሚገኘውን የፊኔ ባሴን ታሪክ ነገሥት፣ የሥርግው ሐብለ ሥላሴን የነገሥታት ዝርዝር፣ የተክለ ጸድቅ መኩሪያን መጻሕፍት አለያም የብላቴን ጌታ ጎሩይን «የዜማ»፣ የጌታቸው ኃይሌን ባሕረ ሐሳብ፣ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ በ1975 አሳትሞት የነበረውን The Dictionary of Ethiopian Biography, ብታይኮ እንዲህ ካለ ስሕተት ውስጥ አትወድቅም ነበር። በኢትዮጵያ ታሪክ ዳዊት በሚል ንጉሥ መጀመሪያ የነገሠው ዐፄ ዳዊት አንደኛ ከ1374-1406 ዓም ነው። ከየት አምጥተህ ነው በሰባተኛው መካከ ያደረግከው።

እጂግ የሚገርመው ነገር የሀገራችን ሊቃውንት «ጨዋ ደፋር ነው» እንደሚሉት ተስፋዬም ያለ ምን ጥናት፣ ያለ ምንም ማስረጃ እርሱ ራሱም እንደሚለን «ኢትዮጵያ ሳለ የሰማቸውን አፈ ታሪኮች ሰበሰቡ» (እኔ ግን አይመስለኝም፣ አሜሪካ ሆኖ ፈጥሮ አንጂ) በድፍረት «ሦስት ተክለ ሃይማኖቶች አሉ ይላል። ቢያንስ ለዕውቀት ክብር ሰጥቶ «የሉ ይመስለኛል» ቢል አንኳን ምን አለበት። ለካስ አስከዛሬም በሌሎች መጻሕፍቱ ሲነግረን የነበሩት «የመንግሥት ምሥጢሮች» እንዲህ የተሰበሰቡ አፈ ታሪኮች ነበሩ ማለት ነው?

ለመሆኑ ተስፋዬ እናዳለው ሦስት ተክለ ሃይማኖቶች አሉን? ሦስቱስ በገድለ ተክለ ሃይማኖት ተቀላቅለዋል?

ተስፋዬ የጠቀሳቸው የሰባተኛው መካከ ተክለ ሃይማኖት የሉም። እስካሁንም እንደርሱ ፈጠራቸውን የሚናገሩ አንጂ ማስረጃ ያመጡ አልተገኘም። ይህንን ነገር መጀመሪያ ያነሣው የግብጽ ቤተ ክርስቲያን ገድለ ተክለ ሃይማኖትም ስለ ጽላልሽ (ኢቲሳ) ተክለ ሃይማኖት እንጂ ስለ ሰባተኛው መካከ ሌላ ተክለ ሃይማኖት አይናገርም።

የሰባተኛው መካከ ተክለ ሃይማኖት

ገድለ ተክለ ሃይማኖትን በተመለከተ ልዩ ልዩ ቅጅዎች ቢገኙም ሁሉም ግን በተወለዱበት ቦታ፣ በተወለዱበት ዘመን፣ በወላጆቻቸው ስም፣ በሠሯቸው ሥራዎችና በገዳማቸው ላይ የሚተርኩት ታሪክ ተመሳሳይ ነው (Encyclopedia Aethiopia, Vol., IV, P.833) በአንድ ወቅት ታላቁን የታሪክና የኢትዮጵያ ጥንታውያን መዛግብት ሊቅ ፕሮፌሰር ጌታቸው ኃይሌን ስለዚህ ጉዳይ ሰጠዎቻቸው «አላኝ ያለ ማስረጃውን ያምጣ፣ የለም የምንለው ፈልገን ልናመጣ አንገደድም» እንዳሉት አለን የሚሉት እስኪያመጡ ድረስ የምናውቀውን ይዘን እንቀጥላለን።

2) መራ ተክለ ሃይማኖት የሚባል ንጉሥ ነበረ። አንድ ደብረ ሊባኖስ ዘጂምዛና (ኤርትራ) እና ደብረ ሐይቅ መዛግብት ከሆነ መራ ተክለ ሃይማኖት የዛግዌ ሥርወ መንግሥት መሥራች ንጉሥ እንጂ «ቄስ» አልነበረም። የዛግዌን ዘመን በተመለከተ የተጻፉ የዛግዌ ቅዱሳን ገድሎች (ፔሩሾ የጸፈውን የገድለ ላሊበላ መቅድም መመልከት) ይህንን አይነጥሩንም። ይህም ብቻ ሳይሆን የዛግዌን ታሪክ ያጠኑት ሊቃውንት (ለምሳሌ E. A. Wallis Budge, A History of Ethiopia, London, 1928; Sergew Hable Sellassie, Ancient and Medieval Ethiopian History) መራ ተክለ ሃይማኖት ቄስ ነበረ አይሉንም። የላስታ ትውፊትም ይህን አይናገርም። በላስታ አድባራትና ገዳማት የሚሳሉት ቅዱሳን አራቱ ነገሥታት ናቸው (ቅዱስ ላሊበላ፣ ቅዱስ ሐርቤ (ገብረ ማርያም)፣ ቅዱስ ይምርሐን ክርስቶስና ቅዱስ ነሐሴ ለአብ)። ከእነዚህም ከህንጥና ንግሥናን እንደያዘ የሚነገረው ይምርሐን ክርስቶስ ነው። ተስፋዬ እንዲሆን የሚፈልገውን ብቻ ነው የነገረን።

ባለፈው ሳምንት ተስፋዬ ገብረ አብ አቡነ ተክለ ሃይማኖትን በተመለከተ ያነሣቸውን ነጥቦች ማየት ጀምረን «የሦስቱን ተክለ ሃይማኖቶች ጉዳይ ለዛሬ አቆይተነው ነበር። እንቀጥል።

ስለዚህም በገድለ ተክለ ሃይማኖት የሦስት ሰዎች ገድል ተቀላቅሏል የሚለን ማሰረጃ አልባ ሕልም ነው። ስለ አቡነ ተክለ ሃይማኖት የተጻፈው በገድላቸው ብቻ አይደለም። በብዙ ጥንታውያን መዛሙቦችም ጭምር እንጂ። በገድለ አቡነ ኢየሱስ ሞአ (ወሎ)፣ በገድለ አቡነ ፊልጶስ፣ በገድለ አቡነ አኖሬዎስ (ባሌ)፣ በገድለ አቡነ አንድርያስ (ደቡብ ጎንደር)፣ በገድለ አቡነ ፊልጶስ ዘደብረ ቢዘን (ኤርትራ፣ እንዲያውም በ ደብረ ቢዘን (ኤርትራ) ገድለ አቡነ ፊልጶስ ወአቡነ ዮሐንስ ላይ ከአቡነ ተክለ ሃይማኖት አልፎ የአርሳቸውን ደቀ መዛሙርት ዝርዝር በሚገባ ይነግረናል። C. Conti Rossini, *Gadla Filipos e il Gadla Yohannes*, 1901, P.156)፣ በገድለ አቡነ ዜና ማርቆስ (ሰሜን ሸዋ)፣ በገድለ አቡነ ቀውስጠስ፣ በገድለ አቡነ ዕንባቆም (ወለጋና ምዕራብ ሸዋ)፣ በገድለ አቡነ ተክለ ሐዋርያት (ምዕራብ ሸዋ)፣ በገድለ አቡነ ተክለ አልፋ (ምሥራቅ ጎጃም)፣ በገድለ አቡነ መድኃኒነ አማዚአ (ትግራይ)፣ በገድለ አቡነ ኤዎስጣቴዎስ (ኤርትራ)፣ በገድለ አቡነ ሳሙኤል ዘደብረ ወገጣ(ምዕራብ ሐረርጌ) ተጽፎ ይገኛል።

እነዚህ በተለያዩ ዘመናት በተለያዩ የሀገሪቱ ክፍሎች የተጻፉ ገድሎች በደብረ ሊባኖስ በ12ኛው መካከ መጨረሻና በ13ኛው መካከ መጀመሪያ ላይ አቡነ ተክለ ሃይማኖት የሚባሉ አባት ተነሥተው እንደነበረ ታሪካቸውን በአጭርም ሆነ በስፋት ይነግሩናል። ከኢትዮጵያውያንም ውጭ በ16ና17ኛው መካከ ወደ ኢትዮጵያ መጥተው የነበሩት እነ ኢማኑኤል አልሜዳና ፓድሮ ፓኤዝ ወደ ኢትዮጵያ በመጡ ጊዜ ያገኙትን ነገር መነሻ ስለ ደብረ አስበው አቡነ ተክለ ሃይማኖት ጽፈዋል። ሌላ ተክለ ሃይማኖት ስለመኖሩ ግን ያነሡት ነገር የለም።

በርግጥ አልሜዳ ተክለ ሃይማኖትን በስባተኛው ወይም በስምንተኛው መካከ የተነሡ ናቸው ብሎ ገምቷል። ወደዚህ ግምት የወሰደው የኢትዮጵያውያንን ገድላት አጻጻፍ ባለቁ ነበር።

በይምርሐን ክርስቶስ ጣራ ላይ የሚገኘው የዳዊት ኮከብ

ኮንቲ ሮሲኒ «ወደ ኢትዮጵያ ታሪክ ጥናት ይበልጥ ራሴን ባስገባሁ ቁጥር ሀገራዊውን ትውፊት ማወቅ እንዳለብኝ ይበልጥ አየተረዳሁ መጥቻለሁ። ይህንን ሀገራዊ ትውፊት፣ ከሕዝቦችን ንቅናቄ ታሪክና ከተከታታይ መሪዎቹ ታሪክ ጋር (ምንም እንኳን አንዳንዴ አፈ ታሪክም ቢሆን) እያወቅን በመጣን ቁጥር ስለ ኢትዮጵያ ታሪክ ርግጠኛ የሆነ ግንዛቤ ይኖረናል» እንዳለው (C. Conti Rossini, "Note di agiografia etiopica (Abiya- Egzi, Arkalede e Gabra Iyesus)," *Rassegna di studi orientali*, 17 (1938), 409-10.) የኢትዮጵያን ባህል ና ትውፊት ካላወቁ የሚፈጠረውን ስሕተት ነው አልሜዳ የፈጠረው። ለምሳሌ አልሜዳ እንደ አንድ ማሳያ ያነሣው «በገድለ ተክለ ሃይማኖት ውስጥ ስለ መስለሞች አልተገለጠም» የሚል ነው። የመካከለኛው ዘመን የኢትዮጵያ ገድሎች ግን ከክርስትና ውጭ ያሉትን ሕዝቦች «ተንባላት» እያሉ ነው የሚጠሯቸው።

ሙስሊም ወይም እስላም የሚለውን ስም በሚገባ የምናገኘው የክርስቲያን ሙስሊም ግንኙነት እየሻከረ በመጣባቸው የመካከለኛው ዘመን የመጨረሻዎቹ ዓመታትና ከግራኝ አሕመድ ጦርነት በኋላ ነው። በገድለ አኖሬዎስ፣ በገድለ አቡነ አርጌ፣ በገድለ አቡነ በጸሎተ ሚካኤልና በገድለ አቡነ ፊልጶስም በተመሳሳይ ሁኔታ ነው የሚገኘው።

አቡነ ተክለ ሃይማኖትን ከፖለቲካ ጋር የማያያዝ ነገር በተስፋዬ አልተጀመረም። ሌሎች አካላትም ሲያራምዱት የኖሩና የሚራምዱትም ነገር ነው። በዚህ ረገድ ያልተጠኑ ሦስት ነገሮች አሉ። አንደኛው የሰሎሞናዊ መንግሥት ምለሳ (Restoration) የሚባለው ነገር። ሁለተኛው በዚህ ምለሳ ላይ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ነበራቸው የሚባለው ሚና እና የታሪኩ ምጮች ናቸው።

አንደ አውነቱ ከሆነ ኢትዮጵያ ውስጥ በአኩስም ዘመን የነበሩ ነገሥታት ራሳቸውን ሰሎሞናውያን ብለው የጠሩበት መረጃ የለንም። ለኢትዮጵያ ነገሥታት ግን ራሳቸውን ከኢየሩሳሌምና ከቅድስት ሀገር ጋር ማያያዝ የተለመደ ነው። በዚህ ረገድም የዛግዌ ነገሥታት ሰሎሞናውያን የማይሆኑበት ምክንያትም የለም። እንዲያውም ለሰሎሞናዊነቱ ከኋለኞቹ ነገሥታት ይልቅ የዛግዌ ነገሥታት ይቀርባሉ። በውቅር ቤተ ክርስቲያናቸውም ሆነ በማኅተሞቻቸው ላይ የዳዊትን ኮከብ በብዛት እናየዋለን።

ወደ ኢየሩሳሌም በመሄድም የዛግዌ ነገሥታት ይበልጣሉ። ቅዱስ ላሊበላም የሮሐን አብያተ ክርስቲያናት ሲያንጽ ኢየሩሳሌምን እያስታወሰ ነው።

በኋላ ዘመን «ሰሎሞናውያን» ከተባት የይኩኖ አምላክ ዘሮች ነገሥታት ወገን እንደም ንጉሥ ኢየሩሳሌም ሄደ ተብሎ አልተጻፈለትም፣ አልተነገረለትምም። የዛግዌ ነገሥታትን ግን ወደ ኢየሩሳሌም በመሄድ የሚተካከላቸው የለም። የአኩስምን ነገሥታት (በተለይ ዐፄ ካሌብና ዐፄ ገብረ መስቀል በወሎ አካባቢ አያሌ አብያተ ክርስቲያናትን ተክለዋል።

የዛግዌ ነገሥታትም (በደብረ ሊባኖስ ዘሽምዛና ወንጌል እንደ ተገለጠው) ለኤርትራና ትግራይ ገዳማት ርስት ሰጥተዋል። የሰሎሞናዊ ሥርወ መንግሥት መላሽ የሚባለው ይኩኖ አምላክም ቢሆን በአናቱ የበግና ተወላጅ ነው። ውትድርና ተቀጥሮ የኖረውም በግና ነው። የተማረውም ወሎ ሐይቅ እስጢፋኖስ ነው። አቡነ ኢየሱስ ሞአ ትውልዳቸው በግና ስለሆነ ነው ይኩኖ አምላክ ወደ ሐይቅ ለትምህርት የሄደው። እርሱ ሲነግሥም መጀመሪያ ያሳነጸው የወሎዋን ገነተ ማርያምን ነው። አጽሙም የሚገኘው በወሎዋ አትሮጌስ ማርያም ነው። ይኩኖ አምላክ በሸዋ ውስጥ ስሙ እንጂ ቅርሱ ያለ አይመስልም።

ይኩኖ አምላክ ወደ ሸዋ የወረደው እርሱ ሽዬ ስለሆነ አይመስልም። የዛግዌ ነገሥታት የበረታ ኃይል ከሚገኝበት ከወሎ አካባቢ ለመሸሸና የደቡብን ኃይል ለማስባሰብ እንጂ። ኮንቲ ሮሲኒ ከኤርትራ አግኝቶ ባሳተመው አንድ ጥንታዊ የብራና ጽሑፍ ላይ «(የይኩኖ አምላክ ሠራዊት) ሰባቱ ጉደም ናቸው። እነርሱም ወግዳ - መላዛይ፣ ዲንቢ - ዳባራይ፣ ሙገር - አንደ ዛቢ፣ ወጅ - አነጋሪ፣ ወረብ - አካፊ፣ ጽላላሽ እነ ጋሬ እና ሙዋይ - አውዣገይ ናቸው። የእነርሱም አለቃ መላዛይ ከንጉሡ ጋር ቃል ኪዳን አደረገ፤ ተዋግቶም ጠላቶቹን ድል ነሡ» ይላል (Taddesse Tamrat, *Ethnic Inter-action and Integration in Ethiopian History: The case of The Cafat*, JES, Vol. XXI, 1988, P. 125)

ይኩኖ አምላክ የዛግዌ ነገሥታትን ሊያሸንፍ የቻለው በዚያ ዘመን በጥበብ ዕድ አንድነት በፊጠሩት (ሰባት ጉዳም) ጋፋቶች ርዳታ ነው። ምንጊዜም የመሣሪያ ኃይል ያለው ያሸነፋልና።

ይኩኖ አምላክ ወደ ሸዋ ባደረገው መስፋፋት ወደ ክርስትና ተመልሶ ከደጋው ሸዋ ክፍል ጋር የነበረውን ጠላትነት ያጠፋውን የዳግትን መንግሥት ኢኮኖሚያዊ ዐቅም ተጠቅሞበታል። ልክ በኋላ ዘመን ዐፄ ምኒሊክ የደቡብን ኃይልና ዐቅም በመጠቀም ገንነው እንደወጡት ማለት ነው።

ይኩኖ አምላክ ወደ ሸዋ በመምጣት ኃይሉን በማደራጀቱ ሸዋ ሆኖ ቀረ። ልክ በኋላ የሸዋ ነገሥታት ወደ ጎንደር ሄደው ጎንደራ ሆነው እንደቀሩት ማለት ነው። በመሆኑም <ሰሎሞናዊ> የሚባል የተለየ መንግሥት አልነበረም። ነገሥታቶቻችን ሁሉ ራሳቸውን ከኢየሩሳሌም ጋር ያያይዙ ነበር። ዐፄ ካሌብም ከናግራን ዘመቻ መልስ ዘውዳቸውን ኢየሩሳሌም ነው የላኩት። የዐፄ ገብረ መስቀል ልጅ መሴም መጀመሪያ ወደ ኢየሩሳሌም፣ በኋላም ወደ ሶርያ በመጓዝ በዚያ ገመንነው ገዳም መሥርተዋል። ገዳማቸውም <መሴ አል ሐበሽ ገዳም> ይባላል።

የዛግዌ ነገሥታትም ሰሎሞናውያን የማይሆኑበት ምክንያት የላቸውም። በጌድሎቻቸው ላይ ኢየሩሳሌምን አብዝተው የሚያነሡ፣ ማሳተሞቻቸው ሁሉ የዳዊት ኮከብ የሆኑ፣ በውቅር ቤተ ክርስቲያናቸው የዳዊትን ኮከብ የቀረጹ የዛግዌ ነገሥታት እንዴት ሰሎሞናውያን አይሆኑም።

በመሆኑም የጠፋና የተመለሰ የሰሎሞን መንግሥት አለ ብሎ ለመናገር ያስችራል። ሥርወ መንግሥታቱንም <የአኩሰም፣ የላሰታ፣ የሸዋ፣ የጎንደርና የሸዋ 2ኛ> ብሎ መክፈሉ የተሻለ ነው።

ሲባል እንደኖረው አቡነ ተክለ ሃይማኖት ሲሦ መንግሥት ቢቀበሉ ኖሮ በጌድላ አቡነ አኖሬዎስና በጌድላ አቡነ ፊልጶስ ላይ እንደምናነበው እነዚህ ሁለት ቅዱሳን ወደ ደብረ አስበ (የአሁኑ ደብረ ሊባኖስ) ሲመጡ ግንባር በምታክል መሬት ላይ አተር ዘርተው ሲሰበስቡ ባላገኛቸው ነበር። ደብረ ሊባኖስ ይበልጥ እየታወቀና በማዕከላዊ መንግሥት ቦታ እያገኘ የሄደው ከዐፄ ዘርዐ ያዕቆብ ዘመን በኋላ ነው (ምናልባት ኤርትራ ይገኝ ከነበረው ከደብረ ሊባኖስ ዘሽምዛና ጋር ያለው ግንኙነት እየተዳከመ ሲመጣ)።

ደብረ ሊባኖስ የሚለውን ስም ያገኘውም ያኔ ነው። (Les chroniques de Zara Ya'eqob, P. 91) አቡነ ተክለ ሃይማኖት ከነገሥታቱ ጋር የተለየ ቀረቢታ ቢኖራቸው ኖሮ በዓለ ዕረፍታቸው ነገሥታቱና መኳንንቱ በተገኙ ነበር። ነገሥታቱ በደብረ ሊባኖስ መገኘት የጀመሩት አቡነ ተክለ ሃይማኖት ካረፉ ከ100 ዓመታት ቆይተው ከዐፄ ይስሐቅ ዘመን (1406-1421 ዓም) በኋላ ነው።

እንዲያውም የደብረ ሊባኖስ አባቶች በነበራቸው ጽኑዕ አቋም የተነሣ ከነገሥታቱ ጋር ባለ መስማማት ነው የሚታወቁት። 3ኛውን አጩ አቡነ ፊልጶስን፣ አሥራ አንዱን ገቡራነ ዕድና አጩ እንድርያሰን ማስታወቁ ይበቃል።

ከላሰታ ወደ ሸዋ የመንግሥት ዝውውር ሲደረግ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ሐይቅ አስጢፋኖስ በትምህርት ላይ ነበሩ(የሚጣቅ ዐማኑኤል ገድለ ተክለ ሃይማኖትና ገድለ ኢየሱስ ሞአ በዝርዝር እንደሚተርከው)። በዚህ የሥልጣን ዝውውር ላይ ይበልጥ ተሳታፊ የነበሩት አቡነ ኢየሱስ ሞአ ዘሐይቅ ናቸው። በዚህም ምክንያት ሐይቅ የዐቃቤ ሰዓትነት ሥልጣን ነበረው። አቡነ ተክለ ሃይማኖት ሲሦ መንግሥት አግኝተዋል የሚለው ትረካ መንግሥት ወደ ጎንደር ከተቀየረ በኋላ(17ኛው መቶ ዘመን) በተጻፈው በብዕለ ነገሥት ላይ የተገለጠ ነው። ብዕለ ነገሥት የነገሥታትን ሀብት ለማሳየት የተጻፈ ነው። በዚህ መጽሐፍ ነው ከይኩኖ አምላክ ጋር ቃል ኪዳን ጉብተዋል ተብሎ የተጻፈው። የዚህ ምክንያት ደግሞ ግልጽ ነው። መንግሥት ወደ ጎንደር ሲዞር ደብረ ሊባኖስ ከማዕከላዊ መንግሥት ራቀ። በአካባቢውም ክርስቲያን ባልሆኑ ሕዝቦች ተከበበ። የጎንደር ነገሥታት ገዳሙን እንዳይረሱትም በብዕለ ነገሥት የአባታቸውን ይኩኖ አምላክን ቃል ኪዳን እንዲያስታውሱ የሚያደርግ ነገር ተጻፈ።

እናም ተስፋዬም ሆነ ሌሎች እንደሚሉት አቡነ ተክለ ሃይማኖት ከቅድስና ሥራ በቀር የገቡበት ፖለቲካ የለም። አቡነ ተክለ ሃይማኖት ሐዋርያዊ አገልግሎታቸውን ፈጽመው ወደ ደብረ አስበ ሲገቡ ይኩኖ አምላክ በመንበሩ ላይ ነበር። ነገር ግን የጠበቃቸው ዘንድ ይመለከቡት የነበረ ዋሻ እንጂ ከሲሦ መንግሥት የተገኘ ግብር አልነበረም። ያንን ዋሻም ያገኙት ከጣዖት አምላኪዎች አስለቅቀው ነው። 28 ዓመት በደብረ አስበ ሲቀመጡም የነበሩት ጉሥ አልነበረም። ደቀ መዝሙሮቻቸውም ከዝንጀሮ ጋር እየተሻሙ እህል ዘርተው ከማብቀል ውጭ የተለየ ርስት አልነበራቸውም። ደብረ ሊባኖስ ሲተክልም የአካባቢውን ሕዝቦች በማሳመን እንጂ በነገሥታቱ ድጋፍ አልነበረውም። ከይኩኖ አምላክ በኋላ የመጣው ያግብዐ ጽዮንና አምስቱ የያግብዐ ጽን ልጆች ለአቡነ ተክለ ሃይማኖትም ሆነ ለደብረ አስበ ያደረጉት ነገር አልነበረም። ዐፄ ዐምደ ጽዮንና ዐፄ ሰይፈ አርአድም ከደብረ ሊባኖስ አጨኔዎች ጋር በሰላም አልኖሩም።

አቡነ ፊልጶስ ወደ ደብረ ሊባኖስ ሲመጣ የአካባቢው ሰዎች <የገዳሙ መነኮሳት ሰው ይበላሉ> ብለው ነው የነገሩት። ይህም ደብረ አስበ በዚያ ዘመን የመነኮሳት ማገደር እንጂ እንኳን ነገሥታቱ የአካባቢው ሰዎችም በቅጡ እንዳልቀረቡት ያሳያል። የደብረ ሊባኖስ የመጀመሪያዎቹ አባቶችም በራሳቸው ጥረት በደብረ አስበ ዋሻ ውስጥ ገዳም የተከለ እንጂ በነገሥታቱ ድጋፍ ሲሦ መሬት የያዙ እንዳልነበሩ ያሳያል።

የኢትዮጵያዊው የቅዱስ መሴ (የዐፄ ገብረ መስቀል ልጅ) ገዳም በሶርያ

ከዐሥረኛው መቶ ዘመን በነበረው የእርስ በርስ ጦርነት ምክንያት በሰሜኑና በደቡቡ የሀገራችን ክፍል ምክንያት የነበረው ግንኙነት ተቋርጦ ነበር። ፕሮፌሰር ታደሰ ታምራት እንደሚገልጡትም የሰዎች ፍልሰት ከሰሜኑ የሀገራችን ክፍል አሁን ሸዋ ወደሚባለው አካባቢ በየተወሰነ መጠን ብቻ ይከናወን ነበር። ይህንን ከሦስት መቶ ዓመታት በላይ ለሆነ ዘመን የተለያየ ሕዝብ እንደገና ያዋሐዱት አቡነ ተክለ ሃይማኖት ናቸው ማለት ይቻላል።

አቡነ ተክለ ሃይማኖት ዳሞትን ከሸዋ ጋር ካገኘ በኋላ ወደ ወሎ በመሄድ ሐይቅ ቆዩ፣ ቀጥለውም ወደ ትግራይ በወገን ደብረ ዳም ገቡ። ለሰሜኑ የሀገራችን ክፍል የምንከሰና ሕይወት ማግሠራራት እንዲሁ ምክንያት የሆኑትን አቡነ መድኃኒኒ አግዚአን አመክሮ። አቡነ መድኃኒኒ እግዚአን ደግሞ አምስቱን ከዋክብት(አቡነ አርጋ ዘክፋር፣ አቡነ መርቆሬዎስ ዘዳባ፣ አቡነ ዘካርያስ ዘኪፋ፣ አቡነ ገብረ ክርስቶስ ዘዳገና፣ አቡነ ዳንኤል ዘጸዐዳ)ና ሰባቱን ከዋክብት በማመንኮስ (R. Basset, Etudes sur l'histoire d'Ethiopie, p 10) የሰሜኑን ገዳማዊ ሕይወት እንደገና ነፍስ ዘርተውበታል። በዚህም ምክንያት የሰሜኖቹ ወደ ደቡብ በመምጣት፣ የደቡባችም ወደ ሰሜን በመሄድ የሕዝብ ለሕዝብ ግንኙነቱ እንዲያገሠራራ አድርገውታል።

ተስፋዬም ሆነ መሰሎቹ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ላይ የሚዘምቱት የእምነትም ሆነ የታሪክ ክርክር ስላላቸው አይደለም። ሀገሪቱ የቆመችባቸውን ተራዳዎች የመናድና እሴት አልባ የማድረግ ተልዕኮ ስላላቸው እንጂ። ይህ ተልዕኮ ደግሞ በዚህች በብዙ ቅዱሳን ጸሎት በታጠረች ሀገር ላይ ፈጽሞ የሚሳካ አይደለም። የሌለን ነገር የሚፈልግ እያገኝምና።

ይኸ አምድ ስለ ሀገራቸው ኢትዮጵያ ብርቅ እና ድንቅ ሥፍራዎች ያላቸው አውቅና ውሱን ለሆኑና በውጪው ዓለም ተወልደው ወይም አደገው ስለሀገራቸውን ታሪክም ሆነ ተፈጥሯዊ ውበት በቂ ዕውቀት ለሌላቸው እንዲሆን ታስቦ የተዘጋጀ ሲሆን አምዱ ሃገራቸውን መጎብኘት ለሚጓዙ ሁሉ ጥሩ የምርጫ አይታን ያካትታል።

የግእዝ ፊደላት

በሕሊና በለጠ

ፊደል' ማለት 'ጻፈ' ወይም 'ፈጠረ' ማለት ነው። ፊደል የሚለው ቃል ከዚህ የግእዝ ግስ የወጣ ነው። 'ግእዝ' የሚለውን ቃል ደግሞ በዘመናዊ 'ገእዝ' ከሚለውና 'ነፃ አወጣ' ወይም 'ነፃ ወጣ' የሚል ትርጉም ካለው ግስ ጋር ያያይዙታል። የግእዝ ፊደላት የቃላቱ ትርጉም አመጣጥ እንደተገለጸው ቢሆንም 'የግእዝ ፊደላት' የሚለው ቃል ግን ለመረዳት በራሱ ግልጽ ነው። የግእዝ ፊደላት በዓለም ላይ ጥንታዊ ከሆኑት ፊደላት ውስጥ የሚመደብ ነው። እንደውም የሃይማኖት አባቶች የመጀመሪያው የዓለምን ቋንቋ ግእዝ አድርገው የመጀመሪያውም ፊደል የግእዝ ፊደል እንደሆነ ይገልጻሉ።

ይህንንም ሲያረጋግጡ ጥንታዊው (የመጀመሪያው) መጽሐፍ ከክርስቶስ ልደት 4000 ዓመት በፊት የተጻፈው መጽሐፈ ሄኖክ መሆኑን ገልጸው፤ ይህ የአዳም ሰባተኛ ትውልድ የሆነው ሄኖክ ደግሞ ኢትዮጵያዊ መሆኑን ያስረዳሉ። በ1948 ዓ.ም በሙት ባሕር አካባቢ በኩምራን ደሴት የተገኙት የጽሑፍ ጥቅሎች (Qumran Scrolls or Dead Sea Scrolls) እስኪገኙ ድረስ መጽሐፈ ሄኖክ በጥንታዊነት የሚገኘው በግሪክና በግእዝ ቋንቋ ነበር። በዚህም የተነሳ ግሪካውያን የእነርሱ ትክክለኛውና የመጀመሪያው እንደሆነ ይከራከሩ ነበር።

ሆኖም ከኩምራን ጥቅሎች አንዱ የዚህ መጽሐፍ የዕብራይስጡ ኮፒ በመሆኑና ይህ መጽሐፍ ከግሪኩ ይልቅ ለግእዙ የቀረበ በመሆኑ የግእዙ ጥንታዊ ለመሆኑ ምስክር ሆነ። የኩምራን ጥቅሎች ጥናቶች እንደሚጠቁሙት የተቀበሩት ፈረሳውያን፣ ሰዱቃውያን፣ ሳዱቃውያን፣ ዚሉታውያንና ሌሎችም የአይሁድ ክፍሎች ከሚኖሩበት ርቀው በቦታው ይኖሩ በነበሩት ኤሌያውያን ነው።

ጥባስ በ70 ዓ.ም ኢየሩሳሌምን ሲያጠፋ ወደ ኤሌያውያንም ሊያጠቃቸው ሄዶ ነበርና መምጣቱን የሰሙትና በትግርምት የሚኖሩት ኤሌያውያን መጽሐፎቻቸውን በማሰር አያደረጉ ቀበሯቸው። በ1948 የተገኙትም እነዚሁ ናቸው። ይህም ቢሆን ግን በተናጠል የግእዝ ፊደልን ጥንታዊነት ሳይሆን በጥቅሉ የሴማውያን ቋንቋዎች ፊደላትን ጥንታዊነት ነው የሚያሳየው። (ሴማውያን ቋንቋዎች ከሚባሉት አረቢክ፣ አካድ፣ ከነዕናይት፣ ዕብራይስጥ፣ ፍንቄ ሲሆኑ ከግእዝ ጋር የኢትዮጵያ ሴማውያን ቋንቋዎች የሚባሉት ደግሞ ሳባ፣ ግእዝ፣ ትግረ፣ ትግርኛ፣ አማርኛ፣ ጉራጊኛ፣ አርጎብኛ...ወዘተ ናቸው።)

ሌላኛው ጥቆማ ደግሞ የሴማውያን ፊደላት አንድ ወቅት ላይ ተመሳሳይ እንደነበሩና በየፊደላቱ በተደረጉ ለውጦች እየተለዩ የእንደመጡ ያስረዳል።

የዚህ ጽሑፍ ትኩረት የግእዝ ፊደላት ላይ በመሆኑ የአይታችንን አቅጣጫ ወደዚህ ሀገራዊ ሀብት እንመልሰው። የግእዝ ፊደላት የጽሑፍ አገልግሎት ላይ የዋሉት በዚህ ጊዜ ነው ለማለት ቢከብድም ጥንታዊ ጽሑፎችን በመመርመር ከብዙ ዘመናት በፊት እንደሆነ ግን መገመት አይከብድም። ለዚህ ደግሞ ለቋንቋው ክብር ሰጥተው (ምናልባትም ለግል ጥቅማቸው ብለው) በሀገራችን ሳይጀመር የBA እና የMA ደረጃ አቋቁመው የሚያስተምሩት የውጪ ዜጎች በተለይም ጀርመናውያን ምስክር ናቸው።

አሁን የምንጠቀምባቸው የግእዝ ፊደላት በአብዛኛው ቅርፃቸውን ያገኙት ከ335-350 ዓ.ም ድረስ ባለው ጊዜ ነው። የግእዝ ፊደላት በቁጥር 26 ናቸው።

እነዚህም፡-

ሀ	ረ	ነ	ዐ	መ	ጥ*
ለ	ሰ	ነ	ዘ	ጰ*	
ሐ	ቀ	አ	የ	ጸ	
መ	በ	ከ	ደ	ፀ	
ሠ	ተ	ወ	ገ	ፈ	

*ጰ እና ጥ ድምጻቸው ከግሪክ ፊደላት እንደተወሰደ ይታመናል።

ከነዚህ ሌላ የምናውቃቸው ፊደላት የግእዝ ፊደላት አይደሉም። አንዳንድ ምሁራን ሰባቱን ማለትም 'ሸ'፣ 'ቸ'፣ 'ኘ'፣ 'ዝ'፣ 'ጀ'፣ 'ጨ'፣ 'እና 'ኸ' ን የአማርኛ ፊደላት፤ 'ሷ'፣ 'ሟ'፣ 'ሷ'፣ 'ሯ'።...የመሳሰሉትን ደግሞ ዲቃላ ፊደላት ሲሉ ሌሎች ደግሞ ሁሉም ዲቃላ ፊደላት ናቸው ይላሉ።

የላይኞቹ የ 'አማርኛ ፊደላት' ብለው የጠሩበት ምክንያት በአማርኛ ቋንቋ ውስጥ በጊዜ ሂደት የተፈጠሩ ድምጾችን ለመወከል የተፈጠሩ በመሆናቸው ነው። የዲቃላ (የተደቀሉ) ፊደላትን አመጣጥ እንደሚከተለው እንመልከት።

ሷ፣ ሟ...እነዚህ ፊደላትን ለማሳጠር የተፈጠሩ ናቸው።

ለምሳሌ፡- 'ላሟ' ለማለት 'ላምዋ' ብሎ ሦስት ፊደላትን ከመጠቀም 'ላሟ' በማለት ለማሳጠር ነው።

የሰባቱ ፊደላት አማጣጥ ግን ከዚህ ይለያል። ድምጻቸውንም ቅርፃቸውንም ከግእዝ ቢወስዱም አጠቃቀማቸው ይለያያል።

ሽ ድምጹን ከ 'ሠ' ቅርፁን ከ 'ሰ'

ቸ	>>	ከ 'ከ'	>>	ከ 'ተ'
ኘ	>>	ከ 'ነ'	>>	ከ 'ነ'
ዝ	>>	ከ 'ዘ'	>>	ከ 'ዘ'
ጀ	>>	ከ 'ገ'	>>	ከ 'ደ'
ጨ	>>	ከ 'ቀ'	>>	ከ 'ጠ'
ኸ	>>	ከ 'ሀ'	>>	ከ 'ከ'

(ከነዚህ ውጭም ከ'አ' ድምጽና ቅርጽ የተፈጠረ 'ኧ' የሚባለውን ፊደል ከነዚህ ጋር ይቆጥሩታል)

እነዚህ ፊደላት ድምጻቸው በግእዝ ውስጥ የለም። በአማርኛው ውስጥ ግን አለ። አሁንም በምሳሌ ስናይ 'ነገሠ' ብለን 'ንጉሥ' ፣ 'ንግሥ' ፣ 'ነጋሽ' አንላለን። 'ነጋሽ' የሚለውን ቃል በግእዝ 'ነጋሢ' ይለዋል። አማርኛው አዲስ ድምጽ 'ሸ' ን ስለፈጠረ ፊደሉን ተጠቀመው። ሆኖም አንዳንድ ምሁራን በጥንታዊው ግእዝ 'ሠ' የሚለው ፊደል 'ሸ' የሚል ድምጽንም ጭምር ይወክል እንደነበር ይገልጻሉ።

የሌሎችም አመጣጥ ተመሳሳይ ይዘት ቢኖረውም 'ኸ' እና 'ኧ' ግን ካለምክንያት የተፈጠሩ እንደሆኑ በዘመቻ ይጠቁማሉ። ምክንያቱም 'ኸ' አራሱ ድምጹ የ'ሀ' ነውና። (የ'ሀ' ትክክለኛ ድምጽ አሁን 'ኸ'ን የምንጠራበት ነው። ነገር ግን በተለምዶና በጊዜ ሂደት 'ሀ'ን 'ሃ' ብለን አንጠራለን። 'ለ'ን 'ላ' ብለን እንጂ ራብዑን በመውሰድ 'ላ' ብለን አንጠራውም። ሌሎችም ተናባቢ (consonant) ፊደላትን ግእዛቸውን በራብዕ አንጠራውም። ነገር ግን 'ሀ' ን እና 'አ' ን ድምጻቸውን ከ 'ሃ' እና 'አ' ጋር (ከራብዓቸው ጋር) አንድ በማድረጋችን 'ኸ' እና 'ኧ' የተባሉ ፊደላትን መፍጠር አስፈለገ።

ቀዳማይና ደሐራይ የግእዝ ፊደላት

ቀዳማይ የግእዝ ፊደላት የሚባሉት 26ቱ የመጀመሪያ የግእዝ ፊደላት ሲሆኑ ጸሐፊው የግእዝ ፊደላት የሚባሉት ደግሞ በቀዳማይ የግእዝ ፊደላት ላይ የ 'ሀ' እና የ 'ዐ' ምልክትን በመጨመር የተፈጠሩት ከካዕብ እስከ ሳብዕ ያሉት ፊደላት ናቸው። ይህንን ለመረዳት የሚከተለውን ሠንጠረዥ እንመልከት።

ቀዳማይ ግእዝ	ደሐራይ ግእዝ
ሀ	ሀ ሀ ሂ ሃ ሄ ህ ሆ
ለ	ለ ሉ ሊ ላ ሌ ል ሎ
ሐ	ሐ ሑ ሒ ሓ ሔ ሕ ሐ
መ	መ ሙ ሚ ማ ሜ ም ሞ
ሠ	ሠ ሡ ሢ ሣ ሤ ሥ ሦ
ረ	ረ ሩ ሪ ራ ሬ ር ሮ
.	.
ፒ	ፒ ፑ ፒ ፓ ፔ ፕ ፖ

ደሐራይ የግእዝ ፊደላት በቀዳማይ የግእዝ ፊደላት ላይ የተጨመሩት አባ ፍሬምናጦስ (Fremetus) ወይም አባ ሰላማ ከሳቱ ብርሃን በተባሉ ከሲሪያ (ግሪክ) በመጡ አባት ነው።

እኚህ አባት ሜራፒየስ (Merapius) በተባለ ግሪካዊ ፈላስፋ እየተመሩ ኤይ.ሲ.የስ (aedisius) ከተባለ ወንድማቸው ጋር በልጅነታቸው በነጉሥ አልአሜዳ ቀዳማዊ (የኢዛናና ሳይዛና ወይም የአብርሃ እና አፅብሃ አባት) ዘመን ወደ ኢትዮጵያ የመጡ ናቸው።

ሜራፒየስ እነ ፍሬምናጦስን ሊወስድ ያሰበው በቀይ ባሕር በኩል ወደ ሕንድ ነበር። መንገድ ስተው በኢትዮጵያ ግዛት ሲገኙ ከሮማውያን ጋር ጥሩ ግንኙነት ያልነበራቸው የአልአሜዳ ጦረኞች ጠላት የመጣ መስፈቻው ጥቃት ከፍተው ሜራፒየስን ገድለው ሁሉንም ልጆች ወደ ንጉሡ ወሠዱ። ንጉሡም የግሪክ ቋንቋ ተናጋሪ የሆኑትን እነዚህን ልጆች ተንከባክቦ ከራሱ ልጆች አዛናና ሳይዛና ጋር በጊዜው ወደ ነበረው ታላቅ የብሉይ ኪዳን ት/ቤት ወደ 'ቤተ ቀጢን' አስገብቷቸው ለ7 ዓመታት እንበረም በተባለው መምህር ሥር ተምረው ግእዝን በሚገባ አወቁ።

ከዚህም በኋላ አባ ፍሬምናጦስ ቋንቋውን ይበልጥ ለማሳደግ በፊደላቱ ላይ 'ሀ' እና የ 'ዐ' ምልክቶችን በመጨመር ደሐራይ ግእዝን አስተዋወቁ። ይህንንም ሊቃውንት ከ335-350 በሚገባ አጥንተው ከ350 በኋላ በይፋ ጥቅም ላይ ዋለ። እዚህ ላይ ምናልባት ከዛ በፊት የነበሩት መጻሕፍት እንዴት ተጻፉ? የሚል ጥያቄ ሊነሳ ይችላል። በጊዜው የፊደላቱ ቅርጽ እንጂ ድምጻቸው ነበር። ሁሉም የነበሩት ድምጾች ግን በጽሑፍ የሚወክሉት በቀዳማይ ግእዝ ነበር። ለምሳሌ 'ሀ' የሚወክለው ድምጽ ከግእዝ - ሳብዕ ያሉትን ነው።

ይህም ማለት 'ሀ' 'ሁ' 'ሂ' 'ሃ' 'ሄ' 'ህ' 'ሆ' ለማለት በጽሑፍ የሚወክሉት በ 'ሀ' ነው ማለት ነው። ስለዚህ እንደንባቡ ሂደት (contextually) ድምጾች ይለያሉ እንጂ ቅርጹ አንድ ነው።

ከዚህ የተለየ አመለካከት ያላቸው ምሁራን ደግሞ ለሰባቱም ድምጽ (ከግእዝ - ሳብዕ ላሉት) የተለዩ አናባቢዎች ነበሩ ይላሉ። እነዚህም የሚከተሉት ናቸው።

አ፣ ሀ ራብዕና ሳድስ ድምጽን ለመግለፅ (ራብዕና ሳድስ ለማድረግ)

ምሳሌ:- በ + አ (በአ) = ባ፣ ብ

በ + ሀ (በሀ) = ባ፣ ብ

ወ ካዕብንና ሳብዕ ድምጽን ለመግለጽ (ካዕብና ሳብዕ ለማድረግ)

ምሳሌ:- በ + ወ (በወ) = ቡ፣ ቦ

- የ ሐምስንና ሣልስን ለመግለፅ (ሐምስና ሣልስ ለማድረግ)

ምሳሌ:- በ + የ (በየ) = ቤ ፣ ቢ

አሁን በአናባቢነት 'አ' የሚሠጠውን አገልግሎት ይሠጡ ነበር ማለት ነው።

ሞክሼ ፊደላት

ሞክሼ ፊደላት ሀ፣ ሐ፣ ኀ፣ ሠ፣ ሰ፣ አ፣ ዐ እና ጸ፣ ፀ ናቸው። የእነዚህን ፊደላት ጥቅም ብዙዎቹ አይረዱም። ልዩነትም ያላቸው እንደሆኑ ይዘነጋሉ። በአማርኛው ላይ ብዙዎቹ ልዩነቱን ቢያጠፋትም በግእዙ ግን አሁንም ልዩነት አላቸው። በጥንታዊ አጠቃቀማቸው በድምጽም ጭምር ልዩነት አላቸው። 'ሀ' ላልቶ የሚነበብ፣ 'ሐ' ጠብቆ የሚነበብ፣ 'ኀ' በጉርሮ የሚነበብ፣ 'ሠ' የ 'ኸ'ን በመሰለ ድምጽ የሚነበብ፣ 'ሰ' በጥርስ የሚነበብ፣ 'አ' ላልቶ የሚነበብ፣ 'ዐ' ጠብቆ ፣ 'ፀ' የ'ጠ'ን በመሰለ ድምጽ የሚነበብ (ምሳሌ:- ፀሐይ- ጠሐይ፣ ፀበል - ጠበል)፣ 'ጸ' አሁን እንደሚነበብው የሚነበብ ሆነው በተለየ ድምጻቸው ይታወቁ ነበር። ሞክሼ ፊደላትን በዘፈቀደ መጠቀም የትርጉም ስህተት ሊያመጣ ይችላል። ያስነቅፋልም። ይህንንም በመንቀፍ ሊቀ ኪዳን ወልድ ክፍሌ 'መዝገበ-ፊደል' በተባለ መጽሐፋቸው የሚከተለውን ገጥመዋል።

“እንዳገኙ መጣፍ በድፍረት በመላ የቋንቋ ደረመን የመጽሐፍ ቤስ ገላ ንባብ የሚያሳክክ ምሥጢር የሚቆምጥ መልክዕ ትርጓሜ የሚለዋውጥ”

የሞክሼ ፊደላትን የትርጉም ለውጥ በሚከተሉት ቃላት ይበልጥ መረዳት ይቻላል።

ድህነት- ማጣት፣ መቸገር

ድኅነት- መዳን፣ መፈወስ

ንስሐ- መፀፀት፣ ማዘን

ንስኃ- ክርፋት፣ ግማት

ሐበ - ኮሶ

ኅበ - ወደ

ቅንአት - ክፋት (ቅናት)

ቅንሳት - ቅንነት፣ መልካምነት

ሰአለ - አሳለ፣ አሁ አሁ አለ

ሰዐለ - ሰዕል ሳለ፣ ለመነ

ገዐዘ - ገዙ አደረገ፣ አጓጓዘ

ገአዘ - ነፃ ሆነ (ግእዝ ከዚህ ነው የወጣው)

የግእዝ ፊደላት በአጠቃቀም ላይ ጥንቃቄን የሚሹ የሀገር ሀብት ናቸው። ምንም እንኳን በአሁኑ ወቅት የሚደረግላቸው ትኩረት ቢቀንስም ማንኛውም ኢትዮጵያዊ እንደ አክሱምና ላሊባላ ሊንከባከባቸው የሚገባ ታላላቅ ሀብቶች ናቸው። በዚህ ጽሑፍ የተሳሰሉት ከፊል ባህሪያቸው ነው። መጻሕፍትና የቋንቋው ሊቃውንት ደግሞ በስፋትና በምልዕት ይዳስስታልና መረዳት ተገቢ ነው።

የአውደ ቅድስት

በዚህ አምድ ፪ሺሕ፮ ዓመት ምህረት ስነጥናት ይህ የመጀመሪያችን ነው። ሰላምታዬን ላስቀድም።

በቅርብ የምከራከረውና በለዛው የማደንቀው ወዳጄ በሴትና በወንድ ጉዳይ በማህበረሰብ ድርሻቸው ብዙ መግት እንገጥማለን። ባለፈው ሰዓት መጀመሪያ የተፈጠረው እኩ ወንድ ነው ይለኛል - በመመካት አየነት። ርግጥ ነው የመጀመሪያ ፍጥረት ወንድ ነው። ነገር ግን ሁሉም የመጀመሪያ ስራ ንድፍ ስለሆነ የተሟላ አይሆንም። ሁለተኛው ግን ሁሉም ድንቅ ይሆናል ብዬ ቀለድኩበት። ሴት ከወንድ ትበልጣለች ወይም ወንዱ አያልኩ ለመናገር አስቤ አልተነሳሁም። አንድ ጸሀፊ እንዳለው አንዱ ከማርስ ሌላው ከቬኑስ ቢባልም ሁለቱ ሥራዎች በተፈጥሮ ልዩ ልዩ ቢሰኙም ማህበራዊው ኑሮውና ዘመን ያፈራረቀው ወንዳዊው ስርዓት ሴትን አሳንሶ የማየት ዝንባሌን አስርጾ አስካሁን ይከተለናል።

በዚህም የተነሳ ዛሬ ድረስ እንኳን ያሉትን መረጃዎች ብፍጤን ተመሳሳይ እውቀትንና የትምህርት ደረጃ በሚጠይቅባቸው ቦታዎች ወንዶች ቀዳሚነት አግኝተው ብዙውን ለነርሱ ተስጥቶ መገኘቱን ያሳያል። ‘ሴት አትችልም’ በሚል ልማዳዊ የተሳሰተ አመለካከት ወደሁዋላ እንድትቀር የተደረገበትን አንጠቅሳለን። ዛሬ ዲያስጾራ ሆነን እንጂ የሀገራችንንና ያለፍንበትን ብናስታውስ በቤተሰብ ውስጥ ወንዱን ለትምህርት ተልኮ ሴት ልጅ ‘ቤት ትርዳ’ ተብላ የትምህርት ደጃፍ እንዳታይ የተደረገበትን እናስታውስ ዘንድ አጠይቃለሁ።

ያንን በዕድልም በአጋጣሚም ለማለፍ የቻልነውና ዛሬ ተምሯል ከሚባለው ጋር የተቀላቀልን ሴትን አሳንሶ የሚመለከተው አስተሳሰብ ካልጠፋበት አጋጣሚም እንወድቃለን። እንደውም ሴትን ‘ከቀሚሷ ውጪ ለማየት የማይችለውን ስንመለከትና ሲያጋጥመን ልባችን ያዝናል። የወንዳዊው የቆየ ስርዓትና አመለካከት ጭነትን ዛሬም ማራገፍ ያለመቻሉ ችግር ገዝፎ የሚታየንም ብዙ ነን። ተፈጥሯዊው ልዩነት ሳይሆን ሴትን ‘አትችልም’ የሚለውና ከሴትነቷ ውጪ ለማየት ያለመቻል አዚም በዚህ በእኛም ማህበረሰብ ዛሬም የሚስተዋል ነው።

ያልተዘመረለት ነፍስ

ባለፈው ሰዓት ከአንድ መድረክ ተጋብገፎ የሰማሁትን ላካፍላችሁ። “ሴቶች ነጻ ያልወጡበት ማህበረሰብ ራሱም ነጻ ያልሆነ ነው” በሚል የሚኮረከር አገላለጥ በመናገር የተነሱትና ልምዳቸውን ያካፈሉት አንዷ ተናጋሪ የሳውዲት አረቢ ማናል አል ሸሪፍ ነበሩ። ወ/ሮዋ ሴት መኪና መንዳት የማይፈቀድበትን የሳውዲት አረብን ሰንሰለት በጥሰው ፋና ወገ የሆኑ ሴት ናቸው። ቀላል አልነበረም ውሳኔያቸው። ወህኒ ወርደዋል። ተሰድበዋል። ተወግዘዋል። አክራሪዎቹ ምራቃቸውን ጢቅ አድርገውባቸዋል። እንገታቸው ይቀላ የሚሉም ደፋሮች አደባባይ ወጥተዋል።

የመጨረሻ መጨረሻ ግን ሰንሰለቱን በጥሰው ለሳውዲት አረብ ሴቶች ፋና ወገ ሆነው መኪና ለማሸከርከር የሚያስችል ፈቃድ እንዲወጣ - ስርዓቱም እንዲቀበል ሆነ። ቁም ነገሩ መኪና ማሸከርከር መፈቀዱ አይደለም። ሴትን እንደሚናገር እቃ ከሚገምተው - እንደቴሌቪዥን ኑ ከሚመለከተው መዳፍ ፊልቆቹ ነጻነትን የመውሰድ ነው። ለነገሩም ‘መኪና የምትነዳ ሴት - ሴትኛ አዳሪ ናት’ እየተባለ በሀገሪቱ ጋዜጦች ሳይቀር ሲጻፍ እንደነበረ ይገልጣሉ ወ/ሮዋ። ወንድ ሲነዳው ወንድ አዳሪ ግን አልተባለም። ሴትን ከማህበራዊው ተሳትፎዋ ለማውጣት ያለውን ግርግር ይህ አስረጃ ይሆነኛል ብዬ ነው ያነሳሁት።

ማናል አር ሸሪፍ የገጠማቸው ብዙዎቻችን በየአለቱ የሚያጋጥመን እንደዚህ በት የምንመለከተውም ይሆናል። አረፍሽ ተቀመጪ - የሰጡሽን ተቀብለሽ የተባልሽውን ተሸክመሽ ኑሪ የሚል ነበር። ያሰሩበትን ሰንሰለት ሊፈቱ የመጡትን የሚቃወሙ ታሳቢዎች አይነትም ነበር። ከዚያ ሁሉ ውጣ ውረድ በሁዋላ ነው - ወህኒ መውረዱም ቢመጣ - መገፋቱም ቢበዛ ከቶ አልበገረም ያሉት። ደግሞም በየትም ስርዓት ውስጥ ሴቶች ያልተሳተፉበት አንቅስቃሴም የትም ሲደርስ አልታየም።

ሮዋ ፓርክ እዚህ ሀገር የሰሩትንም ማንሳት ይቻላል። ምን ይባል ምን ስትሄድ ከሁሉ ሁዋላ በተቀር ከፊት ባሏን እንዳትቀድም የተከለከለች ሴት - የትምህርት ደጃፍ እንዳታይ የተባለች ሴት ያለችበት ማህበረሰብ የትም የማይደርስ ነው። ቁም ነገሩ ይህ ነው። ሴቶች እኩል ያልሆኑበት እንደሰው የማይደል ማህበረሰብ ራሱም ለእኩልነት የበቃ አይደለም። ደግሞም የየቱም ማህበረሰብ ምስራውና የትውልድ ቀራጸዋ ሴት ናት። እስከነአባባሉ ‘ወንድን ሲያስተምሩ አንድ ሰው እንዳስተማሩ ቢቆጠር ሴትን ማስተማር ግን ትውልድን እንደማስተማር ይቆጠራል’ ይባላል።

ሴት እናት ሆና ትውልድን የምትቀርጽ ናት። የነገው ተስፋና ትውልድም በእጇ ውስጥ ነው የሚያልፈው። ከቶም እማዚአብሄር ሁሉም ቦታ መሆን ቢሰለቸው እናትን ምትክ አድርጎ ሰጠ ይባላል በምሳሌ። ሴት ናት ችግሯን ውጣ ትውልድን የምትታካ። የአኛን ሀገር ምስሶ የሆኑትን ሴቶቻችንን እናስባቸው። ርቸት ያልተኮሰላቸው - ጥሩምባ ያልተጎፋላቸው እንገታቸውን አቀርቅረው ማህበረሰብ የገነቡና የጠበቁ ኢትዮጵያዊ ሴቶች። እናቶቻችን ሴት አያረቶቻችንን እናስባቸው። በመንደራችን ቤተሰቡን አስተባብረው የቀኑና የለሊቱ ሰአት ሳይበቃቸው ለፍተው - ሰላምና ፍቅር እንዲሰፍን አምላካቸውን ተማጽነው ተቻችሎ መኖርን - ያለውን ተቃምሶ ቀንን መግፋትን ያውቁበት የኢትዮጵያ ሴቶች ናቸው። ለማየን የተሸከሙት ሴቶች ናቸው እንደሚባለው ያለ ነው።

እውነት ነው - እነዚህ ትውልድን ለመቅረጽ - ጸጋ ልብሱን ለማልበስ የሚችሉት ሴቶችን የሚገባቸውን ቦታ መስጠት ይገባል። አስቲ ዙሪያምን ይመለከቱ አህትም እናትም ሚስትም ጓደኛም ከውጪ ከሚታየው ውበትዋና ልቦሷ በላይ የሚታየውን ጥንካሬዋን - የስራ ባህሏን - ጽናቷን - ችሎታዋን ለማድነቅ ይችላሉ እንደሆነ ራሱምን ይጠይቁ። መልካም ምላሽ ለማግኘት የትምክህቱ ሳጥንን ሰብሮ መውጣት ይጠይቃል። የአውደ ቅድስት ቅኝቴን በዚሁ ላብቃ።

ሰላም ሁኑ።

ቅድስት ተስፋዬ
kidistnet@gmail.com

ሐበሻ በሰይጉ ገዳ

እንዴት ስነስታቸውሳ - መቼም የሰው ሀገር ሁሉ ነገር ቀላል አይደለምና... ይኼውላችሁ በቆጡ በባጡ ስባዝንላችሁ ከረምኳ - 'ኧረ ወዲያ ተውኝ አንዴ ስራውን - አንዴ ኑሮውን ማለት እንዴት አሰልፎ ነውላለሁ፡፡ ሀበሻ እንደው ሃያ አራት ሰዓት መስራት እንጂ መዝናናት አይሆንለትም አይደል? ታዲያ! ሁሉ ነገር ፋቲን /routine/ ቢሆንበኝ አይደል መማረሬ - አውነቱን እኮ ነው፡፡ ደግሞ ገና ከጅምሩ የምን እንግሊዝኛ ነው እንዳትሉኝ፡፡ ምነው - ቋንቋው በስፋት ከሚነገርበት ሳሎን ቤትም አይደል ያለሁት? ታዲያ! ከዚያው እንጂ፡፡ እናም እኔ እንደ ሃበሻነቴ እንደምንም ጠጋግኜ ጣል የማደርጋትን እናንተ በትእዛዝት እንድታነቡልኝም አይደል መጠየቁ? 'እንጀራ ዘጠና በመቶ ወኔ ነው' ያለው ማን ነበር? እንጂ ፈልጋችሁ ድረሱበት፡፡

እናላችሁ ኑሮን ለማሸነፍ መሯሯጥ ሆኗል የኔ አጣ ፈንታ፡፡ ስለኑሮ ሳወቃችሁ ምን ትዝ አለኝ መሰላችሁ? ይህኑው ትንሹም ትልቁም የሚባዝንበት ትዳር ነዋ፡፡ አረ ቆይ ግን እዚህ ጋር የዚህ ሀገር ሴቶችን ታዘባችሁልኛል? መቼም ትዳር የሚባለው ነገር ባይታሰብም ገና እኮ ጥርሷን እንኳ በትክክል ነቅላ ሳትጨርስ ነው ሁለት - ሶስቱን እንጠባጥባ ጨርሳ ለሌላ ዘመቻ የምትዘጋጀው፡፡ አንዴ ምነው ታዲያ ሀገራችን ያለ እድሜ ጋብቻ ምናምን እያሉ ወከባ መፍጠር ምንድነው? ማንንስ ለማዘናጋት ነው? ነቅተናል በሏቸው ባካችሁ፡፡

የትዳር ነገር ሲነሳ ሁሉ እንደየአመለካከቱ በያሌ ይስጥበት እንጂ ለትዳር ስምረት ዋና ናቸው ከሚባሉት መካከል ፍቅር እና የሁለትዮሽ መፈላለግ ተጠቃሽ መሆናቸው አመኝ ነው፡፡ በዚህ ዙሪያ በስደቱ ዓለም ያለው ትርጉም ትንሽ ለየት ያለበት ሁኔታ ይስተዋላል፡፡ ለዚህም ደግሞ 'ለወረቀት' ተብሎ ከሚፈፀመው ጊዜያዊ ኮንትራት ባሻገር በፍቅር ትዳር መስርቶ ጊዜያዊና ረብ የለሽ በሆነ ምክንያት ክብሩን ትዳር በቅፅበት አፈር ማስጋጥ ዋቢ ከሚባሉት ናቸው፡፡

በትዳር ውስጥ አንዱ - አንዱን የሄደ አልሄደ ሲጋት፣ የአብሰል አላብሰልም ንትርክ፣ የመብቱ ይጠበቅ - አላውቅም - ከክርክ፣ የመካሪ ስፍር ቁጥር ማጣትም የቸግሩን ዙር የሚያከሩ ማጠናከሪያ ነጥቦች ይሆኑናል፡፡

- ይህ ዓምድ በውጪው አለም የሚገኙ ማናቸውንም ሐበሻ ነክ እንቅስቃሴዎች ይዳስሳል፡፡ እያዋዛ ቁምነገርም ያስጨብጣል፡፡

ትዳር ወይስ አዳር

አምሳል ተስፋዬ

በነዚህ መልስ የለሽ ጥያቄዎች ሳቢያ የስደት አለመ ትዳር በስንት 'ወጊኝ' ነው አሉ የሚቆመው!!! ታዲያ ይሄ ትዳር ነው አዳር እያስብልም ትላላችሁ? እኔ የምለው ግን... ለምን እንዲህ ሊሆን ይችላል ብላችሁ እንደኔ አልጠየቃችሁም? በርግጥ ምላሽ ሰጪ ሲያገኙም አይደል? ሰጪ ለራሱ የ'በል' ጉዳይ ናላውን አዘርት የትዳርን ጉዳይ በ 'Luxury Need' ውስጥ ሳያካትተው የቀረ አይመስለኝም፡፡ እድል ቀንቶም መልስ ሰጪ ቢያገኙ እንኳን ወንዱ "ባዚህ ሴቷ የሰልጣኔ ቡዳ በልቷት ጥያቄዋን ማኔጅ ማድረግ አቃተኝ" ቢላችሁ ሴቷ ደግሞ "በስንት ኪሎ ሜትር ርቆት የመጣውን የሀገር ቤት ወግ ካልተጠበቀ ሞቼ ልገኝ እያለኝ ነው" ከሚለው ብዙም ፈቅ የሚል አይሆንም! ኧረ ቆይ ይህ ነጥብ ችግር እንዲሆን ያደረገው ምንድን ነው ብለን እናንሳግ... ይሄን ችግር 'ችግር' ያደረገው የመነሻና መዳረሻችን መለያየትም አይደል? አውነት ነው - ከመነሻችን ወንዱ ውሃ የጠጣበትን ጣሳ ካላደናቀፈው የማያሳብት፣ የሚበላው የሚለብሰው አምሮ ቀርቦለት የሚሰቱ 'የመጀመሪያ ልጅ' ሆኖ መኖርን የለመደበት፣ በተቃራኒው ሴቷ ደግሞ ዳዳ ነክ ጉዳዮችን በዋና አዘጋጃኝነት ትመራ ዘንድ የተበየበትን ሁኔታ ከስደቱ ዓለም የኑሮ ጫና እና 'የሴት መብት' ተብሎ ጣራ ደርሶ ከሚወራበት መዳረሻችን ጋር አለመጣጣሙም አይደል? እርግጥ ነው፡፡

ግድ የላችሁም ወዳጆቼ ይሄ ልዩነት በመተሳሰብና መተዛዘን ካልሆነ በቀር ከችግሩ ቀድሞ ትዳሩ መፈታቱ አይቀርምና ይታሰብበት ባይ ነኝ፡፡ ታዲያ አንተም የጠጣህበትን ጣሳ ማንሳት ልመድ - አንቺም የት የለመድሺውን መብት ነው? ብዬ ላሳቅቃችሁ ፈልጌ አይደለም፡፡

ስለ መብት ሳነሳ ይህ 'የሴቶች መብት' የሚባለው ነገር አያስከተለ ያለው የባህል ግጭት የተጋቢዎች ራስ ምታት መሆኑንስ ልብ ብላችሁልኝ ይሆን? እዚህ ጋር ለምን የሴቶች መብት ተጠበቀ አያልኩ እንዳልሆነ ሴቶችዬ ልብ በሉልኝማ፡፡

አዎ ለምን ተጠበቀ አይደለም የኔ ሀሳብ መዳረሻ፡፡ ግን በመብት አላጣባብ ትግበራ ምክንያት የሚመጡ አለመግባባቶች መብዛት ላይ ነው ትኩረቴ፡፡ የሴቷ መብት ከማስፈራሪያነትና ከትምክህተኝነት በፀዳ መንፈስ ከባህላችን ጋር ታርቆ ይተግበር ባይ ነኝ፡፡

አንዴ እኮ ነች- በፍቅር ተጎዳኝታ ፈቅዳ ካገባችው ባሏ ጋር ትጣላና ይለያያሉ፡፡ ይሄኔ ከአብራካቸው የተገኘው ልጃቸው የት ይሁን የሚለው አጥብቂኝ ውስጥ ይገባል፡፡ ልጅት ሆኖ ባል ሳይደርስባቸው ልጁን የአሷ ብቻ የምታደርግበትን መላ ስትፈልግ ሕጉ የማያነቃነቅ ይሆንባታል፡፡ ይሄኔ ነው እንግዲህ ችግሩ የመጣው - እናም ሕግ ጋር ሳትደርስ ልጅን ብሎ እንዳይመጣ ባልን ታስጠነቅቃለች አሉ - ምን ብላ አላችሁኝ? አዎ... ባል ልጁን ብሎ ከመጣ የሆነ ሰበብ ፈልጋ ፖሊስ እንደምትጠራበት ታሳውቀዋለች - መብቷን በመጠቀም ማለት ነው፤ ቂ...ቂ...ቂ...፡፡ ባልም ጉዳዩ መረር ማለቱ ቢያሳስበው ጠበቃ ፈልጎ ያነጋግራል አሉ፡፡ ጠበቃ ሆኖም ሚስቱን በፀባይ ቢይዝ ይበልጥ መፍትሄ እንደሚሆን ነግሮት ይሔው ባል ልጁን ማየት ተከልክሎ አስካሁን አለ አላቸኝለሁ፡፡ እዚህ ጋር የመብት አጓጉል ትግበራ በተለይ በትዳር ላይ ሌሎችም ችግሮች እያስከተለ መሆኑን ልብ ይሏል፡፡ እናም የትዳር ሚና 'እንጀራ የለም እንጂ ቲማቲም ቢኖር ኖሮ ከትፈን እንበላ ነበር' እንዳለው ወዳጄ እንዳይሆን ጠንቀቅ ማለቱ ሳይሻል አይቀርም ባይ ነኝ፡፡

በስደቱ ዓለም ስላለው የተቃራኒ ያታ መፈላለግ ደግሞ አስኪ እንቦትልክ፡፡ እኔማ ዋናዬን ይገፍ መምጣቱ በጀኝ እንጂ እንደ ማእድን ቆፋሪ ተጣማጆን ሳፈላልግ ትርፌን ጥዬ ኪሳራ ላይ ወድቄ ነበር እኮ - የምሬን ነው፡፡ እንዴ... እዚህ ያሉ ሴቶችም ሆኑ ወንዶች ከጎናቸው ያለውን ሴጣ ለቁምነገር አይፈልጉትም! - ታዲያ አቻችሁን ከዚህ ተንጎዳጉዳችሁ ያገኛችሁትን እንደማያካትት ልብ በሉልኝ! እዚህ ጋር ግን በተለይ ወንዶቹ ሴቶቹ እንደተቀየሩችሁ ሳልነግራችሁ አላልፍም፡፡ ለምን ብትሉኝ ትዳር ፍለጋ ሀገር ቤት ድረስ መመላለሳችሁን አይተው ነዋ! ታዲያስ... ሴቶቹ እኮ አውነት አላቸው! አረ ቆይ ግን ሀገር ቤት ሚስት 'buy one get two free' ናት ያላችሁ አለ እንዴ እንዲህ አግር ማብዛታችሁ? አረ ደግሞ አይደል! እዚህ መቻቻሉ ነው የሚበጃችሁ፡፡

በእርግጥ ግን ወንድምዬ - ከሀገር ቤት ያመጣሃት ሚስት አንተን እንደ ሺዛ ከመጠቀም ባለፈ ዘላቂ ሚስት ለመሆኗ ምን ማስተማመኛ ይዘሃል? ይህን መልስ አልባ ጥያቄ አንስቼ ላጨናንቅህ ፈልጌ አይደለም ታዲያ - እንደው ነገሩን ማንሳቱ እንጂ። ይህን ሃሳብ በማንሳቴም ተቃውሞ አታንሳ ምክንያቱም የብዙዎች ቤት አሟቂ አድማቂ እገኘሁ ብሎ አና ቀርቷልና ነው። ስለዚህ መበለጥ ሳይሆን መብለጥ ነውና የሚያዋጣው አጋ አንተን 'ሺዛ አለው ወይ' ብላ እንዳገኘችሁ ሁሉ አንተም 'cash back' ይኖራታል? ማለቱን አትርሳ! ታዲያ... እዚህ መጥታ መድ ስትይዝብህ "ፋድ ይበልጣል ከሙድ" ብለህ ሞልቀቀ ...ቅ እንድትልባት ነዋ፤ ቂ...ቂ...ቂ...

የሰደቱ ዓለም የሁለትዮሽ ጥምረት እንከኑ በርከት እያለ ነው እየተባባልንም አይደል? አዎ ከዚህ መሃል ለትዳር ጨዋታ በዝውውር መስኮት ኮንትራት የሚፈርሙትም ለችግሩ ሚናቸው ቀላል እንዳልሆነ ልብ በሉማ።

አንድ ጊዜ ነው - ለሰደት ዓለም አዲስ በነበርኩበት ዘመን መሆኑ ነው - አንዷ ወዳጄ "ሴት ዳደኛ አታብገር ለትዳርሽ መልካም አይደለም" ያለኛች ትዝ አለች።

ቆይ አስቲ ... ባል ሌላ . . ዳደኛ ሌላ! ምን አገናኛቸው? አረ ቆይ ባሌን ቀሚስ ከለበሰ ሁሉ ሽሸቼ ነው እንዴ ለትዳሩ ታማኝ የማይርገው?? ሆሆይ... እኔማ "አንቺ ማነሽ . . . እኔ እኮ ባሌን 'sale' ላይ አግኝቼ ገዢቼ አላገባሁትም እኮ!" ብዬ ከው ላደርጋት አስቤ ነበር - ነገር ግን ፍሬሽቴ ትዝ ሲለኝ ከአፌ መለስኩት። ያኔ በፍሬሽ አለምሮ ይሄን ማሰቢ ባይቀርም ትንሽ እየቆየ ግን የገባኝ ነገር መኖሩን ልደብቃችሁ አልፈለኩም።

የሆነ ሆኖ . . አስከመቼ ነው በዚህ መልክ ሲቷ ሲቷን - ወንዱ ወንድ ዳደኛውን እየፈራ የሚኖረው አላላችሁም? 'የዳደኛህን ሚስት ተንከባከባት ሲጣሉ ያንተ ናትና' እንደሚባለው ትረታ መሆኑ እኮ ነው!

ኧረ ግድ የላችሁም - ለኑሮ ሁለቱም የየራሳቸው ድርሻ ቀላል አይደለምና ከሰው ያመጣነውን መልካም ያልሆነ ምግባር ካመጣንበት መልስን እንደአስተዳደራችንና- እንደባህላችን ለመኖር መሞከሩ እያዋጣም ትላላችሁ? እንደኔ ሽጋ ነው ባይ ነኝ ! ታዲያ በዚህ አስተያየት እኮ ቡና አጣጪም ላናገኝ እኮ ነው! ለነገሩ እድሜ ለሰታር ባክስ ቡና አጣጭ ምን ያደርጋል? ስታር ባክስ ቁጭ ብሎ በሌላ ሀገር ስም ተሸፍኖ የመጣውን የኢትዮጵያ ቡና እያጣጣሙ . . . 'ሀበሻ ምን ያደርጋል?' .

. . 'ቡና ይሁን እንጂ በማንም ስም ቢመጣስ ከቶ ምን ያገባኛል?' ማለቱ ነው የሚያዋጣው አይደል? እውነት ነው ፤ ቂ...ቂ...ቂ... ። በሆንም...በሆንም የሰደቱ ኑሮ እንከ-ዋን ለብቻ ከሰው ጋር ተሁናም አልተቻለምና ደጋግሞ ማሰቡ አጭ ይሆናል !!

Office (703) 256-0555 Fax (703) 256-0030 Cell (703) 585-5434
Email abat@abatconstruction.com
abatconstruction.com

ልባት ኮንስትራክሽን
ልባት ግንባታ እና ልዩነት

- ወጥ ቤትና መታጠቢያ ክፍል
- ምድር ቤትዎን ለማሠራት
- ለጠቅላላ የቤት እድላት
- የመኪና ጋራሹ ለማሠራት
- የጣውላ ወለል ሥራ እና
- ሌሎችም የቤት ሥራዎች

Abat Construction
Renovations and Remodeling

- Kitchen and bathroom
- Finished basements
- Whole-house renovations
- Garages
- Hardwood floor
- Other household remodels.

ባፒዲንግ ን ባሚሪላንድ እና በዋሽንግተን ዲሲ ኮንራክቲቮ
Virginia, Maryland and Washington D.C. contractor

ሚዛናዊነት የጎደለው የአፄ ምኒልክ ጥላቻ

ሰላምን ታደሰ (ከሰላም)

ለዚህ ፅሁፍ መነሻ የሆነኝ በ'Tigray Online ዌብሳይት ላይ Feb 26, 2013 በዶ/ር አስገዶም ገ/ሚካኤል Defining Heroism in Ethiopia ብለው ያቀረቡት መጣጥፍ ነው።

ዶ/ር አስገዶም ለፅሁፉ መንደርደሪያ ያደረጉት ባንድ ትልቅ ኮንፈረንስ ላይ ከተዋወቁት የአማራ ዝርያ ካላቸው 2 ኢትዮጵያዊ አሜሪካኖች ጋር የነበራቸውን ገጠመኝ ነው። ሰዎቹ በአድሜ ጠና ያሉ በሙያቸው አንቱ የተባሉ መሆናቸውን ገልጸው ራሳቸውንም የትግራይ ዝርያ ያላቸው ኢትዮጵያዊ ካናዳዊ መሆናቸውን ያስረግጣሉ።

በኢትዮጵያዊው ባህላችን መሰረት አራት ተገባብዘንና በወቅቱ የኢትዮጵያ ጉዳይ ላይ ወይይት ሲጀመር አማርኛ ማስረጃ የሌለው የትግራይ ስም ማጥፋት ውስጥ በመግባታቸው አጀንዳው «የጀግንነት ትርጉም በኢትዮጵያ» ወደሚል ተቀየረና እነሱ በሚገባቸው የአማርኛ ቋንቋ ለትምህርቶቹ አማርኛ ነገርኮቸው ይሉና ጀግንነት ባጭሩ እንደሚከተለው ይገልፁታል።

«ጀግንነት ማለት የትግራይ ዋናነት በሰባቶችና በከብዎች እስከ አፍንጫው በታጠቀውና በአፍሪካ በሚፈራው የደርግ ሰራዊት ላይ ያስመዘገቡት ታላሚዎችና አንፃራዊ ድል ነው። ካሉ በኋላ ለዚህም ድል ቁልፍ አመራር የሰጠው የጀግኖች ጀግና የሆነው ተጋዳሪ መለስ ዜናዊ ነው» ይላሉ።

የሕወሓት ሰራዊትና የትግራይ ሕዝብ ደርግን በመደምሰስ በኩል በጣም የጎላ ሚና ቢኖራቸውም በሰሜን ጎንደር እና ደቡብ ወሎ ገጠራማ ቦታዎች የነበረው ሕዝብ ከኢህዴን ሕወሓት ጎን በመሰለፍ ይሰጥ የነበረው ድጋፍ በቀላሉ የሚታይ አይደለም። ለዚህም ደግሞ በቦታው ስለነበርኩ የዶ/ር አስገዶም ምስክርነት አያስፈልገኝም። በኤርትራም የነበረው የሻቢያና የኤርትራ ሕዝብ ትግልም ደርግን በማዳከም በኩል ቁልፍ ሚና ነበረው። ደርግ በነበረው 31 ክ/ጦሮች ውስጥ 22ቱ ይዋጉ የነበረው በኤርትራ መሬት ስለነበረ ነው። ከዚህ በተጨማሪ የመላው ኢትዮጵያ ሕዝብ በደርግ አሰጋ ላይ የነበረው ጥላቻ እና በይበልጥ ደግሞ በሰራዊቱ ውስጥ የነበረው አሻጥር የሰራዊቱን የወጊያ ወኔ መቀነሳቸው ጉልህ አስተዋጽኦ አድርጎታል።

Emperor Menelik II

ታዲያ እነዚህ ሁሉ ባሉበት ጀግንነት ለትግራይ ወያኔዎች ብቻ መስጠት ፖለቲካዊ ብስለት የጎደለው ስሜታዊ አገላለፅ ነው።

የመለስን አመራር በተመለከተ እኔ ከሱዳን ስደት ኢህዴንን ከተቀላቀልኩ ጀምሮ ህዋሐት በእንጃ እስተከፋፈለበት ድረስ በጥቅሉ «የሕወሓት የበላይነት የሚታይበት የጋራ አመራር እንጂ የግለሰብ ሚና ጎልቶ የሚታይበት ኢህዴንን አልነበር። ጠቅላይ ሚኒስትር መለስ ከሞተ በኋላ ግን ኢህዴን በውስጡ ያለውን ችግር (የስልጣን ሽኩቻ) ለማብረድ ሲባል መለስን ለፕሮፓጋንዳ ሲጠቀሙበት ታይቷል።

ለዚህም ሲባል የጀግኖች ጀግና፣ ባለራዘድ መሪ ...ወዘተ እያሉ ሲቀሰቅሱ ይሰማል። ይህ መለስ በሕይወት እያለም በሆነ የሚፈልገው ነገር አልነበረም። ፈረንጆቹ «knowledge is power» እንደሚሉት መለስ ዜናዊ ራሱን በእውቀት በመገንባት ከትግል ጎዶቹ መጥቆ በመሄድ በየጊዜው ተለዋዋጭ አቋም በመውሰድ ከራሱና እና ከቻይና አብዮት ወደ አልባኒያ አብዮት አቀንቃኝነት በመቀየር ማሌሊትን መርቶ እነ አረጋዊ በርኔንና ግደይ ዘራፀዮንን በማስወገድ ወደ አመራር ቁንጮ ብቅ ያለ፣ ከድል በኋላ ደግሞ የገገዝ አቀንቃኝነት በመሆን የማሌሊትን ኮፍያ አውልቆ ከዓለም የኃይል አሰላለፍ ጋር በመሰለፍ የስልጣን ዘመኑን ማራዘም የቻለ ሰው ነበር።

በመጨረሻም የሕይወት ዘመኑ የግሎባላይዜሽንና የአለም የአየር ብክለት ኤክስፐርት በመሆን አፍሪካን ወክሎ በአለም መድረክ ብቅ ያለ ምኒልክንና ምስራቁን እንደባሕሪያቸው በመቅረብ ከሁለቱም የተጠቀመና በሁለቱም የተከበረ በኢትዮጵያ የኢኮኖሚ ለውጥ ያስመዘገበ ይህንንም በማስፈጸም ሂደት መንገድ ላይ እንቅፋት የሚሆኑትን ከታምራት ላይ እስከ ሰባ አብርሃ በአንድ ምሽት የሙስና ሕግ እና አዋጅ በምክር ቤት በማስወጣትና ወደ እስር ቤት የኩተተ እንዲሁም ተቃዋሚና ጋዜጠኞችን ደግሞ በሀገር መከዳት በአሸባሪነት ክስ በተመሳሳይ መንገድ ወደ እስር ቤት የኩተተ ብልጣብልጥና አወዛጋቢ ፖለቲካዊ መሪ ነበር።

ዶ/ር አስገዶም ባንድ ወቅት ካቀረቡት ፅሁፍ ላይ በመጥቀስ የአፄ ዮሐንስ 4ኛን ጀግንነት-የዳግማዊ ሚኒሊክን ከዳተኝነት እና ሲረኝነትን የቀዳማዊ ኃይለ ሰላሴን ፈሪነት እና ጨካኝነት እንዲሁም የመንግስቱ ኃይለማርያምን አረመኔነት በሰፊው ይተነኩታል። በእኔ አመለካከት በጣም ሚዛናዊነት የጎደለዋል ብዬ ያየሁት የአፄ ዮሐንስ እና የአፄ ሚኒሊክ ንፅፅር ነው። አንድ ነገር ለመግለፅ ያህል የፈውዳል ሥርዓት ናፋቂ አለመሆኔን ነው። ይልቁንም በሰብዬቶች በማሌ ርዕዮት የተጠመቀሁ ግለሰብ ነበርኩ ወደ ምዕራቡ ዓለም ከመምጣቴ በፊት።

ታዲያ ይህንን ፅሁፍ ከታሪክ አንፃር ለመተቸት ከዚህ በፊት ካነበብኳቸው የታሪክ መሃሐፍት የያዝኳቸውን ማስታወሻዎች ማገላበጥ ግድ ብሎኛል። እነዚህም ከአቶ ተክለ ሃይቅ መኩሪያ የአጼ ቴዎድሮስና የአጼ ዮሐንስ ከፕሮፌሰር ባህሩ ዘውዴ የኢትዮጵያ ታሪክ ከ 1847 እስከ 1983 ከአምባላይር ዘውዴ ረታ 'የራስ ተፈሪ መኮንን ረጅም የስልጣን ጉዞ' 'ከአቶ ተክለሃይቅ መኩሪያ የኢትዮጵያ ታሪክ ከአጼ ልብነድንግል እስከ አጼ ቴዎድሮስ' የኢትዮጵያ ታሪክ ከአጼ ናውድ እስከ አልጋ ወራሽ ራስ ተፈሪ መኮንን በኮራዶብሊ (ጣሊያኖ) በዘራሁን ገብረ የተተረጎመ እና የተለያዩ መጣጥፎች ከWikipedia.

ከዶ/ር አስመርም ጋር አንድ የሚያስማማኝ ነገር ቢኖር በኒ ግምት የአጼ ዮሐንስ ታሪክ እንደሌሎቹ ነገስታት ጎልቶ አይታይም ። ለምሳሌ በአ/አበባ በአሳቸው የሚጠራ አደባባይ የለም ሌላው ቀርቶ ስለል እንኳን ከቴዎድሮስ ከሚኒሊክ በስተቀር የዮሐንስ ስም አይገኝም ። በእኔ አስታየት ሚኒሊክ በዮሐንስ ከብራቸው ዝቅ ስላለ ቂም ይዘው የነበረ ይመስለኛል ። ይህም የሆነው አጼ ዮሐንስ በነበራቸው የመድፍ የበላይነት ጎጃምን እንዳልነበረ አድርገው አቃጥለው ድል ካደረጉ በኋላ የሸዋ መኳንንት የጎጃሙ ውድመት ወደ ሸዋ እንዳይመጣ ብለው ምኒሊክ ደንጋይ ተሸክመው ለዮሐንስ እንዲገብሩ አድርገዋቸዋል። በዚህ ጊዜ የሚኒሊክ ስም 'ንጉሠ ነገሥት ዘ ኢትዮጵያ ነበር ። ዐፄ ዮሐንስ ይህን ስልጣን ወደ የሸዋ ንጉስ ዝቅ ሲያደርጉት ሚኒሊክ ከፍቷቸው ነበር።

እነዚህ የፊውዳል ነገስታት ከቤተክህነት ፊደል ቁጠራ የዘለቀ ትምህርት ስለሌላቸው እና በልጅነታቸው የአባታቸውን ስልጣን የሚወርሱ በመሆኑ ስህተት የመስራት እድላቸው ትልቅ ነው። በዛ ላይ ለስልጣን ሲሉ አርስ በአርስ የሚጋደሉ ናቸው። በዚህ ስጋት ምክንያት ጎንደር የነበሩ የንጉሳዊያን ቤተሰቦች ወህኒ አምባ ውስጥ የቁም አስረኛ ሆነው ይጠበቁ ነበር ። አጼ ተክለሃይማኖት ለስልጣን ሲሉ አባታቸውን አጼ ኢየሱስ (ቀዳማይ) በአሳት አቃጥለዋቸዋል። ልጅ ኢየሱስ ኦቴኔ ጣይቱ ለስልጣኔ ያስገኛል ብለው እንጦጦ ላይ የቁም አስረኛ አድርገዋቸዋል። እንዲሁም እከስታቸውን ዘውዲቱን ከባላቸው ጋር ሰላሌ በብረት እንዲታሰሩ አድርገዋል። የሸዋ መኳንንት ራስ ተፈሪ መኮንን አልጋ ወራሽ አድርጎ ሲሾሙ ዘውዲቱን ከባላቸው አፋተዋቸዋል። ከላይ ከተጠቀሱት ምሳሌዎች አንፃር የዮሐንስ ታሪክ ሳይጠቅሱት ቢያልፉ ከፊውዳሎች ባህርይ አንፃር አይደንቀኝም።

ዮሐንስ ግን ኢትዮጵያን ከቴዎድሮስ ቀጥሎ ለ 18 ዓመት የዝጉ የኢትዮጵያ አርቶዶክስ ቤተክርስቲያን ከነበረችበት መከፋፈል አደጋ ትድን ዘንድ ቦሩ ሜዳ ላይ የሀይማኖት ጉባኤ አድርጎ አንድነቷን የጠበቁ ከአጼ ዘርያቆብ ቀጥሎ ለሐይማኖታቸው ራሳቸውን መስዋት ያደረጉ እና በውጊያ ደግሞ በጀግንነት ከሞተት ከአጼ ገላውዲዮስና ከቴዎድሮስ ጎን የሚቀመጡ ኢትዮጵያዊ ጀግና ነበሩ ።

የአጼ ልዩነት የሚመጣው የዮሐንስ ታሪክ ለማጉላት ሲባል የግድ የሚኒሊክ ተብጠልጥሎ ከሃዲና ሴረኛ መባል የለበትም። ለዚህም ዶ/ር አስገዶም ያነሷቸው ነጥቦች ሚኒሊክ ከዮሐንስ ጀርባ ከጣሊያን ጋር ተስማምተው ወደ 5,000 ጠመንጃዎች አግኝተዋል ። ሚኒሊክ ይህን ማድረጋቸው ትክክል ነው ብዬ ባልከራከርም ይህን በማድረግ ግን የመጀመሪያ አይደለም። አጼ ዮሐንስ የሌ/ጀነራል ሮበርት ናፒየርን ጦር መንገድ መርተው መቅደላ ድረስ በመውሰድ ከእንግሊዝ ጋር በመስማማት ከቴዎድሮስ ጀርባ ተደራድረውዋል ። በዚህም ከናፒየር የውለታ ምላሽ ወደ 900 ጠመንጃ 12 መድፎች እና በርካታ ጥይቶችና ቁሳቁሶች አግኝተዋል ። ይህ አርዳታ ናፒየር ለጦርነት ከያዘው ዓሚሊዮን ፓውንድ ውስጥ ግማሽ ሚሊዮን ፓውንድ ያወጣል ። እንዲሁም ፯/ አለቃ ኪርከሃም የተባለ አማካሪ በራሱ ፈቃድ ቀርቶ ዮሐንስን አገልግሏል። ደጃች ካላ ምርጫ (የኃላው አጼ ዮሐንስ) በዚህ የመድፍ የበላይነት ጠላታቸውን በመደምሰስ የኢትዮጵያ ንጉስ ነገስት መሆን ችለዋል ።

ሃሮልድ ማርክስ በወቅቱ እንደገለፀው ያለ ደጃዝማች ካላ ምርጫ ትብብር የናፒየር ጦር የመቅደላ ተልኮውን ለመወጣት በጣም ይቸገር ነበር ብሏል።

ሚኒሊክ ሀሳባቸው ትግራይን ማዳከም ስለነበረ ወደ ደቡብ ተሰፋፋ።

በዚህ ምክንያት ኤርትራና ትግራይ ተብለን ተከፈልን ሚኒሊክ ወደ ለሙና ብዙ ችግሮች አይገጥሙም ብለው ወደ አስቡት ወደ ደቡብ መስፋፋታቸው የአሳቸው ምርጫ ነው። ምናልባት የትግራይ ባላባቶች አይቀበሉኝም ብለው ሰግተው ሊሆን ይችላል ። ለእነዚህ ያባታቸውን ስልጣን ለመውረስ ይጠባበቁት የነበሩት ራስ መንገሻ በሚኒሊክ በማክረፋቸው ደጋውን የኤርትራ መሬት ለጣሊያን ቀድመው እውቅና በመስጠት ከጣሊያን ጋር ተባብረዋል እንደ ጣሊያኖ ፀሐፊ ኮራዶ ዞሊ አፃፃፍ ። እንዲሁም ራስ ስብሀትና ራስ ሐሳስ ከነ ጦራቸው ለጣሊያን ጉበረው ነበር በሚኒሊክ ላለመገዛት ። ስለዚህ በዚህ ሁኔታ ላይ ሚኒሊክ ከመረብ ምላሽ ኤርትራን ለጣሊያን በውጫሌ ውል መስረት እውቅና ቢሰጡ አያስደንቅም።

ሁሉም ስልጣኑን የሚያቆይበትን መንገድ ነበር የሚፈልገው። አሰብን የወሰድን እንደሆነ ከቴዎድሮስ ሞት በኋላ ለአጭር ጊዜ በነገሱት አጼ ተክለ ጊዮርጊስ ጊዜ በኢትዮጵያ አቆጣጠር በ 1861 ዓ/ም በ 3100 ማሪያ ቴሬዛ ሩባቲኖ በተባለ የመርከብ ድርጅት ተገዛ። በአጼ ዮሐንስ ጊዜ ደግሞ በኢትዮጵያ አቆጣጠር በ 1874 ዓ/ም አሰብ በ 20,800 ማሪያ ቴሬዛ ለጣሊያን መንግስት ተሸጠና የጣሊያን ግዛት ሆነ።

ምልዋን የወሰድን እንደሆነ ከ16 ኛ ክፍለ ዘመን ጀምሮ በእንግሊዝ በኩል ጣሊያን እስኪረከብ ድረስ በቱርኮች ስር ትተዳደር ነበር። እዚህ ጋ አጼ ዮሐንስ ምልዋንና ቦሳስ (ከረገገ) ለማግኘት ሲሉ በሪር አድሚራል ሂዊት አማካኝነት እ.ኤ.አ በ 1884 ዓ/ም ውል አድርገው ነበር ። በውሉ መሰረት አጼ ዮሐንስ ሱዳን ውስጥ ተቆርጦ የነበረውን የግብፅ ጦር ከድርቡሾች ጋር ተዋግተው ነፃ ካወጡ በኋላ ከረገገን በእንግሊዝ በኩል ሲያገኙ ምልዋን ግን እንግሊዝ ከድቶቸው ለጣሊያን ነው የሰጡት። ስለዚህ የኤርትራ ጉዳይ በጣም ምስቅልቅሉ የወጣ ከ 300 ዓመት በላይ የተወሳሰበ ታሪክ ያለው በመሆኑ ከላይ በተጠቀሱት መነሻዎች መሰረት ችግሩን ወደ ሚኒልክ ብቻ መደፍደፉ አግባብነት ያለው አይመስለኝም ።

ሰውዬው በወቅቱ የመሰላቸው ፖለቲካዊ ውሳኔ ነው የወሰዱት ። ከዚህ ጋር ተያይዞ ከአዲዋ ድል በኋላ መረብን ተሻግረው ወደ ኤርትራ ያልተሻገሩበት አቅማቸውን ከመመዘን አንፃር ሊሆን ይችላል ። ከዚህ ውጭ ትክክለኛ ምላሽ ማግኘት ይከብዳል። ለእነዚህ ራስ አሉላም እኮ በ 1887 ዓ/ም ዶጋሌ ላይ ጣሊያንን ድል ካደረጉ በኋላ ወደፊት ገፍቶ ምልዋን ከመያዝ ይልቅ አጼ ዮሐንስን ለምን ጣሊያንን ወጋሕ ብለው ተቆጥተዋቸዋል ወደ ምልዋ አልገፋም ።

ሌላው በጣም የሚያሳዝ ነው ጉድይ ከ 80,000 በላይ ጦር ከግዛታቸው ይዘው ዘምተው ጣሊያንን ድል ያደረጉት ሚኒልክን ምንም ሚና አንዳልነበራቸው ጦሩም ሆነ ህዝቡ ያለመሪ ተዋግቶ የተገኘ ድል አስመሰለው ማቅረባቸው ተገቢነት የለውም።

ምንም ጊዜ ጦርነት የሚካሄድበት አካባቢ ያሉ ህዝቦች ቁልፍ ሚና ይጫወታሉ። በመረጃም ቢሆን እነ ባሕሪ አወላሎም ሐረጎች የተጫወቱት ሚና በጣም ትልቅ ሚና ነበረው። ሆኖም ግን የጦር አዘማች ሆነው የሄዱት ሚኒሊክና ባለቤታቸው አቴጌ ጣይቱ እንዲሁም ሌሎች የጦር አበጋዞች ለድሉ ግንባር ቀደም ተጠሪዎች ናቸው። በየትኛውም ዓለም በድልም ሆነ በውድቀት ጊዜ የመሪዎችን ስም ማንሳት የተለመደ ነው።

በታሪክ አንደምረዳውም ሆነ በአካል ትግራይ ውስጥ ሆኔ ያየሁት ነገር የትግራይና የአማራ ህዝቦች የእርስ በእርስ ጥላቻ ስሜት የላቸውም። እንደምሳሌ ለመጥቀስ ያህል በ4ኛው ክ/ዘመን ወንድማማቾቹ አፅብሃና አብርሃ አብረው የአክሱምን መንግስት ሲገዙ የአንዱ ወንድማቸው የግዛት ቦታ ዶሪር ሸዋ ውስጥ ነበር። አማራው ለምን ትግሬ ገዛኝ ብሎ አላከረፈም። እንዲሁም ዮዲት ጉዲት አገውንና ፈላሻን አስተባብረው በአክሱም መንግስት ላይ ስትነሳ አፄ አምበሳ ውድም ሸሸተው የተደበቁት በዚህ በሸዋ አማራ መንዝና መራሐቤቱ ውስጥ፤ በሕወሓት የሚመራው ኢህአዴግ አ/አበባ ሲመጣ በሰሜን ሸዋ በኩል ሲገባ አሜን ብሎ ተቀብሎ መንገድ መርቶ የተቀበላቸው የሸዋ አማራ ነው።

በማጠቃለል የፀሐፊ አላማ ይሄ በተለያየ ጊዜ በአንዳንድ የትግራይ ተወላጆች ምናልባትም በተወሰኑ የህወሓት አመራሮች እና አባላት ዘንድ ስለ አፄ ሚኒሊክ እና ስለ አማራ የተዛባ አመለካከት ብሎም ጥላቻ አዘል ስሜት መፈጠር ምክንያት የሚሆነው ሚዛናዊነቱን ያልጠበቀ መረጃ በአፈ ታሪክ እየተነገረ ሊሆን ስለሚችል አንዲህ አይነቱ ነገር ለማስተካከል ምሁራን ኢትዮጵያውያን በጉዳዩ ላይ ጥላቻ በሌለበት መንገድ ጭብጦችን በመወርወር አብሮ በጋራ መሰራት ያስፈልጋል።

በ 19 ክ/ዘመን በነበሩ እኛ አሁን ካለንበት አስተሳሰብ ያልተሻለ ደረጃ ላይ ሆነው የወሰዳቸው ሳይኖሩ በ 21 ኛው ክ/ ዘመን ቁም መቆጠሩ የሆነ ቦታ ላይ ሊቆረጥ ይገባዋል።

በተለይ እኛ በተለያዩ የምዕራብ አገራት የምንኖር ዲያስፖራዎች እዚህ በመኖር ከሰለጠነው ዓለም የምናገኘውን ልምድ አገር ቤት ላሉት በማካፈል ጠንካራ ዜጋ የሚፈጠርበትን መንገድ መቀየስ እንጂ በድሮ ታሪክ ላይ ተመርኩዘን መስዳደቡ የትም አያደርሰንም። የካናዳን ባላውቀም ከዚህ ካለሁበት አሜሪካ ማለት የምችለው የግለሰብ መብትን በማስከበር የሁሉም መብቶች መፍቱ ሊያገኙ ይችላሉ ይሚል እምነት አለኝ። አሜሪካን ትልቅ ያደረጋትም ይኸው The Bill Of Rights ውስጥ የተካተቱ የግለሰብ መብቶች ናቸው። እኛም ከዚህ ተምረን አማራ እርሞ ትግሬ ወላይታ ከምባታ...ወዘተ እያልን ከምንከፋፈል በግሎባላይዝድ ዘመን እንደ አንድ የአለም ዜጋ ሆንን መኖር ይጠበቅብናል። እኔ ካነበብኩት ይህን ወርውሬያለሁ የታሪክ ስዎች ደግሞ በሙያችሁን ቀጥሎበት በሌላ ፀሐፍ በሰላም ያገናኘን

የጽሑፍ ዝግጅት
ከኢትዮ እፍሪካን አርት
/ ቦሰተን /

የስምዎ ትርጉም

ሰፋኒት = የሚገዛ፣ ገዥ፣ ጌታ፣ ንጉሥ፣ አለቃ... ለወንድ መስፍን፣ ለሴት ሰፋኒት ይባላል።

ወልዴ = ግዕዝ፣ ልጅ ለሴት ወለቱ አስረጅ፣ ወልደ ማሪያም፣ የማሪያም ልጅ፣ ወለተኪዳን፣ የኪዳን ሴት ልጅ

ስብሐት = (ግዕዝ) ምስጋና

ረድኤት = በቁም ትርጉሙ ዕርዳታ መልካም ሥራ

ሕሩይ = የተመረጠ፣ ምርጥ፣ ዳኛ፣ አስታራቂ

ሜላት:- ከዕብራይስጥ የተወረሰ፣ ቁም ትርጉም:- ጥሩ ፀምር፣ ጥሩ ሐር፣ ጥሩ የክትልብስ፣ ግምጃ፣ ከሐር ከክታን ከጥጥ የሚሠራ። ሜላት የልብሱን ንጣት፣ ቀለሙን ያመለክታል።

ምንጭ ከአለቃ ኪዳን ወልድ ክፍሌ መዝገበ-ቃላት

ሲራክ:- ከግዕዝ የተወረሰ፣ ቁም ትርጉሙ:-

- 1) መስመር፣ ወረቀት ላይ ሲፃፍ ፅሁፉ የሚወድቅበት (የሚያርፍበት) መስመር ሲራክ መስመር ይባላል።
- 2) ብልህ፣ ጥበብ፣ ፈላስፋ
- 3) ፀሐፊ (እንደ ሰማኒያ አሐዱ ትርጉም)

ማሞ ቁም ትርጉሙ ገንዘብ።

ወንድ ልጅ መጥሪያ ስም አስከወጣለት ድረስ የሚታወቅበት ስም፣ ልጅ፣ ገንዘቤ ማለት ነው። ማሞ የተባለው በዕብራይስጥ የገንዘብ ስም ነው።

ሐመልማል = ቅጠል ዓረንጓዴ፣ ለምለም ነገር ሐምሌ = ጎመን ቅጠል፣ ቅጠላም፣ ሐመልማል = አረንጓዴማ

አዜብ:- አማርኛ፣ ትርጉም:- በምስራቅና በደቡብ መሐል ያለ ማዕዘን (የደቡብ ምስራቅ)

ምንጭ ከሳቱ ብርሀን መዝገበ-ቃላት

አስተዋፅኦ - ልዑል ዳዊት / ከቶሮንቶ ካናዳ

ከብሩክ ከበደ
ብሬመን / ጀርመን

ልግሥና

ልግሥና ከራስ ወዳድነት አልፎ የሚታይ በሞራል እና በመውደድ የታነፀ ቸርነት ነው። ልግሥና የሌላውን ቸግር ተረድቶ በዘፍቃድ ወይም በተለምዶ፣ በኃይማኖት እምነት ተገዶ የሚደረግ ታላቅ ቸርታ ነው።

ልግሥና በራስ ፈቃደኝነት የሚደረግ ስጦታ ወይ ያለአራስ ፈቃድ በደመናፍስ (Instinct) ግዴታ ሆኖ ሊታይ ይችላል። ለዚሁም ጥቂት ምሳሌ፡- እናት ልጇን ማፍቀር፣ ጡት ማጥባት እና መንከባከብ በተፈጥሮ የተገኘ ለሰውም ለአንስሳም የተሰጠ ደመናፍሳዊ ልግሥና ነው።

አንስሳዎችን ትተን ወደ ሰብአዊ የኑሮ ክስተት ስንገባ፣ የማንኛውም ኃይማኖት ውስጥ ያለው ሰሌዳው አንዲዘክ ያስተምራል። በክርስቲያን ኃይማኖት በዮሐንስ ወንጌል «ሁለት ሰራ ያለው አንዱን ለሌላው ይሰጥ» ይላል።

ዘመኑ የኢኮኖሚ ጠበብቶች ደግሞ ገንዘብ ሳያባክኑ ወይም ለዚህም ለዛም ሳይቸሩ በጥንቃቄ ቆይተው ማስቀመጥ ወለድ እና ታላቅ ብልፅግና እንደማስገኝ ነው።

በአጠቃላይ የኑሮ ሂደት አንዱን ሲይዙት ሌላው ሲያመልጥ የሚታይበት ዓለም ነው። ስለዚህ በኃይማኖትም ይሁን በሥልጣኔ እርምጃ ሰውን ሰው የሚያሰኘው ያው ሰው ነው።

ስለዚህ ምንገዜም የእርስ በእርስ መረዳዳት መለጋገስ እና አብሮ በፍቅር መኖር መቻል ትልቅ ፀጋ ነው። ግን እስካሁን ሚስጥሩ ባልታወቀ ምክንያት ምናልባት በሠይጣን ጣልቃ ገብነት የራስ ወዳድነት በልፅ የሰው ልጆች ተስማምተውና ተረዳድተው ሊኖሩ አልቻሉም።

በአሁኑ ጊዜ የሚታየው ሽብር ጦርነት፣ የእርስ በእርስ ግጭት እና የኑሮ ውድነት፣ ርህራሄ ያልተሞላበት ዘግኖች ግፍና ስቃይ እንደ እንጉዳይ የበቀለበት ዘመን ሆኗል።

ይኸም በመሆኑ ቁጥሩ ይነስ እንጂ እንደ ቀይ መስቀል ሌላም የኃይማኖት እና የእርዳታ ስጭ ድርጅቶች፣ ጦርነት ረሃብ እና ስደት፣ የተፈጥሮ አደጋ እና በሽታ ... ወዘተ ባሉበት ቦታ እየተገኙ የሚያደርጉት ነፃ ልግሥና አጅግ የሚያስመስግን ነው።

ብዙ ጠበብቶች ዓለምን ከብዙ ነገሮች የፀዳች ለማድረግ እንደሚችሩ ሁሉ ብዙ ሳይንቲስቶች ደግሞ በተቃራኒው አንፃር ብዙ የጦር መሣሪያዎች በመፈለፍ እና በማምረት ሌት ተቀን ይጥራሉ።

የአንደኛ እና የሁለተኛ የዓለም ጦርነቶች ምን ያኽል ሕዝቦችን አጥፍቶ ንብረቶችን አውድሞ ዓለምን እንደጎዳት ታሪክ ምስክር ነው። የትምሕርት ትልቁ ውጤት እርስ በእርስ ተፋቀሮ ዓለምን ከመጥፎ ነገሮች ጠብቆ ያለው የሌለው ተዘክሮ አብሮ በፍቅር እና በጤና ለመኖር መቻል ነው።

ይቅርታ የጀመርኩትን አርእስት ዘንግፎ እዚህ ጣጣ ውስጥ ከመግባቴ፡-

ልግሥና በሁለት ይከፈላል። አንደኛው በአውነተኛ ፍቅር፣ ስመት እና ራሮት ወይም በተፈጥሮ ግፊት የሚደረግ ሲሆን፣ ሁለተኛው ደግሞ ለገራ፣ ለርካሽ ዝና እና ለሥም አክብሮት ወይም ለፖለቲካ ፍጆታ የሚደረግ የገፅ በረከት ስጦታ ነው።

«የትም ፍጪው ዱቄቱን አምጪው» እንደሚባለው ልግሰናው ከልብም ሆነ ለጉራ ለተጎጂው ከፍል ከደረሰ ጠቃሚነቱ አያጠራጥርም።

ግን እዚህ ላይ ተቀባዩ ሳይሆን ለጋሹ በፍቅር ተነሳሰቶ ያደረገው ቸርነት ፍፁም የሞራል ደስታ እና የጤና እርካታ እንደሚያገኝ ጥርጥር የለውም።

በክርስቲያን ኃይማኖት ውስጥ አናንተ ለሌላው ምፅዋት ወይም የተላ ልግሥና በምታደርጉበት ጊዜ ሌላው የውጪ ሰው ሳይሆን በሚሰጥር አንድታደርጉት ይሁን፣ ሌላው ቀርቶ በቀኝ እጃችሁ ስትሰጡ ግራ አጃችሁ ምስጥሩን (ስጦታውን) አንዳይመለከት ሲል በምሳሌ ያስረዳል።

ይኸን በተመለከተ አንድ ያንብብኩትን ተረታዊ ምሳሌ ላቻውታችሁ።

አንድ የታወቀ ሠዓሊ እና አንድ በደመወዝ የሚተዳደር ተራ ሠራተኛ በጓደኝነት ተፋቅረው ይኖራሉ። ሠዓሊው ሥዕሎቹን እየሸጠ ከበርቱም ባይሆን ለኑሮው የሚበቃ ገንዘብ አለው። ያ የሱ ጓደኛ ማለትም ተራ ሠራተኛው አንዲት እጮኛ አግኝቶ ለማግባት ወሰነ። ግን ሠርተን ለመደገስ ገንዘብ ያጥረዋል። ታዲያ ይኸን ችግሩን ለመወጣት ሠዓሊ ጓደኛውን የሆነ ብድር ለመጠየቅ አቢቱ ይሄዳል።

በወቅቱ ሠዓሊ ጓደኛው ልብሶቹ የተበጫጨቁ፣ ፀጉሩ የተንጨባረረ፣ ፓማ የሌለው ፍፁም ደሃ ሰው እቤቱ መድረክ ል አቁሞ ሲሰለው ደርሶ ተመለከተ። በሰውዬው ድህነት እና ቸግር በጣም ከልቡ አዝና ተቸነቀ። ሠዓሊ ጓደኛውም የሚሰለውን ሥራ አቋርጦ የሚጠታ ነገር ለጓደኛው ለማምጣት ወደ ሌላ ክፍል ዘልቆ ገባ። በዚህ ጊዜ ያ ጓደኛው ኪሱ የነበረችውን አንድ ብር አውጥቶ ጓደኛው ላይ በቶሎ ለዛ ድሃ ሰው በድብቅ ዘከረው። ብድር ሊጠይቅ የሄደው ሰው ከጓደኛው ብድሩን ሳይገን ያለችውን አንድ ብር አስረክቦ አቢቱ ተመልሶ ገባ።

አንዳንዴ ወደ ሷላ መለስ ብለን ስንመለከት ባህል፣ ወግ እና አስተሳሰብ በትዝታ ተቀምጦ ከልባችን የማይወጣበት ኃይል አለ። ይኸም ማለት የአመጣጣችን ግንዛቤ እና ሁኔታዎች እንደፈረጁ ሲጠቀሱ አብሮ ወደ ትውስታ ያመራናል። ከብዙው በጥቂቱ ለመጥቀስ ያኽል፣ ከእውነት የራቀ ሆኖ እንደ ልማድ ይዘነው የቀየነው ሲሆን፣ በተለያዩ ምልክቶች የማመንን ጉዳይ ሳስታውስ ግልፅ እንዲሆን ብዬ መዘርዘሩን መረጥኩ።

ይኼውም ዓይን ሲርገበንብ - እንግዳ ማየት፣ እጅ ሲያሳክክ - ገንዘብ ማጥጥ፣ ጆሮን ሲያሳክክ - ወሬ መሰማት...የመሳሰሉት ቀዳሚ ናቸው።

«ዱባ እና ቅል አበቃቀሉ ለየቅል» ቢሆንም እንደ ዓይነቱ እና አምነቱ በሁሉም ዓለም የየራሱ መግለጫ አለው። ታዲያ ይኸንን ከሌላው ጋር ሳንፃራው፣ የሚያሳክከው ነገር በመልካም ተተርጉሞ ወደ ገንዘብ መለወጡ አስገራሚና፣ አሳቀኝም።

ይኸን ታሪክ ከእኛ ባህል ውጪ ለሆነ አሜሪካዊ ወይም ሌላ እንደ ምሳሌ ባቅርበውና ባወራው ምን ይሉ ይሆን? ወደሚለው አመራሁ። እንደሚመስለኝ፣ ሲያሳክከኩ ለምን ወደ ሐኪም አትሄዱም እንጂ ተዓምር ጠብቁ የሚሉ አይመስለኝም። ሌላ አማራጭ ካለ እጃችሁን ደክና አድርጋችሁ በሣሙና ታጠቡ ይሆናል። ይኸ የራሴ ግምት ሲሆን ሌላም ሃሳብ አይጠፋምና በዚሁ አልፈዋለሁ።

ይኸን ካልኩ አይቀር ለትውስታዬ መሠረት ቢሆንልኝ ብዬ ጆሮዬን አሳክኩ። ለእኔም ተራው ይድረሰኝ፣ ምን ሊያሰማኝ ይሆን? ምሥጋናዬን ለጆሮዬ ለገስኩ። እኔ ብለው ካዳመጡት ብዙ ወግ ይሸመታል። ቢሆንም ለሽክም እንዳያስቸግር የሚበጀውን መምረጡ የግድ ይለናል። አካባቢውንም ማጥናቱ ወሳኝ ነው። ያልሆነ ቦታ ይከተናልና።

ከየት እንጀምር ከተባለ እንደ አመለካከቱ ነው። ከጋራ ተነስተን መኪና ላይ ወጥተን በመማይም በርረን ሥልጣኔ አራምደን፣ እግር ወደ አውቶብስ ከተለወጠ ሰንበትበት ብሏል። ዘመናትም አስቀድሞኛል። አውቶብስን ከሌላው ለየት የሚያደርገው አንዱ ከአንዱ ሳያበላልጥ አድሎ በሌለበት ይሄዳል። አንደኛ ማዕረግ፣ ሁለተኛ ማዕረግ የሌለበት የሰው ዓይነት፣ የወሬ ዓይነት፣ (ሃሎ! ሃሎ!) የሰልኩ ዓይነት የሞላበት።

ጊዜው የሙቀት ወራት ነበር። ወበቅ የሰፈነበት፣ ላብ እንደጎርፍ የወረደበት። መንቀሳቀስ አይቀርምና የአለቱን ተግባራን ለማከናወን አውቶብስ ውስጥ ገባው። ከተቀመጥኩበት ባሻገር ሁለት እናቶች ያወጡ፣ ጨዋታቸው ደርቶ ሳቅም አየቀላቀሉ ያወካሉ። እንዲህ ከሆነማ እኔም ከጨዋታው ልጋራ አልኩና ጆሮዬን አወዳድቼ ተዘጋጅሁ። ወሬያቸው ይጥማል። ለዛ አለው፣ ያሰደሰታል። አየተቀበበሉ ያወርዱታል።

“ምቶ” የለም አትበሉ!

አርቲስት ማርታ ቀፃላ / ቡሂሲ /

ፈገግ የሚያስደርገው ላይ ሲደርሱ ጥርስ ከላይ እንዳይታይ በውስጤ ሽፍኜ ውስጥ ውስጡን መንከትከቱን ተያያዝኩት።

ይኸን የመሰለ የደራ ጨዋታ ምናልባት ፈታቸውን ወደ እኔ ካዞሩ እኛው በእኛ በመልክ ስለምንተዋወቅ ድምፃቸውን እንዳይቀንሱብኝ ወይም ወሬያቸውን ሊያቋርጡ ይችሉ ይሆናል የሚል ስጋት ስላደረብኝ ከዚህ ሁሉ ፍራቻ ብዬ ዓይኔን በጥቁር መነፅር በመከለል ያንን የኛን ጎረቤት «ሰላዩን» መስዩ እንዳይመለከቱኝ አደረግሁ።

ለነገሩ እንዲያው ተጨካኝሁ እንጂ እነሱ እንኳን ሰው ሊመለከቱ ቀርቶ ነፋስ እንኳን በመግከላቸው የሚገባ አይመስልም ነበር። አንደኛዎ እናት ወርቅ በወርቅ ተንቆጥቁጠዋል፣ ሌላኛዎ ወርቁን በመመልከት ደንቋቸው «አፈ! እንዲያው ይኸ ነገር ለነጣቂ ያመቻልና አሜቲ ይጠንቀቁ እንኳን ወርቁን ሕይወትንም ማጣት አለና ባይዘናን ይሻላል» ይሏቸዋል። አሳቸውም መለስ አድርገው « ምን ላድርግ ሣጥን ውስጥ ገብቶ ከሚዳፈን እኔው ላይ ይበረቅረቅ ብዬ ነውና እኔ ለራሴ እንጂ ለሣጥኑ አልገዛሁት፣ ብሞት እንኳ ከመቃብራ አልጨምረው፣ ሰንት ገንዘብ የፈሰሰበትን እንዲህ በቀላሉ አላወልቀውም። ባይገርምዎት የቀኑ ቀርቶ ስተኛም አድርጌው ነው የማድረው የለሊቱን ማን ያውቃል ብዬ፣ አስከዚያው ባይሆን በነጠላዬ ከነብነብ እያልኩ እወጣለሁ። ድንገት የምጠራጠረው ካየሁ በተለይ እነዚያ ጥቂቶቹን፣ ሌላ እንኳ ግድ የለም። ጠጋ ካሉኝ «HELP HELP ሄልፕ ሄልፕ» ብዬ ፖሊስ አጣራለሁ ይኸን ገፍቶ የሚደፍረኝ ካለ ይሞክረኝ አሳየዋለሁ» እያሉ በንዴት መጫኸ ጀመሩ።

ዳደኛቸው ደገጠና «አፈ አባክምን የወርቁ ሲገርመኝ በአርስዎ ምክንያት ፉከራውን ሰምቶ ሾፈሩ እንዳያስወርድን፣ እዚህ አገር ጩኸት አይወዱም፣ ምን ነካዎት? መርካቶ ያለን መሰለዎት? ይኸ እኮ አሜሪካ ነው» ብለው ፀጥ አደረጓቸው። እንደገና በመቀጠል «እኔ እርስዎን ብዬ ነው፣ አደጋ ላይ እንዳይወድቁ በማሰብ የተናገርኩት፣ ይኸን አልሰማም ካሉ በኋላ እንዳይቆምዎት» እንዲያውም ይኸንን ስል ነገርን ነገር አይደል የሚያነሳው፣ አገር ቤት ያለው «ሷላ እንዳይቆምሽ ቡና ቤት» ትዝ አለኝ። ያስ ቢሆን ቢጨንቃቸው አይደል ይኸንን ሥም ያወጡለት። እንግዲህ እኔም የመሰለኝን ተናግረኩለሁ፣ ይኸ ባይሆን ደግሞ «ወላጁቱን! ከምላሴ ፀጉር ይነቀል» ሲሏቸው ቀበል አድርገው «ምነው ምነው አሁንስ አበዙት ነቃይ እንዲህ በቀላሉ ካገኙ ይንቀሉልዎት» እያሉ መጫኸ ጀመሩ።

ያ ሁሉ ፍቅር ወደ ሽብር ተቀየረ። ሁኔታው ሰላማዊረኝ ድንገት ግብግብ ከገጠሙ መገለገል አይቀርምና፣ ለማንኛውም ክንዴን ላጠንክር፣ እነሱም አጠገባቸው ማን እንዳለ ይወቁት፣ ወገን ለዚህ ጊዜ አይደል? ለከፉ ቀን ደራሽ ብዬ አራሴን ሳዘጋጅ፣ በሁለቱም በኩል ዝምታ ሠፈን።

እንግዲህ ለዚህ ከደረሱ ተመስኔን ብዙ አውግተናልና እረፍትም ስለሚያስፈልጋቸው፣ እኔም እንዲሁ ወዳልተመለከትኩበት ልቃኝ፣ እንደነሱ ወሬ ባይጥምም የሚታይ አይጠፋም ብዬ ስረጋጋ እንደኛዎ በረኽረሁ ተንፍሰው «አፈ! አፈ! የዛሬው ሙቀት እና ቃጠሎ ጉድ ነው አቤት አቤት!» እያሉ ወዲያው በሃሳብ ስምጥ አሉ። መቼም እዚህ አገር ምች የለም እንጂ በዚህ ሁኔታ አልቆልኝ ነበር» ይሏቸዋል። ሌላዋ ቀበል አድርገው «አፈ! ባክም ምች የለም አይበሉ፣ አንዴ ወ/ሮ ከበበሽ ታመው አጠይቃለሁ ብዬ አድራሻው ጠፍቶብኝ ስንከራተት “ምች አጠናግሮኝ” ዳግከሰ በማይገኝበት አገር ሆኖ ስቃዬን አይቼ ያንን ኪኒናቸውን ቅሜ ቅሜ በከገቱ ላያድነኝ፣ በኋላ ሲጠናብኝ ለልደታ ማሪያም ተሰዬ አሳው ኪዳንምሕረት አተረፈችኝ። ስለዚህ ምች የለም አይበሉ፣ አይዘናን።

እዚህ አገር የበሽታው ዓይነት እንደ ምግብ፣ እንደ ሽቀጡ ብዙ ነው፣ ሞልቷል። ያውም “ሥም አይጠሩ” ብለን የምንደብቀውን የበሽታ ዓይነት በግልጽ ይጠሩታል አያፍሩም። ለምን ቢሉ የነጣነት አገር ነዋ! እዚኸ የማይገኝ ነገር ቢኖር የሰው ነፍስ ብቻ ነው። ወደፊት ሳይሞክሩ አይቀሩም። ሠማይ ላይ ከወጡ ምን ይቀራቸዋል? ለማንኛውም አንድዬ ያውቃል።» ብለው ከቦርሳቸው መሐረባቸውን አወጡና ፈታቸውን አበሰ። አበሰ። ጠረግ ጠረግ አደረጉት።

እንግዲህ ሠላም ወርዶ ይኸን ያኽል ካወሩ፣ እኔንም ወደ ፈገግታዬ ከመለሱኝ ጆሮዬን እንደገና በመወልወል ለቀጣዩ ወሬ ተዘጋጅሁ። ወዲያው እንደኛዎ እንዲህ አሉ። «ወቸው ጉድ! ይገርማል! ለመሆኑ እንዲህ ለፍተው ለምችም ተዳርገው ቡቱን አገኙት? አሉ።

«...ያሱን ነገር አያንሱብኝ እንኳን የሳቸውን ቤት የእኔንም አጣሁት» ብለው እንደገና ባለፈ ትዝታ ሲተክዙ - «ከዛስ በኋላ እንዴት ሆነ?» ብለው ሲጠይቋቸው፣ መልሱን ለመስጠት አፋቸውን ሲያንቀሳቅሱ እኔም መጨረሻውን ለማወቅ እንደጓጓሁ መውረጃዬ ደረሰና «ወራጅ፣ ወራጅ!» ብዬ ወጣሁ። የማልቀርበት ጉዳይ ባይሆንብኝ እነሱ ወደሚዘልቁበት ተከትያቸው ብሄድ በወደድኩኝ፣ እንግዲህ ምን ይደረግ አልሆነም። የሰማሁትን በልቦናዬ ያሳድርባኝ፣ ይኸንን ለጤና ይበልልኝ። ሲበዛም «ምች» እንዳይሆንብኝ ውሎዬን አቀናሁ።

ይኸ ገፅ ለገብረተሰቡ በእጅጉ ሊጠቅሙ የሚችሉ ጤና ነክ የሆኑ ፅሁፎች የሚቀርቡበት ሲሆን ገፁ ለሙያው ቅርበት ያላቸው ሙሉ ተሳትፎ የሚደረገበት ነው።

.....

ክንፈ ገበየሁ (ዶ/ር)
kgebeyehu@comcast.net

የናት ወተት ... ለልጇ ፍትወት

ሃሳብ ገብቶኝ ነበር ስረዳው ማርገዜን፤
መስሎኝ የማልዘልቀው የዘጠኝ ወር ጓዜን።
ይሄው ስድስት ወሬ አለፈ መስከረም፤
ይመስለኝ ፈጣሪ ትርዳኝ አመሌቴም።

ባለቤቴም ጓጉቷል ወንድም ያገኝ መስሎት፤
አኔስ አምላክ ቢፈቅድ ፍላጎቴ ሴት ናት።
ሰው ጉድ አይለንም ! ጾታ ስናወጋ፤
በመደስት ፈንታ ባገኘነው ጾታ?
ይልቁንስ አሁን ወሩ ሲቃረብ፤
ማዘጋጀት ያሻል ሁሉንም ባግባብ።

ባለሙያዎቼም የርጉዞቼ ረዳት፤
በየወሩ እሚያዩኝ የሚሰጡኝ ትምርት፤
አስደሳች ነው አሉኝ የምርመራው ውጤት፤
ጨመር አድርገውም ምክር ለዝግጅት፤
ሰፋ አርገው አስረዱኝ የጡትን በረከት።

ሰምቻለሁ ቀድሞም እናቴ ገልጸልኝ
ማደጌን በጡትዋ ኮራ አያለች ነግረኝ።
ባለቤቴም ይላል ጠንካራ ባህላችን፤
የተመካከበት ከዘር ሃረጋችን፤
የሰለጠነ ዓለም ሁሉ ሚቀናብን፤
የተሳነው ቢሮጥ ሊይዝ ሊደርስብን።

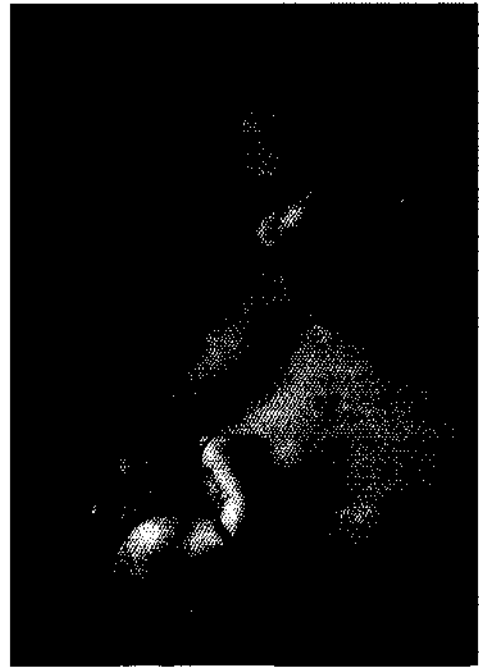
ያቆየነው ባሕል አጥብቶ ማሳደግ፤
አቅሮ ስም አጫውቶ አብቅቶ ለልጅ ወግ፤
ያከበረው አገር የባረከው ዘመድ፤
ፍቅር ከናት ለልጅ እንደጎርፍ የሚያወርድ፤
ቀንሱ ጨምሩ የለው ውጣ ውረድ፤
አይገባም ሊሻር ሊዳክም ሊወገድ።

ጡት ማጥባት፤ አጥብቆ ማሳደግና መንከባከብ ከአግዚአብሔር ከተሰጡን የናትና የቤተሰብነት ጾታ አንዱ ነው። ለሰውም ሆነ ከሰው የተለዩ ለሚያጠቡ አንስሳትና አራዊት ጡታቸው ለሕጻኑ ለግልገሎች አመጋገብ ምቹ ሆኖ በሚቀርብበት የአካል ክፍል መቀመጡ የጡትን ተቀዳሚ አገልግሎት የሚያመለክት ነው። ከዓለም ስላጣኔ በፊት፤ እንስሳትም ለማዳ ተደርገው ለሰው አገልግሎት መስጠት ከመጀመራቸው አስቀድሞ ሰዎች ሁሉ የወለዱዋቸው ልጆች ለሌላ ምግብ ብቁ አስከሚሆኑ የናታቸውን ጡት እንደመገቡ የማይካድ ነው።

ጊዜ እያለፈ ሲሔድ የላምና የሌሎች እንስሳት ወተት ለጥጆች ብቻ ሳይሆን ለልጆቻቸው መጠቀሚያ መሆኑ በተለይም እናት ሕይወቷ በወሊድ ቢያልፍ ወይም በጠና ብትታመም የላም ወተት ለሕጻኑ ምግብነት አጥጋቢ እየሆነ መሄዱ እየተለመደ ሄደ። ሆኖም እየዋለ እያደረ የላም ወተት ለብዙዎች አዲስ ለተወለዱ ሕጻናት የሚከብድ ከመሆኑም ሌላ ጥቂቶቹ በቂ የማላሟያ ፍላጎት አንጀትና ቆሽታቸው ሊያመነጭ ያልቻላቸው ሕጻናት ተቆማጥ ሊሆናቸው ከላሲታቸውም ባለመጠንከሩ ከወተቱ ውስጥ ያሉት ንጥረነገሮች ሊጎዱቸው እንደሚችሉ እየተደረሰበትም መጣ።

በዚህ ምክንያት ልዩ ልዩ ከእንስሳት ወተት ጋር ሊመጡ ይችላሉ የተባሉትን ችግሮች በዘመናዊ ቴክኖሎጂ በማቃለል ከወተቱ ውስጥ ሊራባ የሚችለውንም ጀርም ፓስተራይዝ አድርጎ በማስወገድ በዱቄትነትም ብዙ ሊቆይ እንዲችል በማድረግ ብዙ አጥጋቢ ውጤቶች ተገኙ። ባለንበት ዘመን የእንስሳት ወተት የተለያዩ ኩባንያዎች በሰጡት ስም በጠጣ ወይም በቆርቆሮ በዱቄትነትም ዓለም እየተጠቀመበት ነው። የእንስሳት ወተት እውነትም ተስማሚ ያልሆናቸው ልጆች ሆነ አዋቂ ከአደንጓሬ ከጥራጥሬ ወይም ከእህል ዘር በተሠራ ወተት ለመጠቀም የሚቻሉበት ሁኔታዎችም ተፈጠሩ።

የዛሬው አርእስታችን ትኩረት እንዲሰጠው ያቀድነው ጡጦ ጡትን ሊተካ ከቻለ ለምን የናት ጡት ተመረጠ የሚለውን ሰፋ አድርገን እንደንመለከተውና የጡት ማጥባትን ጥቅም ጎላ አድርጎ በመገንዘብ በተለይ በማደግ ላይ ያሉ አገሮች የወላዶች እርግዝና እየገፉ ሲሔድ በሚያደርጉት ዝግጅት በተለይ ስልጣኔና የኢኮኖሚ አድገት ባልሰመሩባቸው ታዳጊ አገሮች ጡጦም ሊጎዳ የሚችልበትን ሁኔታዎች ከግንዛቤ በመውሰድ ለማጥባት ለሚያደርጉት ውሳኔ ድጋፍ ለመስጠት ነው።

ጡት ላለማጥባት ሊኖሩ የሚችሉ የተመሰከረላቸው ምክንያቶች እጅግ ጥቂቶች ናቸው። ብቃቴም ቢሆን ማጥባት እየቀጠለ ሲሄድ ወተት እየበዛ መምጣቴን የላቦራቶር ጥናት ሳያስፈልግ አጥቢዎች ይመሰክራሉ። ሆኖም በዘመናችን የኑሮ ይዞታ ሴቶች ያስተዳደሩ፤ የልዩልዩ ውጪ ሥራ፤ የቴክኖሎጂ፤ የጤና አገልግሎት፤ ያገር ድምብርና የጸጥታ ሃላፊነት፤ ያገር አመራርም እኩል ተሳታፊ የመሆን ዕድሉን በትግላቸው ለማግኘት ከቻሉበት ጊዜ ጀምሮ የልጆቻቸው አመጋገብና አንክብባቢ ሳያስቸግራቸው የቀረበት ጊዜ የለም። ከሕጻን ልጃቸው የመለየቱ ሰቀቀን ለጊዜው የሚቋቋሙት ነው ብለው ቢገምቱም፤ እጅግ አርኪና ጠቃሚ ወተታቸውን ከሕጻኑ የመንፈግ ይዞታ ሲያስቸግራቸው ቆይቷል።

ሆኖም ከሞላ ጎደል ችግሩን ለማሻሻል ወተታቸውን በማለብ በንጽሕና ለሕጻኑ ማቆየቱ በከፊል ፍላጎታቸውን ሊያሟላቸው የቻለ መሆኑ ጥቂት እፎጆታን ፈጥሮላቸዋል። ይሁን እንጂ በዚህም ብዙ ያልረኩ አናቶች ጥቅሙ ከወተቱ ብቻ አይደለም ብለው ግንዛቤ የወሰዱ ጊዜአቸውንና የሥራ ሰዓታቸውን በማስተካከል፤ በተፈጥሮ የሚገኙት ለሕጻኑና ለናቱ የማጥበት ጥቅሞች እንዳይቀሩባቸው የሚያደርጉ እጅግ ብዛትን እያገኙ ሐደዋል። ለዚህም ነው በተራመዱትም አገሮች የእናት አጥቢ ቁጥር እየጨመረ በመሐድሳይ ያለው።

የሚከተለው ከዩናይትድ ስቴትስ የጤና አያያዝ ድርጅት የሴቶች ጤና ክፍል ትምሕርታዊ መግለጫ ካወጣው የተነሳሽነት ነው።

የናት ፍቅሯና ወተቷ ጡት ማጥባቷም ተፈጥሮአዊ ነው በማለት ይጀምርና በ 10 ዓመታት ጥናት የተመዘገቡ ለውጦችን ያሳያል።

- በ2000 ዓም በአሜሪካ ከተወለዱ ሕጻናት ከመቶ ሰባው (70%) ጡት ጠብተው ነበር፤ በ 2010 ዓም የጠብተው ሕጻናት ወደ 77% አድጓል።
- በ2000 ዓም 47 በመቶ አፍሪካውያን አሜሪካን ያጠቡ ነበር፤ በ 2010 ወደ 62 በመቶ ቁጥራቸው ከፍ ብሏል።
- በ2000 ዓም ለስድስት ወር ያጠቡት አናቶች ቁጥር 35 በመቶ ሲሆን በ 2010 ለስድስት ወር ወይም ከዚያ በላይ ያጠቡት ቁጥር ወደ 49 በመቶ ከፍ ብሏል።
- ጡት ማጥባት አልፎ አልፎ እስከ 6 ወር ዕድሜ እንዳንድ ሕጻናት ላይ ሊከሰት የሚችለውን ደንገተኛ ሞት (Sudden infant death syndrome) 36 በመቶ ሊቀንስ ችሏል።
- ጡት የሚያጠቡ ቤተሰቦች ለጡጦ ወተት የሚያወጡትን ወጪ ከ 1200 እስከ 1500 ያሜሪካ ብር የሚደርስ ሊቀንሱ ይችላሉ።

ከዚህ በላይ የዘረዘርናቸው በዳበሩ አገሮች በተወሰዱ ትኩረቶች ላይ ሲሆን፤ ጡጦ ወይም ፎርሙላ ማጥባት በችግር በሚኖሩ የታዳጊ አገሮች ሕጻናት ላይ ሊያደርስ የሚችለውን መገንዘብ ደግሞ ይገባል።

- የማጥቢያ ጡጦው በሚገባ ሊጸዳ፤ ሊፈላ፤ ሊለዋወጥ ባልተቻለበትና ወተቱም በፍሪጅ ውስጥ ሊቀመጥ በሚያዳግትበት ኑሮ ጀርም በወተቱ ውስጥ በቀላሉ ስለሚራብ ለሕጻናቱ የተቆማጥ በሽታን በቀላሉ መሸመቻ መሳሪያ ይሆናል።

የተቆማጥ በሽታ በአፍሪካ ሕጻናትን ከሚፈጅ ልንከላከላቸው ከምንችል በሽታዎች ከመጀመሪያዎቹ አንዱ ነው።

- የፎርሙላ ወተት ዋጋው ብዙዎች የታዳጊ አገር ነዋሪዎች ሊያወጡ ከሚችሉት ዋጋ በላይ ስለሚጠይቅ ለማብቃታት በውሃ ሲበረዝ ለሕጻኑ በቂ ምግብነት ሳይኖረው ይቀርና በምግብ የተጎዳ ሕጻን፤ ለሌሎች በሽታዎችም ሊዳረግ የሚችል እንዲሆን ያደርገዋል።
- የናት ጡት የተወለደው ሕጻን ገና ሰውነቱ ያልሠራቸው የልዩልዩ ሕመም መቁቁሚያ (immunity) ከናቱ በጡት ሊተላለፉ በመቻላቸው ከአንዳንድ ሕመም ሊጠብቀው ይችላል፤ ጡጥ የሚጠቡ ይህ በረከት ይቀርባቸዋል ማለት ነው።
- ሌሎች በልጅነት ጡት የጠቡና ያልጠቡ ወጣቶችን አዋቂዎችንም ጭምር ያመዛዘኑ ጥናቶች ጡት የጠቡ በብልህነት (intelligence) ገፉ የሚሉ፤ አላስፈላጊ የሰውነት ክብደትም መጨመር በብዛት የማይታይባቸው መሆኑን ይጠቁማሉ።

በማሠሪያው፤ እነዚህ ከላይ የተዘረዘሩት ጥቅሞች በጥናት፤ በመስፈርና በመቁጠር ለደረሰባቸው የቻሉ ሲሆን ሌሎች ሊሰፈሩ ሊቆጠሩ ስለማይችሉት የወላጁና ያጠቡ ሳያቅማሙ ምስክርነታቸውን ሊሰጡ ወደኋላ ስለሚይሉባቸው ጥቅሞች እስቲ ረጋ ብለን እንመልከት።

እናት ለልጇ ያላትን ፍቅርና የጋላ ስሜት ከመስጠት በሕይወት አለመኖሯና ከፋ ደዌ ካልሆኑ በስተቀር የሚያግዳት የለም። በዛ ላሉ ሰዓታት፤ አንዳንዴም ለቀናት፤ በየጥቂት ደቂቃዎች እየገነነ በሚሄድ ምጥ ተይዛ፤ አንደኛው ሲያልፍ እፎይ በማለት ፈንታ ቀጥሎ ስለሚመጣው ምጥ ስታስብ ስትጨነቅ መውለዷን ያየ፤ እናት ልጅ መውለድ የወለደችውንም ያስጠላት ይሆናል ብሎ ታዛቢ ይገምት ይሆናል። አልፎ አልፎም ምጥ “ሁለተኛ እርግዝና !!” ያሰኛቸው ወላጆችም እንደሚኖሩ አይታዩም። ይሁንና እናት፤ የሕጻኑን የመጀመሪያ የልቅስ ድምጽ ስትሰማ፤ መንፈሷ በደስታ፤ ልጋ በርምታ፤ አይኗ በእንባና በሰቀቀን ይሞላሉ። ሕጻኑንም ከደረቷ ላይ አረፍ ሲያደረጉላት በቅጽበት ካንደበቷ፤ ፍቅር ይጎርፋል።

እንዲህ የጀመረ እናትና ልጅን ያስተሳስረ ፍቅር ጡት በምታጠባበቅ ጊዜ እየገነነ መሄድ ይጀምራል።

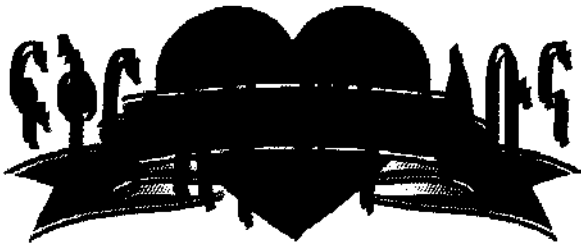
ሕጻኑን ከከንዱ ላይ አቀፍ አድርጋ በማስተካከል ጡቷን እንዲጎርስ በመርዳት፤ ዓይኑን፤ ፊቱን፤ መስልኑን ስትቃኝ፤ ሕጻኑም ጠንክር ባለ አጠባብ ሳብ ሳብ ሲያደርግ፤ በሁለቱም ውስጥ የሚሰርገውን ተደጋጋፊ የመርከብ ስሜት ለመግመት እያስቸግርም።

ውሎ አድርጎ ሕጻኑን አደግ ብሎ ዓይኑን ያለችግር ወዲያ ወዲህ እየዛወረ ለመቃኘት ሲችል፤ የናቱን ፊትም ለማጥናት ሲበቃ ስሜታዊ ፍቅር እየጨመረ እየዳበረ ይሄዳል። በወራት ውስጥ እጅና እግሩን ለማወራጨት ሲበቃ ከዚያም አደግ ብሎ ወደሚመለከተው አቅጣጫ እጁን መላክ ሲችል በጁ የናቱን ፊት እየዳበሰ እናቱም በወተቷ መሞላት ላይ ያሉ ጉንጮቹን እያባበሰች በዝምታ የሚያደርጉት የፍቅር መለዋወጥ ይህን ያሕል ነው ማለት ያዳግታል።

ይህ አጀማመር ለሕጻኑ የታመነ የአንደበት መዳበር፤ አለጃታና የእምነት መሠረት መጣያም ሲሆን ለናቱም ይህ በዓይን፤ በሽታ፤ በዳሰሳ የሚጫር ስሜት የጡት ወተት አመንጪ ሆርሞኖችንና ማሕጸንንና የመወለጃ ብልቶችን ከርግዝና በፊት ወደ ነቡሳቸው መጠንና ሥራቸው እንዲመለሱ የሚያደርጉና የሚረዱ ሆርሞኖችን ማመንጫ በመሆኑ፤ የማጥባትን ጥቅም ሰፋ ባለ መልኩ የሚያስረዳ ነው።

የሚያጠቡ አናቶች የተመጣጠነ ምግብ በተለይ ወተትና አይብ ቅጠላቅጠልና ፍራፍሬ ሥጋና ዓሣ መመገባቸው በቂ ወተት ለሕጻኑ፤ መልካም ጤና ለሁለቱም የሚያስገኝ ይሆናል። የሕጻኑ ሰውነት ቶሎ ቶሎ የሚያደግ ስለሆነ እናቶች ምግባቸው ብቃት ያለው መሆን ይገባዋል። ለክብደት መጨመር ፍርሃት እንዳይኖርም ከሁለት ሳምንታት በኋላ መጠነኛ የሰውነት እንቅስቃሴ ጀምሮ በሳምንታት ውስጥ እያጠናከሩ መሄድ ጠቃሚ ነው። የክሎሪና የቅባት ምርጫን ለጠቅላላ ጤና ይዞታና ለክብደትም ከግንዛቤ መውሰድ ሁል ጊዜም መዘንጋት የለበትም።

ጡት ማጥባት ክብደት ይጨምራል ለሚለው ሕብረሰባዊ አስተሳሰብ፤ ማጥባቱ ሳይሆን የሰውነት እንቅስቃሴ መቀነሱና በተለይ ባገራችን በቂ መረጃዎች ሳይኖሩ የኑሮ ድጋፍ ወይም ምቹት ያላጡ ቤተሰቦች ለክብደት የሚዳርጉ ምግቦችን ለሕጻኑና ለናቱ ከሚያስፈልገው በላይ መመገባቸው ዘለግ ላሉ ሳምንታትም እንቅስቃሴአቸው የተጓደለ መሆኑ የክብደት መነሻው አሉ ነውና በማጥባቱ ለፈረድ አይገባም። አንዳንድ አስቸጋሪ የሆኑ የጤና የዞታዎች እናት እንዳታጠባ የሚያስደርጉ ይኖራሉ።

“ዋ...ው” ይህን የመሰለ ውብነት ይዞ የዝንጀሮ አለቃ የመሰለውን ማፍቀሯ! ይገርማል አኩ። “ለነገሩ ምናምን አስነክቷት ይሆናል እንጂ መቸ በደህናዋ እንዲህ ከነፈችለት” የሚል ሐሜታ ድንገት ወይም በአጋጣሚ ሳይሰሙ አይቀሩም። ወይም ምሁር ሲባል ነፊዝ ማለት ነው እንዴ? ይህንን መደዴ ባለገር ምን ልሁን ብሎ ነው ያበደላት? የሚል አስተያየትም ሊሰሙ ይችላሉ ይሆናል።

ሰዎች ተፈጥሮአችን ሆኖ አስተያየት ለመስጠት እንችሉለን። ግን አስተያየቶቻችን በአብዛኛው እውነታን የተንተራሱ ናቸው ወይ? ፈፅሞ።

በሥነ ልቡና ምርምር የተሰማሩ ባለሙያዎች ብዙውን ጊዜ ሰዎች ስለፍቅር ያላቸው እውቅና የተሳሳተ መሆኑን ይጠቁሙና ረቂቅ ስለሆነው ስሜት አርግጠኛ ሆኖ መናገር ትክክል ያለመሆኑን ያስገነዝባሉ።

ምክንያቱም ፍቅር ሰዎች እንደሚያስቡትና እንደሚተረጉሙት ሳይሆን የራሱ የሆነ አካሄድ ያለው፤ የማንንም ጣልቃ ገብነት የማይሻ፤ ሚስጥሩ አስካሁን ያልተደረሰበት ረቂቅ ስሜት ስለሆነ ነው። እውነተኛ ፍቅር ውበትን፤ ሃብትን እና ቁሳዊ ነገሮችን መሠረት አያደርግም። ለዚህም ነው መልክ መልካሞች ከፋንጋዎች ሃብታሞች ከድሆች ጋር ሲወድቁ የምናየው።

የሙያው አዋቂዎች የተወለድንበትና ያደግንበት አካባቢዎች በፍቅር ሕይወታችን ውስጥ ከፍተኛ ተፅዕኖ እንደሚያሳድር በማስረጃ አስደገፈው ይነግሩናል። በልጅነት ወቅት በዙሪያችን የምናያቸው ሰዎች፤ ቤተሰቦቻችንና የቅርብ ጓደኞቻችን የየራሳቸው ድርሻ ይኖራቸዋል።

በፍቅር ሕይወታችን ላይ ባደገችበት አካባቢ ዝምተኛና ኮሰታራነት ዋጋ የሚሰጠው ከሆነ እዚያ አካባቢ ያደገች እንስት ከየትኛውም ወንድ ዓይነት ይልቅ ኮሰታራና ዝምተኛ ወንድ ቀ ል ባ ን ይ ስ በ ዋ ል ፡ ፡ ል ባ ን ይማርከዋል። በተሰባቸው የቅርብ ጓደኞቿ ሁሉ «ምርጫሽን አስተካክዩ» በማለት በየዝው ቢጨቁጡትም ፍቃደኛ አልሆኑትም።

በተቃራኒው ተጨዋቾችና ልታይ ባይነት እንዲሁም ደፋርነት በሚሞገስበት አካባቢ ተወልዳ ያደገች እንስት የዚያ አይነት ባህሪ የሚንፀባረቅበትን ወንድ ብታፈቅር አይፈረድባትም። ከአካባቢዋ የወረሰችው ባህሪ ነው።

ኬቭ ጋርድነር የተባሉ ዝነኛ የስነልቦና ምሁር “Who are you” በተሰኘው ዘንኛ መጽሃፋቸው ላይ ያስመሩበትን ብንወስድ «ልጆች ለአቅመ አዳምና ለአቅመ ሐዋን አስኪደርሱ ድረስ የሚያድጉት በዙሪያቸው የሚመለከቱትን ነገር እየተላመዱ ነው። ሙሉ ሰው ከሆኑ በኋላም የበታ ሰው-ጥ እንኳን ቢያደርጉ የሚያንጸባርቁት ያንን ያደጉበትን የማንበረሰብ ባሕሪ ነው» ይላሉ።

በሰዎች በሕሪይና የፍቅር ተሞክሮን በተመለከተ ሰፊና አከራካሪ ጥናት ያደረጉት የአንግሊካ ታላቅ ምሁር ዜግመንድ ፍሮይድም ይሁኑ ሌሎች በየራሳቸው መንገድ ይጓዙ እንጂ በጋራ የሚያስማማቸው ነጥብ አለ። ሰዎች ጤነኛ እስከሆኑ ድረስ ከፍቅር ርቀው መኖር እንደማይችሉና በፍቅር መሳሳብ ወቅት የሚከሰቱ እውነተኛዎች ግን ምንግዜም ለብዙዎች እንቅስቃሴ ሆነው እንደሚቀሩ ይናገራሉ። የፋንጋ ወንዶች በመልክ መልካም ሴቶች መፈቀር ለብዙዎቹ አይዋጥላቸውም። የአስቀደሚ ሴቶች በቆንጆ ወንዶች መወደድ ሚስጥሩ እንቅስቃሴ ነው። ቆንጆ ወንድ ቆንጆ ሴትን፤ ፋንጋ ወንድ ፋንጋ ሴትን የማፍቀር ሕግ በሰዎች ዘንድ እንጂ በፍቅር ዓለም አይሰራም። ይህን ግምት ውስጥ በማስገባት ሴቶች ምን ዓይነት ወንዶችን ያፈቅራሉ ሴቶችስ? የሚለውን እንመልከት። ለዚህ አካሄዳችን ይረዳን ዘንድ 6 ሰዎችን መርጠናል። 3 ወንዶች 3 ሴቶች።

ከሴቶች እንጀምር

ቴሪ:- የካሊፎርኒያ ስቴት ነዋሪ የሆነች የ21 ዓመት ነጭ ኮረዳ ናት። ቴሪ ውብና ሽንቃጣ ቁመና ካላቸው ሴቶች መሃል የምትመደብ ስትሆን የቅርጫት ኳስ መምህሯን ሳይመንን ጨምሮ ብዙዎቹ ቢከንፉላትም እሷ ግን ምርጫዋ ያደረገችው በዕድሜ አጅዋ የሆነውን ጥቁሩን ፍራንክ ነበር።

ቴሪ የውስጥ ስሜቷን ስትገልፅ እንዲህ ትላለች። «ከአምስት ዓመት ወዲህ ከቤተሰቦቼ ጋር ወደ ካሊፎርኒያ ልምጣ እንጂ ወልደቴና ዕድገቴ አብዛኛው ጥቁር በሆነበት መንደር ነው። በልጅነቴ አብዛኛዎቹ ጓደኞቼ ጥቁሮች ነበሩ። እንግባባለን፤ ከልብ እንዋደዳለን። በዚያን ጊዜ የነበሩ ጥቁር ጓደኞቼና ጎረቤቷቸው የማንበራዊ ኑሮ ወዳድነታቸው ተፅዕኖ አሳድሮብኛል። ልጅም ሆኜ ሳለሁ ሳድግ ማፍቀርና ማግባት አፈልግ የነበረው ጥቁር ወንድ ነበር» ትላለች።

ጆንፈር:- የሀምጉተን ነዋሪ ከሆኑት ወንዶች መሃል አንዱ ዝምተኛው ጆሽዋ ነው። ጆሽዋ በትምህርት ቤቱ ላሉ ወንዶች ሁሉ በትምህርቱ ጎበዝና መልክ መልካም ጎረምሳ ነው። ይህ ግን ለጆንፈር ምንም ማለት አልነበረም። እንዲያውም ጆሽዋን «ይደብረኛል፤ የሆነ እንቅልፍ የሚያስመጣ ባህሪ አለው» ባይ ናት። ከጆሽዋ ይልቅ ቀልቧ ያረፈው በነጭናጫውና በጉረኛው በሚካኤል ላይ ነበር። የጆንፈር የጆርባ ታሪክ እንደሚመሰክረው በሀምጉተን ከተማ የረዥም ጊዜ ነዋሪ ከሆኑት አያቶቹ መሃል አብዛኛዎቹ ለቁጣ ትንሽ ነገር የሚበቃቸውና ልታይ ልታይ ባዮች እንደነበሩ ነው።

ሶፊያ:- ግማሽ ግብፃዊና ከፊል አሜሪካዊ የሆነችው ሶፊያ መልክ መልካምና ረጋ ያለች ልጃገረድ ናት። ፍቅረኛዋ ካርተርም ቢሆን እንደ እሷ የረጋና ፀባዩ ሽጋ ወጣት ነው። ፍቅረኛዋን ካርተርን እንዴት አፈቀርሽው ለማለው ጥያቄ ስትመልስ «ካርተር ውስጥ የሆነ ነፍስን የሚገዛና ስሜትን የሚቆጣጠር ሥነ ሥርዓት አነባለሁ። ከምንም በላይ የገዛኝ ይሄው ዲሲፕሊን ነው» ትላለች። ሶፊያ በተለይ ግብፃዊ አባቷ በጥበቅ ሥነ ሥርዓት የሚያምኑ መሆናቸውን ሳትጠቁም አላለፈችም። ከላይ የ3ቱን ሴቶች ባህሪ «ወንዶችም ይሁን ሴቶች የሚያፈቅሩት አካባቢያቸውንና ያደጉበትን ማህበረሰብ ነፀብራቅ ነው» በሚለው የባለሙያዎች ሃሳብ ተሰማማችሁ? መልሱን ለእናንተው ትተናል።

የሴቶችን በአጭሩ ተራ በተራ ለመቃኘት ሞክረናል። እስቲ ከዚህ ቀጥለን ደግሞ የወንዶችን ለመቃኘት እንሞክር።

ከአብርሃም እንጀምር። አብርሃምና ብሬንዳ የፍቅር ግንኙነት ከጀመሩ ሁለት ዓመታትን ቢያስቆጥሩም እስከ አሁን ድረስ ፍቅራቸው አልበረደም። አብርሃም ስለብሬንዳ ሲናገር «የወሲብ ጥበቧ ነው የማረከኝ» ባይ ነው። ከዚህ ቀደም ሌላ ፍቅረኛ የነበረችው ቢሆንም ብሬንዳ ላይ የሙጥኝ ብሏል። «ኢ.ኤ.ልዩ ሴት ናት።

ከዚህ በፊት አብፊያቸው የነበሩ ሴቶች ከሷ ጋር ሲነፃፀሩ ፊሳ ማለት ናቸው። በወሲብ የገዛችንን ብሬንዳን በጣም አፈቅራታለሁ» ይላል።

ኮለን፡- የ18 ዓመት ወጣት ነው። መናገር የማትወደውና አይነ አፋሯ ሳንድራ ልቡን ብታሸፍትም ሊያገኛት አልቻለም። አሁንም ተስፋ ሳይቆርጥ እየፈለጋች ነው። «አሷን ትተህ ሌላ ፈልግ» የሚል አማራጭ ቢቀርብለት የሰጠው መልስ «ያለ ሳንድራ ለእኔ ሕይወት ባዶ ነች። የትኛውም ሴት የአሷን ሥፍራ አትተካልኝም። እስከመጨረሻው ተስፋ ሳልቆርጥ አከተላታለሁ» የሚል ምላሽ ነው የሰጠው። የኮለንን የጀርባ ታሪክ ስናጠናና ስንመለከት የምናገኘው አይነ አፋርነትና አገገት ደፊነት የሚወደስበት ማኅበረሰብ ውስጥ ነው የደገው። እሱም ቢሆን በማኅበረሰቡ የታወቀ ዓይነ አፋር ነው።

ደስተን፡- አጅግ በርካታ ሴቶች በፍቅር የሚወድቁለት መልክ መልካም ወንድ ነው። ከበርካታ ቆንጆጂት የተለያዩ የፍቅር ግብዣ ቢቀርብለትም የማናቸውንም አልተቀበለውም።

በልቡ ትልቁን ሥፍራ ከሰጣት ከሣራ በስተቀር ሌላ መመልከት የፈለገ አይመስልም። «ሣራ ለኔ ምን ዓይነት ሴት እንደሆነች ገና አልገባቸውም። በአብዛኛው ከእናቱ ጋር የሚመሳሰል ባህሪ አላት። እናቱ እያንደድኳትና እያበሳጨኳትም ቢሆን መልካም ነገሮችን ታደርግልኛለች።

የፍቅረኛዬ የሣራ ባህሪም ከዚህ የተለየ አይደለም። እያስቀየምኳትም መልካም ነገሮች ታደርግልኛለች» ብሏል።

በምሳሌነት ከወሰድናቸው ወጣት አፍቃሪዎች ተሞክሮ ምን ተገነዘባችሁ?

ለማጠቃለል ግን ሴቶችና ወንዶች ምን ዓይነት ባህሪ ያላቸውን ግለሰቦች እንደሚያፈቅሩ እንጠቁማችሁ።

እርጋታ በሠፈነበት ሥፍራ ያደጉ ሴቶች የሚያፈቅሩት ወንድ

ዝምተኛ

ዓይነ አፋር

ልታይ ልታይ የማይል

እምነቱን በተግባር የሚያሳይ

በራሱ የሚተማመን

ሁካታ በሠፈነበት ሥፍራ ያደጉ ሴቶች የሚያፈቅሩት ወንድ

ጉረኛ

ልታይ ባይ

ምላሰኛ

ጀብደኛ

እርጋታ በሠፈነበት ሥፍራ ያደጉ ወንዶች የሚያፈቅሩት ሴት

አንገቷን የደፋች

ዝምተኛ

ዳደኛ የማታበዛ

ትንሽ ከተናገረች ደግሞ አስባ የምትናገር

ሁካታ በሠፈነበት ሥፍራ ያደጉ ወንዶች የሚያፈቅሩት ሴት

ምላሰኛ

ጉልበተኛ

ወንዳ ወንድ

ቀልቃላ

አስቲ አናንተም በአካባቢያችን ካለው ተመክሮ የስሜታችሁን የፋልን። ፍቅር የግልና በግል የሚይዙት ቢሆንም ከአንዱ ሌላው ይማራልና መመካከሩ አይከፋም።

እኛ ጤና

ከገጽ 39

ለምሳሌ ከቁጥጥር ሊያወጣ የሚችል የአእምሮ መታወክ፤ ኃይለኛ ተላላፊ በሽታን የመሰሉ በሕጻኑ ላይ ሊደርስ በሚችል ጉዳት መጠን ተገምቶ አለማጥባቱ ይመረጥ ይሆናል። በዘመናችን ከናት ወደልጅ እንዳይተላለፍ ጥንቃቄ የሚደረግበትና በመድኃኒትም ይኸው ውጤት የተሻሻለ የሆነበት የ ኤችአይቪ (HIV) ኢንፌክሽን 'በዓባብ' አገሮች በጡት ወተት ከናት ወደሕጻኑ ሊተላለፍ የሚችለውን የኤችአይቪ ቫይረስ ለመከላከል ኢንፌክሽኑ ያላቸው አናቶች እንዳያጠቡ ይመከራሉ።

በታዳጊ አገሮች በተለይ በችግር ኑሮ የሚኖሩ ሕጻኑን ለመመገብና በተቆማጥ በሽታ ከከፉ እንዳይዳረግ ለማድረግ አናትና ልጁ መድሐኒት እየወሰዱ ጡት መመገቡ የተሻለ ዕድል ይፈጥራል ተብሎ የታመነበት ስለሆነ የዓለም ጤና ጥበቃ ድርጅት ታዳጊ አገሮች በዚህ እንዲመሩ እያሳሰበ ነው። ይኸም ሲሆን የእናት ጡት የመቁሰል እና የመቀረፍ የአባጭ ምልክቶች እንደሌላቸው በመጠንቀቅ ይሆናል።

የኢትዮጵያ ቀይ መስቀል ማኅበር
ETHIOPIAN RED CROSS SOCIETY

ብሔራዊ ጽሕፈት ቤት
NATIONAL SECRETARIAT
አዲስ አበባ ADDIS ABABA

ቀን
Date
ቀን፡ ፳፻/፲/፲፱-፳፻/፲፱
ቀን፡

To Ethiopian Community Worldwide.

The Ethiopian Red Cross Society (ERCS) has been working with the Diaspora on various occasions and recently Ethiopians living abroad have started to join Red Cross membership as well as assist ERCS technically and financially. Moreover ERCS has received numerous expressions of concern and offers from Ethiopians abroad and at home to assist those seeking repatriation from Saudi Arabia and resettlement in Ethiopia. ERCS has a well established corps of volunteers throughout Ethiopia and will be able to utilize both its own and various resources including working as an auxiliary to the Ethiopian government in providing assistance in this matter.

In order to discharge its humanitarian assistance to the vulnerable, our Society has set up a designated humanitarian account for this purpose only. We encourage all who wish to make donations to use the following information to do so.

Bank Information:-
Commercial Bank of Ethiopia
Addis Ababa branch
Account No. 1000000902008
SWIFT CODE: CBEETHAA

Lastly, though Ethiopians feel it is in fact their individual obligation to help their fellow countrymen and women ERCS would like to express its thanks for the concern and desire you have shown both during the crisis and now in providing assistance to those in need.

የኢትዮጵያ
የሕዝብ አገልግሎት
የሕዝብ አገልግሎት
United We Can Change!

በዓብረት ልውውጥ አካል
TEL: (251) 11 515 9074 (251) 11 551 91 44
FAX: (251) 11 551 91 44 (251) 11 551 91 71

P.O. BOX 195 Addis Ababa
Website: www.ethiopianredcross.org

UNITED WE CAN CHANGE!
Tel: 11 551 9074 Fax: 11 551 91 44
E-mail: ethiopianredcross.org

እውነት መንግሥት . . . . .

ከገጽ 4

እርግጥ ነው የውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር ሚኒስትር ዶ/ር ቴዎድሮስ አድሃኖም ወደተቋሙ በሚኒስትር ማዕረግ ከተመደቡ በኋላ የሚጨበጡ... የሚታዩ ሥራዎችን እየሰሩ መሆኑን እያየን ነው። ስለዚህ የሚጨነቅ፣ የሚያዝን፣ አንጀቱ የሚላወስ እንዲህ አይነቱን ግለሰብ ከማከበርም በላይ ልናከብር ግድ ይለናል። አሁንም ግን የሚቀሩ በርካታ ነገሮች፣ መሠራት ያለባቸው በርካታ ተግባራት የሉም ማለትም አይደለም።

የተጀመሩት አበረታች ሂደቶች ከዶ/ሩ መምጣት በኋላ የታዩ ስለሆነ ከሬዲዮን በከብር ለአሳቸው ልንሰጥ ግድ ይላል። ከሳውዲ መንግሥት ጋር ከመነጋገር ጀምሮ በቀን አስከ 12 ጊዜ ወደ ሳውዲ በረራ እየተደረገ በሺዎች ከዛ የሰቆቃ መሬት ወጥተው ለሐገራቸው ምድር እየበቁ ቢሆንም «መንግሥት እውነት ለዜጎቹ ግድ የለውም እንዴት?» ብለን እንዳንጠይቅ አሁንም ጅምሩ ተጠናክሮ ይቀጥል «ብልህ ሰው ከታናሹ ይማራል» እንዲል መፅሐፉ።

ልግሥና ከገጽ 35

ከጥቂት ቀናት በኋላ ይኸ ችግረኛ ሰው አንድ ያላሰበው የምሥራች ዜና ደረሰው። ያ ዳደኛው ቤት ሲሳል የነበረው ድሃ ሰው ለካስ የናጠጠ ከበርቴ ኖሯል። ግን ከበርቴው ሰዓሊ ዳደሩን ደሃ ሆኖ ለመታየት የተበጫጨቀ ልብስ አልብሰህ ሳለኝ ስላለው ነበር ያን ምስኪን ደሃ የመሰለው። ቢሆንም ያን አስመሳይ ድህነቱን እንደ እውነተኛ በመቁጠር አንድ ብር የሰጠውን ሰው አመሰግኖ ከመቶ ሺህ ብር የበለጠ ገንዘብ ለገሰው።

ይኸ ታሪክ የሚያሳየን ሁለት ነገሮችን ነው። የሠዓሊው ዳደኛ ያደረገው ልግሥና ገንዘብ ቢያንስም ፍቅራዊ ስጦታ እና ከልብ የመነጨ ስጦታ ነበር። ባለፈውም ሰው ደግሞ ለተደረገለት ውለታ አስታውሶ ውለታውን ለመመለስ ያደረገው የብዙ ሺሕ ልግሥና ለጉራ ሳይሆን በሞራል እና በፍቅር የተሞላ ጥሩ አድራጎት ነው።

የጉድጓድ ውሃ ሲቀዳ ምንጩ ይጨምራል። ካልተቀዳ ግን ውኃው ይሸታል ይባላል። እግዚር «ስጡ አስጣጥሉ» ያለው ስሰት እና ንፍገት ኃጢአት ባይሆንም ወደ ክስረት እና ድኸነት ውስት መከተቱ አይቀርም።

ስለዚህ ወገኖቼ እንደምታውቁት በአሁኑ ጊዜ በኢትዮጵያ ውስጥ ለቁጥር ያስቸገሩ ብዙ ልዩ ልዩ ችግሮች አሉ። የጎዳና ተዳዳሪዎች፣ መጠራ የሌላቸው አርጌት እና ሽማግሌዎች፣ በጦርነት የተጎዱ አካላት ስንኩሎች ወዘተ... ስላሉ በተለይ በውጪው ዓለም ያለነው ዲያስፖራ ኢትዮጵያውያን እና ከሌሎች ወዳጆቻችን ጋራ ተባብረን አንድ የልግሥና ድርጅት እንዲቋቋም የናፍቆት ኢትዮጵያ መጽሐት እና አሳታሚ በዚህ ጉዳይ ጥናት አድርጎ ሁኔታዎችን በማመቻቸት አንድ የአርዳታ መስጫ ድርጅት እና የባንክ አካውንት ተከፍቶ የቻልነውን ያኸል ለተቸገሩ ወገኖቻችን እንድንዘከር እንድንቸር እና በሙሉ ፍቃደኝነት እንድንለግሥ መልእክቱን አስተላልፋለሁ።

ማዕድ

መብላት እንጂ መሥራት ለተሳናቸው

የዶሮ ጥብስ ወጥ (ለ5 ሰው)

ለማዘጋጀት የሚያስፈልጉ:-

- 1 መካከለኛ ዶሮ
- 5 መካከለኛ ጭልፋ (ግማሽ ኪሎ ግራም) የተከተፈ ቀይ ሽንኩርት፣
- 3 የሾርባ ማንኪያ አርጥብ ቅመም፣
- 4 የሾርባ ማንኪያ አዋዜ፣
- 6 የሾርባ ማንኪያ (100 ሚሊ ሊትር) ደረቅ ጠጅ ወይም በውኃ የተበጠበጠ ርጥብ ቅመም፣
- 6 የሾርባ ማንኪያ (100 ሚሊ ሊትር) ደረቅ ጠጅ ወይም ግማሽ ጆግ የቀረረ እርሻ (መዘፍዘፊያ)
- 3 የሾርባ ማንኪያ ዘይት፣
- 5 የሾርባ ማንኪያ ቅቤ፣
- 5 የተቀቀለ እንቁላል፣
- ግማሽ የሾርባ ማንካ ምጥን ሽንኩርት፣
- 1 ሻይ ማንኪያ መከለሻ፣
- 1 የሻይ ማንኪያ ጨው፣

ቅደም ተከተል አዘገጃጀት:-

1. ዶሮውን የፈለ ውኃ ውስጥ ነክሮ ላባውን ማስወገድ፣ ቆዳውን በወረቀት መለብለብ እና ሲፀዳ በትንሽ ፉርኖ ዱቄት በርበሬ ካሹ በኋላ በውኃ ማጠብ፣
2. መገንጣጠል (መበለት)
3. ልፋጭ እና የቀሩ ቁሻሻዎችን አስወግዶ በውኃ ማጠብ፣
4. ደረቅ ጠጅ ወይም እርሻው ውስጥ ለግማሽ ሠዓት መዘፍዘፍ፣
5. ሥጋውን አውጥቶ እየደጋገሙ አጥቦ ውኃ ውኃ ሲሸት ብልቶቹን አስተካከሎ ማስቀመጥ፣
6. ቀይ ሽንኩርቱን በራሱ ውኃ ብቻ ማብሰል፣
7. ምጥን ሽንኩርቱን ጨምሮ ማቀላላት፣
8. ውኃው ሲመጥ ዘይት መጨመር፣
9. አዋዜ ጨምሮ ትንሽ ትንሽ ውኃ ጠብ እያደረጉ በደንብ ማቀላላት፣
10. የዶሮውን ሥጋ ብረት ምጣድ ላይ ወርቃማ መልክ እስኪወጣ ድረስ መጥበስ፣
11. ሥጋው ብረት ምጣዳ ላይ እንዳይጣበቅ ተጠንቅቆ ማማሰል፣
12. በደንብ ሲበስል የተቀላላው አዋዜ ላይ ጨምሮ ትንሽ ማንተተተክ፣
13. ርጥብ ቅመም እና ቅቤ ጨምሮ እንዲበስል መተው፣
14. በጠጅ ወይም በውኃ የተበጠበጠ ርጥብ ቅመም መጨመር እና አሳቱን ዝቅ አድርጎ ማገሰከስ፣
15. መከለሻ እና ጨው ጨምሮ መረቁ መጠጥ ሲል እንቁላሉን በሹካ ወጋ ወጋ አድርጎ በመጨመር ለገበታ ማቅረብ።

ዘራፍ

Selayunafqot@gmail.com

ሰላዩ

ሰላዩ አኩርቷል፤ ሰላዩ ተቆጥቷል፤ ሰላዩ አዝናል፤ ጥቂት ይተከዝና በረጅሙ ይተነፍሳል። አንደኛ መለሰ ብሎ ነገር እንምትበላ ወይዘሮ ከተባበሰሰበሰ በኋላ ዘራፍ ይላል።

“.....የወገኑ ደም ጠርቶ ያነቃው
የዜግነት ክብር በል ተነስ ያለው
የት አለ ዘመድ ወገን ወይት ነው?
የታል ስሜቱ የሃበሻነቱ?
የኢትዮጵያዊነቱ
የታለ ወዘተ የጀግንነቱ
የቆራጥነት መራራ ሀሞቱ?
ቁጣው አስደንጋጭ እንደ አራስ ኑበር
የደፈረውን የሚሰባብር
ጠላቱን ሚውጥ እንደዱር ዘንዶ
ከየገባበት ፈልጎ አሳዶ
አውነት የሆነ ሀቀኛ ፍርዱ
አድቅቆ የሚጥል በኃይል ከንዱ
አትንኩኝ አትንኩኝ አትንኩኝ ባይ ለጎንታዮቹ
ደርሰው ከነኩት ከጎንታዮቹ
አንኳን ለመርዶ ለወሬ አያመቹ
እምምምም.....
አትትት.....”

....ያኔ ድሮ... እርሶ ወደ አሜሪካ ሳይሰደዱ በፊት
ወይም ካናዳ ወይም አውሮፓ ሳይሰደዱ በፊት
አሜሪካ የምትባል ምድር ሳትኖር በፊት
ድሮ...ኢህአዴግ ከመኖሩም በፊት
ከፌስቡክም በፊት
ከኢቲኒም በፊት....

ኢትዮጵያ የተባለች ታላቅ ምድር አድርገው የተባለ ታላቅ ንጉሥ ነበራት። ሳዑዲ አረቢያ በተባለች ደረቅ ምድር ደግሞ ቁሬይሾች የተባሉ የነቢዩ መሀመድ ደጋፊዎችን የሚያሳድዱ ነበሩ። እናማ አሳደጁቸው። አሳደው... አሳደው... አባረው... አባረው... እሰቃዩአቸው። ታላቁ ነቢይም ተከታዮቻቸውን ከቁሬይሾች ለማዳን የመረጧት ኢትዮጵያን ነበር። ቃል በቃል በሃዲስ እንደተጻፈው “ሂዱ ወደ ኢትዮጵያ በዚያችም ሀገር ፍትህን የሚያውቅ ንጉሥ አለ። እሱም ይጠብቃችኋል። የእውነትና የዕምነት ሀገር ናት። በዚያም አላህ አስከፊቅድ ድረስ ትቆያላችሁ” ብለዋቸዋል። በአስልምና ታሪክ የመጀመሪያው የሚባለውን ሄጃራ (ስደት) ያስተናገደችው ኢትዮጵያ ስደተኞቿን አሳልፋ እንደተሰጠ በቁሬይሾች በርከት ያለ እጅ መንሻና ወርቅ ቀርቦላት ነበር። ንጉሡ ግን አልተቀበሉትም “በእነዚህ ሰዎች ላይ አንድፈርድ የሚያደርገኝ አንዳች ነገር አላገኘሁባቸውምና አሳልፌ አልሰጣቸውም። በምድሬ ይቀመጡ።” አሉ እንጂ።

....ሰላዩ ተቆጥቷል፤ ቁጣው አልበረደም፤ የሰለላ ሳይሆን የሰለላ አንጉርጉርውን ቀጥሏል።

ኧረ ጎራው.....ኧረ ጎራው
ጎራው...ጎራው...ጎራው
አንተ ሀበሻ ያልከኝ ያንቆለጸጸከኝ
በእንግድነት መጥተህ ያለበረርኩህ ነኝ፤
ጎራው.....ጎራው.....ጎራው
በደረቅ መሬትህ ብታፈለው ደሜን
ያንተም ደም አለብኝ ያንድ ደም ደምቶ ነን
ጎራው.....ጎራው.....ጎራው

እምቢ.....እምቢ

ርካሽ ጉልበቴን አንጠፍጥፈኛል
በመሬቱ ላይ የዘራኸውን ሩዝህን ቅመህ ፈንክተኸኛል
ይሄ ሳይበቃህ በንቀት ኃይልህ ደርሰህበኛል
አትንካኝ!
አትንካኝ ብልህ ነካክተኸኛል
ይኸው “እምቢ” በል ተነስ ይለኛል
ኢትዮጵያዊነት ጥቂት ወኔ እምቢ ያስብለኛል
እምቢ.....እምቢ.....”

ድሮ ያኔ...የሳውዲ ስደተኛ ዐረቦች በነፃይቱ ምድር ኢትዮጵያ በስደት ሳሉ በነፃነት ሱቅ ከፍተው ይነግዱ ነበር። ‘ሱቅ’ የሚለው ቃል ራሱ ዐረብኛ ነው። በዛሬዋ ሳውዲ ዐረቢያ የሚገኙት ስደተኞቻችን እንኳን ሱቅ ሊከፍቱ ይቅርና በሕይወት መኖር ብርቅ ሆኖባቸዋል። የሚደነቃው በኢንቨስትመንት ስም የሳውዲ ሀብታሞች በእም መሬታችን ሩዝ እያመረቱ ሀገራቸውን መመገባቸው እኛን ከመደቆስ አላገዳቸውም። የተዳቀሉ ናቸው ለማለት ሐበሻ ብለው የሰየሙንም ወይ እነሱ ወይ ወገኖቻችን ከሚሰደዱባቸው የዐረብ ሀገራት መካከል ወደኛ ተሰደደው መጥተው በሀገራቸው ውስጥ ከሚኖሩበት ነፃነት በላይ የኖሩት ዐረቦች እንደሆኑ ይታመናል።

....ሰላዩ ግሏል፤ ሞቋል፤ ይፋጃል...

“ኢትዮጵያዊነት ዛሬም አሳት ነው
ንኩት ይፋጃል ገሞራ ፍም ነው
ምንም ቢዳፈን አመድ ቢያፍነው
አሳትነቱ ዛሬም ህያው ነው።”

“ጢርርር...ጢርርር...ጢርር...” የሰላዩ ስልክ ጠራ። ከወጣበት ሳይወርድ ከምቀበት ሳይበርድ “ሄሎ” አለ።

“ጆሬ ነኝ ሰላዩ” በቃለቱ እስር ቤት ብዙ በማውራቱ ታሰሮ የነበረ ወዳጁ ነው።

“ተፈታህ እንዴ?” ሰላዩ እንደጋለ ነው።

“በሀገራችን ከታሰሩ መፈታት የለም እኮ... እምልጩ ነው ባከህ”

“እምልጩ?”

“አዎ...አሁን ልሰናበትህ ነው የደወልኩት”

“ወዴት ልትሄድ?” ሰላዩ ይበልጥ ጋለ።

“ወደ ሳውዲ ዐረቢያ ጠፍቼ ልሸበለል ነው”

“ምን... ሰሞኑን እየሆነ ያለውን አትሰማም እንዴ... ኢትዮጵያውያንን እኮ እያንገላቱ ነው...”

“አውቃለሁ” ጆሬ አቋረጠው “አውቃለሁ... እዚህ በነፃ ከምደበደብ አዛ ሄጄ በፌስቡክ እየተነገረልኝ፤ ሰላማዊ ሰልፍ እየተወጣልኝ፤ እየተሸለለልኝ፤ እየተፎከረልኝ ልንገላታ ብዬ ነው። በል ሰላም ግባ በለኝ” ደምፁ በተሰፋ መቀረጥ የተጠቀሰሉ ተሰፋ ያለው ይመስላል።

“ሰላም ግባ” አለ ሰላዩ ቅዝቅዝ ባለ ድምጽ። ያ ሁሉ ሙቀት የት ገባ። ሰላዩ በረዶ ሆኗል አሁን። ቀዝቅዟል። ቅዝቅዛ... ብርድ... አትትት!

የኢትዮጵያውያን ስቃይ....

ከገጽ 5

በተለይም በሳውዲ ያሉ የልተያዙ ኢትዮጵያውያን የሚያሰሙት የድረሱልን ጩኸት ብዙዎችን ረብሷል። ይህ ሁሉ ሲሆን አፋጣኝ ምላሽ መስጠት የነበረበት የኢትዮጵያ መንግሥት አምባላይሩን ጠርቶ ያነጋገረው ከዘገየ በኋላ ነው። እንደውም አምባላው በዚያ ሃገር የተሰጠውን ማስጠንቀቂያና ኢትዮጵያውያኑም ምንም አይመጣም ብለው መዘናጋታቸውን እያየ ከሳውዲ መንግሥት ሊወሰድ ስላለው እርምጃ መረጃ በመሰብሰብ የማንቃት ሥራ ሊሰራ ይገባ እንደነበር ነገር ግን በዝምታ ይህ ቀን እስኪመጣ ድረስ መጠበቁ አግባብ አንዳልሆነም በተደጋጋሚ ተተችቷል። ይህ ሁሉ በሆነበት ሁኔታ መንግሥት በማንበራዊ ሚዲያው ላይ ስለነዚህ ዜጎች ጉዳት የሚቀርበው ነገር የተጋነነ ነው ብሎታል።

ጥቂቶች በማንበራዊ ሚዲያው ላይ ሳውዲ የሚገኙ ኢትዮጵያውያን የቸግረውንና እየተፈጸመ ያለውን ጉዳት ለዓለም ሲያሳውቁ የተጠቀሙባቸው ፎቶዎች የመን እና ሰሃራ በረሃ ላይ በሕይወት ባህረሰላጤ ላይ የሞተ ኢትዮጵያውያንን ጭምር ያካተተ ስለነበር ጥቂት ግንት ነበረውም ቢሉም ጉዳዩን በተመለከተ ምላሽ የሰጡ ወገኖች ግን ይህን ያደረጉት የኢትዮጵያ መንግሥት በፍጥነት ነቅቶ ምላሽ መስጠት ባለመቻሉ የጉዳዩን ክብደት ለማመልከት ነው ይላሉ። “የሚጮህ ሰው የቸግሩን መጠን ለማሳወቅ እርሱ በተሰማው ስቃይ ልክ ነው የሚጮኸ፤ ተጋነነ የሚለው ከውጭ ሆኖ የሚመለከተው ሰው ነው” ይላሉ። የኢትዮጵያ መንግሥት ከዚህ ሁሉ በኋላም ቢሆን የሳውዲ አረቢያ የጸጥታ ኃይሎችና ዜጎች በኢትዮጵያውያን ላይ እየወሰዱ ያሉትን የኃይል እርምጃ እንዲያቆሙ በጊዜ ጥያቄ አላቀረቡም።

የመንግሥት መገናኛ ብዙሃን በመጀመሪያው ቀን ወደሃገር ውስጥ የገቡትን ጥቂት ኢትዮጵያውያን ስይተኝቶ በማነጋገር “በሃገራችን 24 ሰዓት ስርተን ብንኖር፤ በሰው ሃገር ስደት መውጣት አያስፈልገም ምናምን የሚል “በእኛ ተማሩ” ዓይነት መልዕክት ያለው ዜና ሰርተዋል።

ቸግሮ ከደረሰ በኋላ “ብልጦች ከሞቸች እንደሚማሩ” ዓይነት ፍላጎት ያለውን መረጃ መስጠት ፕሮፓጋንዳ ከመሥራት ለይቶ ማየት ያስቸግራል። ምክንያቱ ደግሞ ይህን ለማለት ጊዜው ረፍዷልና ነው። እስካሁንም ዜጎች በተለያዩ ምክንያቶች ስደት በመውጣት ላይ ባሉት ወገኖቻችን ላይ እየደረሰ ያለውን ጉዳት ሳያውቁት ኖረዋል። ይህን የማስተማር ሥራ ዘግባቶች ቸግሩ እስኪከሰት ዝም ብሎ ያደረገው ደግሞ መንግሥት ነው። ከመንግሥት ሚዲያዎች ይልቅ የግል ሚዲያው በተሻለ እና በቀደመ ሁኔታ መረጃዎችን ለሕዝብ ለማድረስ ሰርተዋል።

በአጠቃላይ በኢትዮጵያውያን ላይ የደረሰው ጉዳት አንባ ማበስ ብቻ ሳይሆን የሳውዲ የጸጥታ ኃይሎች በሁለቱ ሃገራት መካከል የተገባውን ስምምነት ጭምር በመጣስ በህጋዊ ሁኔታ ለሥራ የሄዱ ዜጎችን በማንገላታቸው እንዲሁም ሁለትም ሆኑ ሁለት መቶ የኢትዮጵያውያንን ህይወት በማጥፋታቸው ይቅርታ እንዲጠይቁና ለተጎጂዎችም ካሳ እንዲከፍሉ መደረግ ይገባቸዋል የሚሉ አስተያየቶች እየተደመጡ ነው። መንግሥት በአፈሰል የሳውዲ መንግሥትን አለመኮነኑ እንዲሁም ጠንክር ያለ ሀሳብ አለመሰንዘሩን ብዙዎችን ቅር አሰኝቷል። የኢትዮጵያ መንግሥትም ሆነ የትኛውም ሃገር ከየትኛውም ጥቅም አኳያ ሲታይ በዲፕሎማሲው የሚያስቀድመው የዜጎችን ጉዳይ እንደመሆኑ እንዲህ ዓይነት ስህተቶች ሲፈጸሙ ወዳጅነትን ላላማሻከር በሚል አተያይ በዝምታ ማየት ጉዳት የደረሰባቸውን ዜጎች ሃገርና መንግሥት እንደሌላቸው እንዲያስቡ ያደርጋቸዋል። በመንግሥት ላይም ቅሬታን ሊይዙ ይችላሉ። ይህ ደግሞ በእንቅርት ላይ ጆሮ ደግፍ እንደሚሉት ተረት ይሆናል።

ኢትዮ-ዲያስፖራ ሬዲዮ

EBEN-EZER PROMOTION

የኢትዮጵያ ሪፖርተር ሪፖርት ማርች ፲፱፻፺፱

ለማንኛውም የግንባራ ስራ ለማረጋገጥ መለያዎን ይቅላሉ።

559 670 1083

www.ethiodiasporaradio.com

ለማንኛውም የማስታወቂያ ስራና የመድረክ ዝግጅት ይደውሉልን

ይህንን ጽሑፍ ማንበብ ከቻሉ ደስ ይበልዎት! እጅግ በጣም ጥሩ የሆኑ ጠቃሚ የአማርኛ መጻሕፍት በነፃ ሊያገኙ እንደሚችሉ ያውቃሉ? ወደ www.good-amharic-book.com ይሂዱ! እዚያው ላይ እያሉ ሊያገኙ ይችላሉ፤ ወደ ኮምፒውተርዎ ሊወስዱ ይችላሉ፤ ፕሪንት አድርገው ሊጠቀሙ ይችላሉ። ጥያቄ ወይም አስተያየት ካለዎት texlap@juno.com Brad Lapsley ን ያነጋግሩ።

በረሮ ያስቸግርዎታል?

አይዘግቡ! ፍተን የሆኑ መድኃኒት አለን! ምንም ሽታ የሌለው ዘርሰም ሆነ በልጆችዎ ላይ ምንም ጉዳት የማያስከትል!

571.218.7014

ይደውሉልን!

በረሮዎቹ ረጽሞ ካልጠፉ፤ መሉ ገንዘብዎን እንመልሳለን!

WILD HARE

Come see our new home!

2610 N Halsted, Chicago IL 60614

Watch this page for our opening week announcement coming soon!

Details as listed • 123456789 • 123456789